

СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

НАДЕЖДЕНКО А.О.
КАМАРДІНА Ю.В.

**Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра права**

СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

**Навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 081 «Право» та 293 «Міжнародне право»**

Київ 2025

УДК 342.56:343.11:351.87

*Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 «Право» та 293 «Міжнародне право»
рекомендовано Вченою Радою економіко-правового факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 11 від 27.05.2025 р.)*

Рецензенти:

Буга Г. С. — доктор юридичних наук, доцент, начальник відділу організації наукової роботи Донецького державного університету внутрішніх справ

Городовенко А. В. — кандидат юридичних наук, прокурор, Донецька обласна прокуратура.

Надежденко А. О.

Камардіна Ю. В.

Судові та правоохоронні органи України: навчально-методичний посібник
/ А. О. Надежденко, Ю. В. Камардіна; Маріупол. держ. ун-т, каф. права. Київ,
2025. 224 с.

Навчально-методичний посібник системно і стисло розкриває зміст курсу «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 «Право» та 293 «Міжнародне право». Розроблено згідно з чинною навчальною програмою та сучасними нормативними документами. У посібнику висвітлено основні засади, характеристику, завдання, специфіку діяльності, систему і структуру, повноваження, компетенцію судових, правоохоронних, правозахисних органів та недержавних правових інститутів України.

Видання призначене для використання під час аудиторних та дистанційних занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей. Може бути корисним науково-педагогічним працівникам, правознавцям-практикам, усім, кого цікавить організація діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів в Україні.

УДК 342.56:343.11:351.87

© Надежденко А. О., 2025

© Камардіна Ю. В., 2025

© МДУ, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»	
Робоча програма навчальної дисципліни	10
Предмет і система курсу «Судові та правоохоронні органи України.....	42
Юридичне визначення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності.....	43
Нормативні акти з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».....	47
<i>Питання до самоконтролю</i>	<i>49</i>
<i>Список джерел</i>	<i>52</i>
<i>Семінарське заняття 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».....</i>	<i>54</i>
Тема 2. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ. СУДОУСТРІЙ УКРАЇНИ	
Поняття та ознаки судової влади.....	56
Форми реалізації судової влади та її функції.....	57
Судоустрій України.....	58
Порядок формування КСУ і його структура. Статус судді КСУ.....	65
Статус та порядок зайняття посади судді. Суддівські декларації.....	68
<i>Питання до самоконтролю</i>	<i>70</i>
<i>Список джерел</i>	<i>73</i>
<i>Семінарське заняття 2. Судова влада в Україні. Судоустрій України.....</i>	<i>75</i>
Тема 3. ПРОКУРАТУРА В УКРАЇНІ	
Поняття прокуратури і її роль в Україні. Функції і засади діяльності прокуратури України.....	79
Організаційні основи системи прокуратури. Статус прокурора.....	80
Повноваження прокурора з виконання покладених на нього функцій....	85
Кадри органів прокуратури.....	86
<i>Питання до самоконтролю</i>	<i>89</i>
<i>Список джерел</i>	<i>92</i>
<i>Семінарське заняття 3. Прокуратура в Україні.....</i>	<i>93</i>

Тема 4. АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

Поняття адвокатури України, правова основа діяльності. Принципи та функції адвокатської діяльності.....	97
Набуття права на заняття адвокатською діяльністю. Організаційні форми адвокатської діяльності.....	99
Види адвокатської діяльності. Права та обов'язки адвоката.....	103
Договір про надання правової допомоги.....	105
<i>Питання до самоконтролю</i>	107
<i>Список джерел</i>	110
Семінарське заняття 4. Адвокатура в Україні.....	111

Тема 5. НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

Поняття нотаріату. Система нотаріальних органів в Україні, їх завдання і значення.....	113
Правове становище нотаріуса. Вимоги, що ставляться до осіб, які бажають займатися нотаріальною діяльністю.....	114
Повноваження державних і приватних нотаріусів, а також інших посадових осіб, уповноважених виконувати окремі нотаріальні дії.....	117
<i>Питання до самоконтролю</i>	119
<i>Список джерел</i>	122
Семінарське заняття 5. Нотаріат в Україні.....	123

Тема 6. МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ

Міністерство внутрішніх справ України, його основні завдання та компетенція.....	126
Структура Міністерства внутрішніх справ України.....	128
Національна поліція України. Система, структура та повноваження Національної поліції.....	129
Поліцейський та його статус. Добір на посаду поліцейського.....	132
Загальні засади проходження служби в поліції.....	135
<i>Питання до самоконтролю</i>	138
<i>Список джерел</i>	141
Семінарське заняття 6. Міністерство внутрішніх справ України. Національна поліція.....	143

Тема 7. ОРГАНИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Поняття, завдання, система і діяльність Служби безпеки України.....	146
Кадри Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ..	149
Статус, основні принципи діяльності, завдання та повноваження Бюро економічної безпеки України.....	150
Контроль за діяльністю та відповідальність Бюро економічної безпеки України.....	154
<i>Питання до самоконтролю</i>	156
<i>Список джерел</i>	159
<i>Семінарське заняття 7. Органи безпеки України.....</i>	160

Тема 8. ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

Поняття, правові, основні засади діяльності та завдання Державного бюро розслідувань.....	162
Система, організаційна структура та контроль діяльності Державного Бюро розслідувань.....	164
Поняття, завдання та засади діяльності Національного антикорупційного бюро України.....	167
<i>Питання до самоконтролю</i>	172
<i>Список джерел</i>	176
<i>Семінарське заняття 8. Державне бюро розслідувань та Національне антикорупційне бюро України.....</i>	177

Тема 9. МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Бачення, місія, цінності та завдання Міністерства юстиції України.....	179
Структура та керівний склад Міністерства юстиції України.....	181
Міжрегіональне управління юстиції: структура та завдання.....	183
<i>Питання до самоконтролю</i>	184
<i>Список джерел</i>	187
<i>Семінарське заняття 9. Міністерства юстиції України.....</i>	188

ОРІЄНТОВНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО САМОКОНТРОЛЮ.....	190
---	------------

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ.....	197
--	------------

ГЛОСАРІЙ.....	199
----------------------	------------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	213
--	------------

ПЕРЕДМОВА

Якісна юридична освіта є основою для забезпечення справедливого судочинства, діяльності правоохоронних органів та загалом утвердження верховенства права в державі!

Становлення правової держави, утвердження принципів верховенства права, забезпечення захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні неможливі без ефективного функціонування системи судових і правоохоронних органів. У цьому контексті вивчення курсу «Судові та правоохоронні органи України» є основним елементом фахової правничої освіти, оскільки формує у майбутніх фахівців цілісне уявлення про структуру, функції, повноваження та принципи діяльності ключових інституцій, призначених реалізовувати завдання юстиції, охорони правопорядку та забезпечення законності в державі.

Завданнями курсу «Судові та правоохоронні органи України» є формування у здобувачів вищої освіти загальних знань щодо поняття, характеристики і змісту судової, правозахисної та правоохоронної діяльності; кола органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення цієї діяльності, ознак розмежування цих органів та характеристики їх компетенції; характеристики статусу посадових осіб, яким надано право на здійснення цієї діяльності, їхніх прав, обов'язків та гарантій їх діяльності.

Навчально-методичний посібник «Судові та правоохоронні органи України» розроблений з метою надання здобувачам вищої освіти систематизованих знань про правові засади організації та функціонування судової влади й правоохоронних органів України, формування здатності до аналізу законодавчого регулювання їхньої діяльності, критичного осмислення проблеми правозастосування, а також розвиток практичних навичок взаємодії з відповідними установами в межах майбутньої професійної діяльності.

Навчально-методичний посібник «Судові та правоохоронні органи України» побудований відповідно до сучасних вимог вищої юридичної освіти, що забезпечує інтеграцію теоретичного, нормативно-правового та практико-орієнтованого матеріалу. Структура посібника логічно відповідає змісту модулів навчальної дисципліни (Змістовий модуль 1: Загальні положення курсу «Судові та правоохоронні органи України». Суд, прокуратура, адвокатура та нотаріат в Україні та Змістовий модуль 2: Правоохоронні органи спеціального призначення. Органи юстиції в Україні), що забезпечує послідовне і цілеспрямоване засвоєння навчального курсу.

Зміст посібника складається з взаємопов'язаних тем, які висвітлюють загальні засади судової влади, судоустрій, організації та повноваження прокуратури, адвокатури, нотаріату, а також уповноважених державних органів у сфері правоохоронної діяльності — таких як Міністерство внутрішніх справ України, Національна поліція, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань України, Національне антикорупційне бюро України, Бюро економічної безпеки та Міністерство юстиції України.

Для опанування зазначеного здобувачами вищої освіти навчально-

методичний посібник «Судові та правоохоронні органи України» містить такі теми:

Тема 1 «Загальна характеристика курсу «Судові та правоохоронні органи України»» охоплює робочу програму навчальної дисципліни, предмет і систему курсу, юридичне визначення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності, нормативні акти з навчальної дисципліни.

Тема 2 «Судова влада в Україні. Судоустрій України» розглядає основні засади функціонування судової влади, її форми реалізації, систему судоустрою, порядок формування Конституційного Суду України, статус суддів, а також аспекти проходження служби та подання судових декларацій.

Тема 3 «Прокуратура в Україні» висвітлює організаційні засади діяльності прокуратури, її функції, повноваження, статус прокурора та особливості системи кадрового забезпечення.

Тема 4 «Адвокатура в Україні» охоплює правовий статус адвокатури, принципи та форми її діяльності, порядок отримання права на здійснення адвокатської діяльності, права та обов'язки адвоката, а також укладення договору про правову допомогу.

Тема 5 «Нотаріат в Україні» зосереджується на характеристиці нотаріату, системі нотаріальних органів, вимогах до осіб, що вивчають нотаріальну діяльність, правовому статусі нотаріуса та обов'язи його повноважень.

Тема 6 «Міністерство внутрішніх справ України. Національна поліція» розкриває завдання, компетенцію та структуру МВС України, систему і функції Національної поліції, процедури добору поліцейських і загальні засади проходження служби.

Тема 7 «Органи безпеки України» аналізує діяльність Служби безпеки України, її кадровий склад, функції та контроль за діяльністю. Також охоплено нормативно-правові засади функціонування Бюро економічної безпеки України.

Тема 8 «Державне бюро розслідувань та Національне антикорупційне бюро України» передбачає вивчення основних завдань, структури і механізмів функціонування зазначених органів, а також особливостей здійснення контролю та відповідальності у сфері їх діяльності.

Тема 9 «Міністерство юстиції України» має на меті ознайомити здобувачів з баченням, цією місією та завданнями Міністерства юстиції, його структурою, керівним складом і основними питаннями функціонування міжрегіональних управлінь юстиції.

Під час викладення матеріалу застосовано загальноприйняті методики презентації теоретичних положень, зокрема принципи наочності, акцентування, ієрархії понять та структурно-функціонального подання інформації. Зміст кожної теми охоплює основні правові категорії, терміни, ознаки, принципи, завдання, функції, систему та компетенцію відповідних органів, що відображені в доступній та лаконічній формі. З метою покращення сприйняття та засвоєння матеріалу, а також формування аналітичних навичок, у тексті посібника:

- важливі поняття, ознаки, повноваження та завдання судових, правоохоронних і правозахисних органів відділяють жирним курсивом – це дозволяє акцентувати увагу на ключових елементах дисципліни;
- підпорядковані, другорядні або допоміжні терміни, що деталізують

основні поняття, виділяються світлим курсивом, що сприяє кращому розумінню змісту та встановленню міжпоняттєвих зв'язків;

– списки, пронумеровані або позначені пункти застосовуються для чіткого структурування інформації щодо завдань, функцій, систем, принципів і компетенцій органів, що дозволяє логічно впорядковувати знання та полегшує їх запам'ятовування.

Кожна тема навчально-методичного посібника містить лекційний матеріал, тестові завдання для самоперевірки знань, методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, а також завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Для узагальнення результатів вивчення курсу «Судові та правоохоронні органи України» до навчально-методичного посібника включено орієнтовні тестові завдання для підсумкового самоконтролю, орієнтований перелік питань для підготовки до заліку, глосарій та список використаних джерел, що сприяє систематизації знань та формуванню фахової компетентності здобувачів вищої освіти.

При підготовці посібника враховано норми Конституції України, Законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про прокуратуру», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про нотаріат», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Міністерство внутрішніх справ України», «Про центральні органи виконавчої влади», інші нормативно-правові акти, підзаконні нормативні документи, а також міжнародні стандарти у сфері юстиції та правоохоронної діяльності.

Посібник відповідає вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644, з урахуванням змін наказ Міністерства освіти і науки України від 20.03.2023 р. № 307).

Посібник розрахований на здобувачів вищої освіти, викладачів, науковців, слухачів курсів підвищення кваліфікації, практикуючих юристів і всіх, хто цікавиться проблематикою судової та правоохоронної системи України та прагне удосконалити свої знання в цій сфері.

Матеріали посібника, адаптовані для використання в різних формах організації освітнього процесу, зокрема аудиторного (традиційного), дистанційного та змішаного навчання, що відповідає сучасним підходам до забезпечення академічної мобільності, індивідуалізації освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти та впровадження принципів студентоцентризму.

Структура та зміст навчально-методичного посібника «Судові та правоохоронні органи України» дозволяють ефективно опанувати навчальний матеріал, сприяючи формуванню професійних компетентностей здобувачів вищої освіти відповідно до вимог сучасного освітнього середовища.

Автори сподіваються, що посібник стане корисним у процесі професійної підготовки, сприятиме формуванню високого рівня правової культури, глибокому розумінню основ функціонування державних інституцій, та буде корисним у професійному становленні майбутніх фахівців у галузі права.

**Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Судові та правоохоронні органи України»**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08 Право</u> <u>29 Міжнародні відносини</u>	Обов’язкова з циклу дисциплін професійної підготовки	
Семестрових модулів – 1	ОП «Право» <u>081 «Право»</u> <u>293 «Міжнародне право»</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне завдання – диференційоване (реферативне дослідження або презентація)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень Ступінь вищої освіти: Бакалавр	18 год.	10год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		27 год.	45 год.
		Індивідуальні завдання	
		27 год.	27 год.
		Вид контролю	
ЗАЛІК			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми вищої освіти — 40/60 (67%)

для заочної форми вищої освіти — 13/87 (15%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, системи знань про завдання, специфіку діяльності, систему і структуру, повноваження, компетенцію судових, правоохоронних, правозахисних органів та недержаних правових інститутів України.

Завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти загальних знань щодо поняття, характеристики і змісту судової, правозахисної та правоохоронної діяльності; кола органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення цієї діяльності, ознак розмежування цих органів та характеристики їх компетенції; характеристики статусу посадових осіб, яким надано право на здійснення цієї діяльності, їхніх прав, обов'язків та гарантій їх діяльності.

Змістові модулі:

1. Загальні положення курсу «Судові та правоохоронні органи України». Суд, прокуратура, адвокатура та нотаріат в Україні.

2. Правоохоронні органи спеціального призначення. Органи юстиції в Україні.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – обов'язкова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом - 90 годин / 3 кредитів ECTS. Належить до числа новітніх навчальних курсів і передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення основних засад діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів України.

Передумови для вивчення дисципліни відбувається на основі отриманих знань та навичок з наступних навчальних дисциплін: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Юридична деонтологія».

Компетентності та результати навчання ОП «Право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право,

	адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
Результати навчання	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло. РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

Компетентності та результати навчання ОП «Міжнародне право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.
Загальні компетентності	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК06. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК01. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем. СК02. Здатність формувати судження у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. СК03. Здатність застосовувати норми та інститути національного права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК03. Здатність захищати національні інтереси власної держави та права людини за допомогою міжнародно-правових інструментів і механізмів. СК04. Здатність тлумачити і застосовувати право Європейського Союзу, брати участь в адаптації законодавства України до права ЄС, забезпечувати правове супроводження європейської та євроатлантичної інтеграції України. СК05. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті. СК07. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного публічного і міжнародного приватного права, права Європейського Союзу, національного права України та права інших держав; прогнозувати і оцінювати юридичні ризики зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних ініціатив та шляхи їхньої мінімізації. СК08. Здатність вести дискусію і дебати з міжнародно-правових та загально юридичних питань, готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах. СК12. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності. СК13. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. СК14. Здатність спілкуватися на професійному та
---	---

	соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземною(ими) мовою (ами).
Результати навчання	РН03. Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі. РН04. Аналізувати динаміку адаптації законодавства України до права Європейського Союзу, враховувати при розв'язанні складних професійних задач правові аспекти процесів європейської та євроатлантичної інтеграції. РН05. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій. РН06. Забезпечувати юридичний супровід захисту прав, відстоювання інтересів фізичних і юридичних осіб, національних інтересів держави Україна за допомогою міжнародних та національних правових механізмів у сфері міжнародних публічних і міжнародних приватних відносин. РН07. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, міжнародних організацій та інших договірних органів, теоретичні знання з міжнародного права і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях. РН12. Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань європейської та євроатлантичної інтеграції, міжнародного права, національного права та порівняльного правознавства. РН16. Формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої, право інтерпретаційної та правозастосовної діяльності. РН17. Застосовувати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу та національного права, інтерпретувати результати

	наукових досліджень та використовувати їх у практичній професійній діяльності. РН18. Передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави. РН19. Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.
--	--

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ». СУД, ПРОКУРАТУРА, АДВОКАТУРА ТА НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»

Предмет курсу «Судові та правоохоронні органи України». Система та структура курсу «Судові та правоохоронні органи України». Взаємозв'язок курсу із іншими навчальними дисциплінами. Поняття правоохоронної діяльності у вузькому і широкому розуміннях. Правоохоронні функції. Класифікація правоохоронних функцій. Проблеми законодавчого регулювання поняття і системи правоохоронних органів. Судові, правоохоронні та правозахисні органи, їх співвідношення та взаємозв'язок. Джерела курсу судові та правоохоронні органи. Класифікація нормативно-правових актів – джерел курсу «Судові та правоохоронні органи України». Міжнародно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти як джерела курсу «Судові та правоохоронні органи».

Література:

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Судові та правоохоронні органи України : навчальний посібник / автори-упорядники В. М. Висоцький., Ю. А. Хатнюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.
4. Кубасенко А. В. Сучасні підходи до модернізації правоохоронної системи в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2022. № 56. С. 122–126.
5. Коросташова І. М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації). *Правова позиція*. 2021. № 3 (32). С. 47–52.
6. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.

Тема 2. Судова влада в Україні. Судоустрій України.

Судова влада – одна з гілок державної влади. Взаємодія органів судової влади із законодавчими та виконавчими органами влади. Поняття правосуддя і судочинства, їх співвідношення. Судова система України, яка репрезентує судову владу. Конституційний Суд України. Суди загальної юрисдикції. Правовий статус суддів. Вимоги до кандидатури судді. Порядок обрання суддів. Значення і роль судових органів у побудові правової держави в Україні. Судово-правова реформа, її основні напрямки та етапи.

Література:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Свида О. Г. До питання щодо утворення, реорганізації або ліквідації судів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 594–597. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/141.pdf
3. Коршун А. О. Принцип гласності і відкритості діяльності органів судової влади: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Хай-ТекПрес, 2022. 191 с.
4. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річ-чя незалежності України: Колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ: ВД «Дакор», 2021. 478 с.
5. Попадинець Г. О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 114–117.
6. Калараш А. А. Функції судової влади: теоретико-правовий аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. Т. 2. С. 88–92.

Тема 3. Прокуратура в Україні

Загальна характеристика основних завдань та функцій прокуратури. Правові засади, принципи організації та діяльності прокуратури. Система і структура органів прокуратури. Основні напрямки діяльності прокуратури. Повноваження прокурорів. Акти прокурорського реагування на виявлені порушення закону. Кадри органів прокуратури. Вимоги, які ставляться до прокурорів. Порядок їх призначення та звільнення з посади. Заохочення та відповідальність працівників прокуратури.

Література:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 2–3. Ст. 12.
2. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
3. Банах С. В. Міжнародні стандарти організації та управління в органах прокуратури. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 140–148.
4. Кісліцина І. О. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у боротьбі із корупцією в Україні. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квітня

- 2021 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2021. С. 151–155.
5. Ковальчук І. С. Особливості підвищення кваліфікації прокурорів. *Публічне та приватне право*. 2021. № 4. С. 151–154. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2021/26.pdf
6. Прокуратура України [Електронне видання]: навч.-метод.посібник / кол. авт. Одеса: Фенікс, 2020. 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL <http://dspace.onua.edu.ua>

Тема 4. Адвокатура в Україні

Поняття, завдання, принципи та організаційні форми діяльності адвокатури. Види адвокатської діяльності. Професійні права та обов'язки адвоката. Гарантії адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури, Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури, їх повноваження. Дисциплінарна відповідальність адвокатів. Припинення адвокатської діяльності.

Література:

1. Заборовський В. В., Фазикош В. Г., Семерак О. С. Підвищення кваліфікації адвоката як один із його професійних обов'язків: загальні положення. *Науковий вісник Ужгородсько-го Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Випуск 70. С. 444-449. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259364/256005>
2. Попов О. І. Роль адвоката у забезпеченні єдності судової практики при розгляді цивільних справ. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 154. С. 127-137. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/238834/239751>
3. Нестерчук Л. П. Питання регулювання адвокатської таємниці країн Європейського Союзу та України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. № 61. С. 134–137. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/27.pdf>
4. Стратегія розвитку адвокатури 2021–2025. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1\(2\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf)
5. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 283 с.
6. Ковальчук І. С. Особливості здійснення професійних обов'язків адвоката в умовах воєнного часу. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.); НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. С. 59–61.
7. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: 12.00.10: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2021. 223 с.
8. Кісліцина І. О. До питання про конфіденційність листування адвоката з клієнтом на прикладі практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнар. конф. (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків: Право, 2021. С. 467–470.
9. Макаров М.А., Терещенко Ю.В., Кулик М.Й., Симчук А.С., Підвисоцький В.В. Судові та правоохоронні органи України: мультимедійний навчальний посібник. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/spou_0922/info/author

Тема 5. Нотаріат в Україні

Загальна характеристика нотаріату в Україні. Основні завдання та система нотаріату в Україні. Принципи організації і діяльності нотаріату. Правовий статус нотаріуса; забезпечення таємниці вчинення нотаріальних дій. Державна нотаріальна діяльність. Приватна нотаріальна діяльність. Повноваження нотаріусів по здійсненню нотаріальних дій. Нотаріальна таємниця. Загальні правила вчинення нотаріальних дій. Нотаріальний процес Нотаріальне провадження. Нотаріальне діловодство.

Література:

1. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 1 (49). С. 23–30.
2. Фурса С. Інститут нотаріату в юридичній доктрині України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 11–19.
3. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату в Україні. *Право України*. 2020. № 9. С. 62–80.
4. Комаров В., Баранкова В. Нотаріат в Україні та перспективи його розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 43–61.
5. Дякович М. Особливості правового статусу нотаріуса в Україні: теоретичні та практичні аспекти. *Право України*. 2020. № 9. С. 97–106.
6. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / автори-упорядники В. М. Висоцький., Ю. А. Хатнюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ. ОРГАНИ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

Тема 6. Міністерство внутрішніх справ України. Національна поліція

Міністерство внутрішніх справ, його завдання, структура, повноваження. Головні управління Міністерства внутрішніх справ в областях, їх структура, завдання та повноваження. Відділи внутрішніх справ у районах (містах), їх структура та повноваження. Національна поліція: її завдання, функції, структура. Права та обов'язки поліції. Принципи діяльності поліції. Права та обов'язки поліції. Національна гвардія України. Органи охорони державного кордону.

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. Г. Пишна, А. І. Берендєєва, Д. С. Афонін / за ред. М. В. Корнієнко. Одеса: ОДУВС, 2021. 252 с.
3. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубаєнко, О. Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с.
4. Кубаєнко А. В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С.81–87 DOI

<https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1707>

5. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 396 с.

6. Макаров М.А., Терещенко Ю.В., Кулик М.Й., Симчук А.С. Підвисоцький В.В. Судові та правоохоронні органи України: мультимедійний навчальний посібник. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/spou_0922/info/author.html

Тема 7. Органи безпеки України

Поняття, завдання, система й організація діяльності Служби безпеки України. Принципи діяльності Служби безпеки України. Повноваження Служби безпеки України. Права Служби безпеки України. Кадри Служби безпеки, їх правовий і соціальний захист. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки. Відповідальність за правопорушення в сфері діяльності Служби безпеки України. Загальні положення Бюро економічної безпеки України: статус, принципи та завдання діяльності. Організація діяльності Бюро економічної безпеки України. Основні положення Закону «Про Бюро економічної безпеки України».

Література:

1. Каглинський О. Є. Правові засади діяльності Служби Безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони. *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 68–74. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/285/250>

2. Лежнін К. В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності Служби безпеки України в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 34/2022. С. 93–101.

3. Воробйов Є. Бюро економічної безпеки: головне про функції та структуру нового правоохоронного орган. 19.04.2021. URL: <https://bihus.info/byuroekonomichnoyi-bezpeky-golovne-pro-funkcziiyi-ta-strukturupovogo-pravoohoronnogooorganu>

4. Аулін О. Про Бюро економічної безпеки України. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 8 (213). С. 27–28. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/8.pdf>.

5. Пузирна, Н. (2021). Правові аспекти створення та діяльності бюро економічної безпеки України. *Знання європейського права*, (2), 80–83. <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.210>

Тема 8. Державне бюро розслідувань та Національне антикорупційне бюро України

Державне бюро розслідувань: правове регулювання, основні засади організації та діяльності, гарантії незалежності. Система Державного бюро розслідувань: основні завдання та функції Державного бюро розслідувань.. Правовий статус Директора Державного бюро розслідувань та статус працівників Державного бюро розслідувань. Поняття та завдання НАБУ. Принципи, структура та повноваження органів НАБУ.

Література:

1. Богданенко А. Організація діяльності Національного антикорупційного бюро України та його місце в системі органів державної влади України. *Публічне урядування*. 2020. № 24(4). С. 23–31.
2. Бакаянова Н. М. Правовий статус Державного бюро розслідувань у світлі конституційного принципу поділу державної влади. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 84–88.
3. Ковальчук І. С. Проблемні аспекти розмежування компетенцій Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. *Право і суспільство*. 2021. № 1. Ч. 2. С. 98–102.
4. Панов В. В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро України: дис. доктора філософії в галузі права. Київ, 2021. 220 с.
5. Мельник В. І. Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта забезпечення функціонування системи економічної безпеки держави. *Правові горизонти*. 2020. Вип. 21 (34). С. 65–70.

Тема 9. Міністерство юстиції України та його органи

Міністерство юстиції України – центральний орган виконавчої влади і його значення у правоохоронній діяльності держави. Основні напрямки діяльності Міністерства юстиції України. Завдання структура, повноваження та територіальні управління Міністерства юстиції України, їх завдання, склад та повноваження.

Література:

1. Фесянов П.О., Хомуйло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf
2. Правила внутрішнього службового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені Конференцією державних службовців Міністерства юстиції України (протокол від 05 травня 2022 року № 2–2022). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/09/20220509120448–29.pdf>
3. Правила внутрішнього трудового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені загальними зборами працівників Міністерства юстиції України, які не є державними службовцями (протокол від 01.12.2021 р. № 1–2021). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/12/13/20211213101901–76.pdf>
4. Желінський В. М. Поняття та види спеціальних принципів реєстраційної діяльності Міністерства Юстиції України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) № 3. С. 7–12.
5. Журанов Д. І. Актуальні проблеми державної реєстрації нормативно-правових актів. *Сайт Міністерства юстиції України*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7741

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	с.р	Інд		л	п	лаб	с.р	Інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ». СУД, ПРОКУРАТУРА, АДВОКАТУРА ТА НОТАРІАТ В УКРАЇНІ»												
Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
Тема 2. Судова влада в Україні. Судоустрій України	7	2	2		3	3	7	2	1		4	3
Тема 3. Прокуратура в Україні	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
Тема 4. Адвокатура в Україні	7	2	2		3	3	7	2	1		5	3
Тема 5. Нотаріат в Україні	7	2	2		3	3	7				6	3
ІНДЗ	15					15	15					15
Разом за змістовим модулем 1	50	10	10		15	15	50	6	4		25	15
МІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ. ОРГАНИ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ»												
Тема 6. Міністерство внутрішніх справ України. Національна поліція.	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
Тема 7. Органи безпеки України	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
Тема 8. ДБР та НАБУ	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
Тема 9. Міністерство юстиції України та його органи	7	2	2		3	3	7	1	1		5	3
ІНДЗ	12					12	12					12
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8		12	12	40	4	4		20	12
Усього годин:	90	18	18		27	27	90	10	8		45	27

5. Перелік тем і зміст семінарських, практичних занять

№	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			денна форма	заочна форма	
1.	Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» 1. Предмет, система та структура курсу «Судові та правоохоронні органи України». 2. Взаємозв'язок курсу із іншими навчальними дисциплінами. 3. Поняття правоохоронної діяльності у вузькому і широкому розуміннях. 4. Правоохоронні функції. Класифікація правоохоронних функцій. 5. Судові, правоохоронні та правозахисні органи, їх співвідношення та взаємозв'язок. 6. Джерела курсу «Судові та правоохоронні органи України». Література: 1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с. 2. Судові та правоохоронні органи України: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с. 3. Кубаєнко А. В. Сучасні підходи до модернізації	формування загальних знань щодо предмета курсу «Судові та правоохоронні органи», його системи та структури, зокрема ознайомлення з поняттям правоохоронної діяльності, її функціями, класифікацією та актуальними проблемами законодавчого регулювання системи судових і правоохоронних органів, а також джерелами курсу	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

	правоохоронної системи в умовах цифрової трансформації. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»</i>. 2022. № 56. С. 122–126. 4. Коросташова І. М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації). <i>Правова позиція</i>. 2021. № 3 (32). С. 47–52. 5. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.				
2.	Тема 2. Судова влада в Україні. Судоустрій України 1. Загальна характеристика системи судоустрою. 2. Основні поняття й інститути системи судоустрою. 3. Місцеві суди. 4. Апеляційні суди 5. Вищі спеціалізовані суди 6. Верховний Суд. 7. Конституційний Суд України. Література: 1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. Оф. сайт ВРУ. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19. 2. Свида О. Г. До питання щодо утворення, реорганізації або ліквідації судів. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2023. № 2. С. 594–597. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/141.pdf 3. Коршун А. О. Принцип гласності і відкритості діяльності органів судової	вивчення здобувачами сутності судової влади як однієї з гілок державної влади, ознайомлення з системою судів України, взаємодією судових органів з іншими гілками влади, а також основними аспектами правового статусу суддів і напрямами судової реформи	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

	влади: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Хай-ТекПрес, 2022. 191 с. 4. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: Колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ: ВД «Дакор», 2021. 478 с. 5. Попадинець Г. О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади. <i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i>. 2021. № 4. С. 114–117. 6. Калараш А. А. Функції судової влади: теоретико-правовий аналіз. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2020. № 3. Т. 2. С. 88–92.				
3.	Тема 3. Прокуратура в Україні 1. Сутність, задачі прокуратури. Засади діяльності прокуратури. 2. Співвідношення діяльності прокуратури України та інших владних структур. 3. Система і структура органів прокуратури. 4. Спеціалізована антикорупційна прокуратура та її місце в системі органів прокуратури України. 5. Офіс Генерального прокурора. Порядок призначення на посаду та звільнення Генерального прокурора, його повноваження. 6. Функції органів прокуратури України. 7. Кадрове забезпечення органів прокуратури. Література: 1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. <i>Відомості Верховної Ради (ВВР)</i>. 2015. № 2–3. Ст. 12. 2. Судові та правоохоронні	розкриття основних завдань і функцій прокуратури, ознайомлення з правовими засадами її діяльності, структурою та системою органів прокуратури, повноваженнями прокурорів і порядком їхнього призначення та звільнення, а також аналіз актів прокурорського	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

	органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с. 3. Банах С. В. Міжнародні стандарти організації та управління в органах прокуратури. <i>Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право.</i> 2020. Вип. 8. С. 140–148. 4. Кісліцина І. О. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у боротьбі із корупцією в Україні. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квітня 2021 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2021. С. 151–155. 5. Ковальчук І. С. Особливості підвищення кваліфікації прокурорів. <i>Публічне та приватне право.</i> 2021. № 4. С. 151–154. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2021/26.pdf 6. Прокуратура України [Електронне видання]: навч.-метод.посібник / кол. авт. Одеса: Фенікс, 2020. 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL http://dSPACE.onua.edu.ua	реагування на порушення закону			
4.	Тема 4. Адвокатура в Україні 1. Адвокатура України та її завдання. Конституційно-правові основи діяльності адвокатури України.	ознайомлення студентів з поняттям адвокатської діяльності, її	2	0,5	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14

2. Принципи організації та діяльності адвокатури. Організаційні форми адвокатської діяльності. 3. Набуття права на заняття адвокатською діяльністю. Присяга адвоката. Правовий статус помічника адвоката та стажиста. 4. Права та обов'язки адвоката. Правила адвокатської етики. 5. Поняття та види адвокатської діяльності, підстави її здійснення. 6. Гарантії адвокатської діяльності. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю. 7. Національна асоціація адвокатів України як єдина професійна організація адвокатів в Україні. 8. Адвокатське самоврядування в Україні. 9. Здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави. Особливості статусу адвоката іноземної держави. Література: 1. Заборовський В. В., Фазикош В. Г., Семерак О. С. Підвищення кваліфікації адвоката як один із його професійних обов'язків: загальні положення. <i>Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО</i>. 2022. Випуск 70. С. 444-449. URL: http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259364/256005 2. Попов О. І. Роль адвоката у забезпеченні єдності судової практики при розгляді цивільних справ. <i>Проблеми законності</i>. 2021. Вип. 154. С.	завданнями та організаційними формами, професійними правами й обов'язками адвокатів, гарантіями адвокатської діяльності, а також із кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури та відповідальністю адвокатів		ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19
---	--	--	---

	127-137. URL: http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/238834/239751 3. Нестерчук Л. П. Питання регулювання адвокатської таємниці країн Європейського Союзу та України. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»</i>. 2023. № 61. С. 134–137. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/27.pdf 4. Стратегія розвитку адвокатури 2021–2025. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf 5. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 283 с. 6. Ковальчук І. С. Особливості здійснення професійних обов'язків адвоката в умовах воєнного часу. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.); НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. С. 59–61. 7. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: 12.00.10: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2021. 223 с. 8. Кісліцина І. О. До питання про конфіденційність листування адвоката з клієнтом на прикладі практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми судового права:				
--	--	--	--	--	--

	матеріали міжнар. конф. (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків: Право, 2021. С. 467–470.				
5.	Тема 5. Нотаріат в Україні 1. Правове регулювання нотаріату в Україні. Нотаріат в Україні – система органів і посадових осіб. 2. Державні нотаріальні контори, державні нотаріальні архіви. 3. Приватна нотаріальна діяльність. 4. Повноваження по здійсненню нотаріальних дій. Види нотаріальних дій та порядок їх здійснення. 5. Органи та посадові особи, які мають право здійснювати деякі нотаріальні дії. 6. Права та обов'язки нотаріуса. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату, її повноваження Література: 1. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. <i>Публічне право</i>. 2023. № 1 (49). С. 23–30. 2. Фурса С. Інститут нотаріату в юридичній доктрині України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. <i>Право України</i>. 2020. № 9. С. 11–19. 3. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату в Україні. <i>Право України</i>. 2020. № 9. С. 62–80. 4. Комаров В., Баранкова В. Нотаріат в Україні та перспективи його розвитку. <i>Право України</i>. 2020. № 9. С. 43–61. 5. Дякович М. Особливості правового статусу нотаріуса в Україні: теоретичні та практичні	вивчення системи нотаріату в Україні, основних завдань і принципів організації нотаріальної діяльності, повноважень нотаріусів, правил вчинення нотаріальних дій, а також нотаріального процесу та діловодства, зокрема питання щодо нотаріальної таємниці	2	0,5	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

	аспекти. <i>Право України</i> . 2020. № 9. С. 97–106.				
6	Тема 6. Міністерство внутрішніх справ України. Національна поліція 1. Міністерство внутрішніх справ України: загальна структура та чисельний склад. 2. Основні завдання, функції та повноваження. 3. Правова основа організації та діяльності Національної поліції України. 4. Національна поліція України: завдання, принципи діяльності, повноваження. 5. Обов'язки та права поліцейських. 6. Поліцейські заходи та їх види. 7. Служба у Національній поліції. Література: 1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. <i>Відомості Верховної Ради України (ВВР)</i>. 2015. № 40-41. Ст. 379. 2. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. Г. Пишна, А. І. Берендєєва, Д. С. Афонін / за ред. М. В. Корнієнко. Одеса: ОДУВС, 2021. 252 с. 3. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубаєнко, О. Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с. 4. Кубаєнко А. В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері	Ознайомлен- ня здобувачів із завданнями, структурою та повноважен- нями Міністерства внутрішніх справ України, зокрема функціями та правовим статусом Національної поліції, принципами її діяльності, а також з іншими підрозділами МВС, такими як Національна гвардія та органи охорони державного кордону	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнарод не право» РН03-07 РН12 РН16-19

	реалізації правоохоронної функції. <i>Юридичний вісник</i>. 2020. № 2. С.81–87 DOI https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1707 5. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 396 с.				
7	Тема 7. Органи безпеки України 1. Служба безпеки України – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. 2. Основні засади та завдання Служби безпеки України. 3. Система Служби безпеки України. 4. Права та обов’язки Служби безпеки України. 5. Бюро економічної безпеки: правове регулювання, основні засади організації та діяльності. 6. Основні завдання та функції Бюро економічної безпеки. Література: 1. Каглинський О. Є. Правові засади діяльності Служби Безпеки України як суб’єкта сфери безпеки і оборони. <i>Нове українське право</i>. 2022. № 3. С. 68–74. URL: http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/285/250 2. Лежнін К. В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності Служби безпеки України в умовах воєнного стану. <i>Наукові записки Львівського університету</i>	вивчення системи та принципів діяльності Служби безпеки України, її повноважень та завдань, а також розгляд правового статусу кадрів СБУ і контролю за їхньою діяльністю; окрему увагу приділено Бюро економічної безпеки та його ролі в забезпеченні економічної безпеки держави	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

	<i>бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 34/2022. С. 93–101.</i> 3. Воробйов Є. Бюро економічної безпеки: головне про функції та структуру нового правоохоронного орган. 19.04.2021. URL: https://bihus.info/byuroekonomichnoyi-bezpeky-golovne-pro-funkczii-ta-strukturu-novogo-pravoohoronnogoorganu 4. Аулін О. Про Бюро економічної безпеки України. <i>Громадська думка про правотворення</i>. 2021. № 8 (213). С. 27–28. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/8.pdf. 5. Пузирна, Н. (2021). Правові аспекти створення та діяльності бюро економічної безпеки України. <i>Знання європейського права</i>, (2), 80-83. https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.210				
8	Тема 8. Державне бюро розслідувань та Національне антикорупційне бюро України 1. Національне антикорупційне бюро України: правове регулювання, принципи діяльності, основні завдання. 2. Структура Національного антикорупційного бюро України. 3. Повноваження, права і обов’язки працівників Національного антикорупційного бюро України. 4. Директор Національного антикорупційного бюро України та його повноваження. 5. Державне бюро розслідувань: правове регулювання, основні	ознайомлен- ня здобувачів з діяльністю правоохо- ронних органів спеціального призначення, таких як Національне антикоруп- ційне бюро України та Державне бюро розслідувань	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнарод не право» РН03-07 РН12 РН16-19

засади організації та діяльності, гарантії незалежності. 6. Система Державного бюро розслідувань: центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. 7. Основні завдання та функції Державного бюро розслідувань. Література: 1. Богданенко А. Організація діяльності Національного антикорупційного бюро України та його місце в системі органів державної влади України. <i>Публічне урядування</i>. 2020. № 24(4). С. 23–31. 2. Бакаянова Н. М. Правовий статус Державного бюро розслідувань у світлі конституційного принципу поділу державної влади. <i>Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова</i>. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 84–88. 3. Ковальчук І. С. Проблемні аспекти розмежування компетенції Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. <i>Право і суспільство</i>. 2021. № 1. Ч. 2. С. 98–102. 4. Панов В. В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро				
---	--	--	--	--

	України: дис. доктора філософії в галузі права. Київ, 2021. 220 с. 5. Мельник В. І. Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта забезпечення функціонування системи економічної безпеки держави. <i>Правові горизонти</i> . 2020. Вип. 21 (34). С. 65–70.				
9	Тема 9. Міністерство юстиції України та його органи 1. Міністерство юстиції України – центральний орган державної виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері юстиції. 2. Становлення і основні етапи розвитку органів юстиції. 3. Система органів та установ юстиції України. 4. Структура Міністерства юстиції України. 5. Центральний апарат Міністерства юстиції України. 6. Територіальні органи, установи та органи юстиції. 7. Основні завдання Міністерства юстиції України. 8. Повноваження Міністерства юстиції України та його органів. Організація роботи Міністерства юстиції України. Література: 1. Фесянов П.О., Хомуйло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i>. 2021. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf	розгляд завдань, структури та повноважень Міністерства юстиції України, його територіальних управлінь, особливу увагу приділено ролі Міністерства в правоохоронній діяльності держави	2	1	ОП «Право» РН3, РН5, РН6, РН12, РН13, РН14 ОП «Міжнародне право» РН03-07 РН12 РН16-19

2. Правила внутрішнього службового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені Конференцією державних службовців Міністерства юстиції України (протокол від 05 травня 2022 року № 2–2022). URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/09/20220509120448–29.pdf 3. Правила внутрішнього трудового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені загальними зборами працівників Міністерства юстиції України, які не є державними службовцями (протокол від 01.12.2021 р. № 1–2021). URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2021/12/13/20211213101901–76.pdf 4. Желінський В. М. Поняття та види спеціальних принципів реєстраційної діяльності Міністерства Юстиції України. <i>Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки</i>. 2020.Том 31 (70) № 3. С. 7–12. 5. Журанов Д. І. Актуальні проблеми державної реєстрації нормативно-правових актів. <i>Сайт Міністерства юстиції України</i>. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7741				
Разом:		18	8	

6. Самостійна робота

	Зміст роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Робота з конспектами лекцій	5	5
2	Підготовка до семінарських занять	10	20
3	Вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання	7	15
4	Підбір, вивчення, аналіз та конспектування рекомендованої літератури	5	5
Разом		27	45

7. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань денна форма/заочна форма – 27/27 годин

Підготувати презентацію/доповідь за одним із модулів

Презентація (доповідь) має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуального завдання не повинен бути меншим за 10 слайдів (сторінок) і не перевищувати 20 слайдів (сторінок).

Індивідуальне завдання до модуля 1

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Поняття правоохоронних органів у законодавстві інших країн.
2. Роль правоохоронних органів у правовій та не правовій державах.
3. Проблема авторитету судових і правоохоронних органів у свідомості українських громадян.
4. Міжнародні критерії функціонування судової влади у правовій державі.
5. Перспективи розвитку судочинства в Україні.
6. Міжнародні вимоги до реформування прокуратури в Україні.
7. Історія розвитку прокурорських органів в Україні.
8. Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів.
9. Історія інституту адвокатури в Україні.
10. Історія інституту нотаріату.

Індивідуальне завдання до модуля 2

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Органи внутрішніх справ України: історичний екскурс.
2. Історія розвитку Національної поліції України.
3. Національна гвардія України: загальна характеристика.
4. Органи безпеки України: історичний екскурс.
5. Участь України в Інтерполі – міжнародній організації кримінальної поліції.

6. Оцінка міжнародною спільнотою роботи українського бюро Інтерполу.
7. Інтерпол: перспективи розвитку та членства в ньому України.
8. Антикорупційні органи: історичний екскурс та перспектива діяльності.
9. Установи та державні підприємства, підвідомчі Міністерству юстиції України.
10. Правовий статус Міністра юстиції України.

8. Методи навчання

Викладання дисципліни здійснюється через лекційні, практичні заняття, індивідуальні та групові консультації, самостійну роботу студентів з виконання завдань по кожній темі.

9. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання відбувається у формі поточного контролю (усне опитування), підсумкового контролю – у формі заліку.

10. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі завдання.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язав більшість завдань.
3	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину завдань.
2	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст

	теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість завдань.
1	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно розв'язав окремі завдання.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
0	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми
1	фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2	демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3	демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	належне оформлення та актуальність матеріалу	3
2	наявність ґрунтовних висновків	5
3	наявність списку літературних джерел	2
Усього		10

**Критерії оцінювання підсумкового контролю знань здобувачів
вищої освіти**

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
45-50	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання підсумкового контролю. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях.
35-44	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань підсумкового контролю.
25-34	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань підсумкового контролю.
15-24	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю.
1-14	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання підсумкового контролю.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Тема 1.	7	0,23	10
Тема 2.	7	0,23	10
Тема 3.	7	0,23	10
Тема 4.	7	0,23	10
Тема 5.	7	0,23	10
Тема 6.	7	0,23	10
Тема 7.	7	0,23	10
Тема 8.	7	0,23	10
Тема 9.	7	0,23	10
Виконання ІЗ	27	0,93	10
Підсумок	90	3	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet, Zoom.

Політика навчальної дисципліни

<http://surl.li/mpmb>

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що

можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Анкетування з академічної доброчесності: <https://surl.li/xnmaax>

Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

1. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

2. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку результатів навчання, отриманих у неформальній та / або інформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

<https://www.prostir.ua/> - Громадський простір

ПРЕДМЕТ І СИСТЕМА КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системи знань про завдання, специфіку діяльності, структуру, повноваження та компетенцію судових, правоохоронних і правозахисних органів України, а також недержавних правових інститутів, що дозволяють орієнтуватися у сфері юридичної діяльності.

1. Предмет і система навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» є однією із базових дисциплін, яка дає вихідні знання про систему судових, правоохоронних та правозахисних органів України.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є формування у здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, системи знань про завдання, специфіку діяльності, систему і структуру, повноваження, компетенцію судових, правоохоронних, правозахисних органів та недержавних правових інститутів України.

Завданням навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є формування у здобувачів вищої освіти загальних знань щодо поняття, характеристики і змісту судової, правозахисної та правоохоронної діяльності; кола органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення цієї діяльності, ознак розмежування цих органів та характеристики їх компетенцій; характеристики статусу посадових осіб, яким надано право на здійснення цієї діяльності, їхніх прав, обов'язків та гарантій їх діяльності.

Оволодіння здобувачами вищої освіти цими знаннями допоможе зорієнтуватися у майбутній професії, сформулювати уявлення про зміст діяльності кожного судового, правоохоронного та правозахисного органу України та виявити індивідуальну схильність, зацікавленість тією чи іншою юридичною діяльністю.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є: структурний устрій, організаційна побудова та завдання суду, органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро, адвокатури, нотаріату, взаємодії цих органів між собою та з іншими державними органами.

Предметом даної дисципліни є система знань щодо нормативно-правової бази, основних засад організації, завдань, повноважень та основних напрямів діяльності державних органів та недержавних правових (самоврядних) інститутів з діяльності у судовій сфері, а також правоохорони та і правозахисту, взаємодію між ними та з державними органами різних гілок влади.

З урахуванням цього, дисципліну «Судові та правоохоронні органи України» можна визначити як таку, в рамках якої вивчаються основи організації та найбільш істотні напрями і завдання діяльності судових, правоохоронних та правозахисних органів, їх взаємодія один з одним та іншими органами держави.

Система чи зовнішня побудова навчального курсу «Судові та правоохоронні органи України» включає в себе дві частини: загальну і особливу.

Загальна частина присвячена таким основним, вихідним положенням як поняття, предмет, завдання навчальної дисципліни, законодавчі джерела дисципліни, методи пізнання, співвідношення з іншими навчальними дисциплінами.

Особлива частина розглядає всі і кожен окремо судовий, правоохоронний та правозахисний орган, його виникнення, організацію, побудову, внутрішню систему і структуру, цілі, завдання та функції.

Систему дисципліни складає сукупність взаємопов'язаних між собою проблем і питань, які вивчаються в даній дисципліні і складаються з наступних тем:

1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи».
2. Судова влада в Україні. Судострій України.
3. Прокуратура України.
4. Адвокатура в Україні.
5. Нотаріат в Україні.
6. Міністерство внутрішніх справ України.
7. Національна поліція.
8. Органи безпеки України.
9. Державно бюро розслідувань та Національне антикорупційне бюро України.
10. Міністерство юстиції України та його органи.

Одне з центральних місць серед функцій держави займає охорона прав та законних інтересів громадян, фізичних та юридичних осіб від протиправних посягань, відновлення порушеного права, припинення або розгляд порушеного права, забезпечення неухильного дотримання законності та громадського порядку, боротьба з кримінальними та іншими правопорушеннями.

Таку діяльність прийнято називати юридичною діяльністю.

Юридична діяльність — це різновид соціальної діяльності, що здійснюється у сфері права юристами на професійній основі з метою отримання правового результату, задоволення потреб та інтересів соціальних суб'єктів відповідно до вимог права.

За суб'єктами розрізняють такі види юридичної діяльності:

- 1) правоохоронна діяльність;
- 2) судова діяльність;
- 3) правозахисна діяльність.

ЮРИДИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ, СУДОВОЇ ТА ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правоохоронна діяльність

У сучасній Україні повноваженнями з виконання правоохоронної функції наділені понад тридцять органів.

Правоохоронна діяльність — це державна правомірна діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку уповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням встановлених у законі процедур для цієї діяльності.

Структурно до системи правоохоронної діяльності входять такі напрями:

- а)** діяльність державних органів із організаційного забезпечення діяльності органів судової влади;
- б)** діяльність з виконання функцій з підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді, функція представництва та наглядові функції;
- в)** діяльність з виявлення, запобігання та розслідування кримінальних правопорушень;
- г)** діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони правопорядку.

Тепер розглянемо, які ж державні органи уповноваженні реалізувати вказані напрями правоохоронної діяльності.

А. Органи, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності органів судової влади:

1) Міністерство юстиції України (Мінюст) - центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України щодо: забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень; у сфері виконання кримінальних покарань та пробачії; організації наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів для засуджених і затриманих; контролю за дотриманням прав людини під час виконання покарань та ін.

2) Вища рада правосуддя - колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів (Повноваження Вищої ради правосуддя визначені у ст. 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»)

3) Державна судова адміністрація України (ДСА України) - державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади. ДСА України підзвітна Вищій раді правосуддя (Повноваження ДСА України, визначені у ст. 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та у ст. 6 Положення про Державну судову адміністрацію України затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17 січня 2019 № 141/0/15-19).

4) Вища кваліфікаційна комісія суддів України - державний орган суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України (Повноваження ВККС України визначені у ст. 93 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

5) Служба судової охорони – державний орган у системі правосуддя для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах. Вона підзвітна Вищій раді правосуддя та підконтрольна Державній судовій адміністрації України. (Повноваження Служби судової охорони, визначені у ст. 162 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положенні про Службу судової охорони).

Б. Діяльність щодо виконання функцій з підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді, представництва та нагляду.

Виконання зазначених функцій, державою покладено на *прокуратуру України*. Вона становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

В. Діяльність з виявлення, запобігання та досудове розслідування кримінальних правопорушень

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ст. 3 КПК).

Органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є:

1) слідчі підрозділи:

- а) органів Національної поліції;
- б) органів безпеки;
- в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;
- г) органів державного бюро розслідувань;
- г) органів Державної кримінально-виконавчої служби України.

2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Досудове розслідування здійснюють слідчі, дізнавачі одноособово або слідчою групою, групою дізнавачів. Слідчі працюють у тісному контакті з оперативними підрозділами: органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України.

Оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів Державної прикордонної служби України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, дізнавача, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (ч. 1 ст. 41 КПК України).

Під час виконання доручень слідчого, дізнавача, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого.

Співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

Доручення слідчого, дізнавача, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

Названі органи виконують такий напрям правоохоронної діяльності як виявлення, запобігання (у процесуальній та позапроцесуальній формі (ОРД)) та досудове розслідування кримінальних правопорушень (виключно у процесуальній формі).

Г. Діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони правопорядку

Зазначені функції реалізують:

1. Служба безпеки України (СБУ) - державний орган спеціального призначення, з правоохоронними функціями який забезпечує державну безпеку України (ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України»). На СБУ покладається: захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці.

2. Державна прикордонна служба України (ДПСУ) - центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні. (Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України» від 16 жовтня 2014 р. № 533).

3. Національна поліція України (НП) – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію»). *Відповідно до ст. 2 Закону завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:*

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;

4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.;

4. Національна гвардія України (НГУ) - військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи МВС України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій (ст. 1 Закону України «Про Національну гвардію України»).

Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі ЗСУ у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Судова діяльність

Судова діяльність є різновидом юрисдикційної діяльності, якій притаманні універсальні ознаки як *правоохорони*, так і *правозахисту*.

Суд виступає **суб'єктом судової влади**.

Судова влада здійснює **дві функції**

правосуддя - це державна діяльність, яку проводить суд шляхом розгляду і вирішення у судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ.

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами (ст. 124 Конституції України).

і

судовий контроль - контроль за законністю і обґрунтованістю рішень і дій державних органів їх посадових та службових осіб. Цей контроль здійснюють Конституційний Суд України, а також (суди, юрисдикція яких поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення (ч. 2 ст. 124 Конституції України), це так звані суди загальної юрисдикції.

Специфіка судової діяльності полягає в тому, що судовому владарюванню притаманні такі ознаки державної влади, як:

- ✓ **юрисдикційність** полягає у розгляді та вирішенні спірних питань із захисту права, відновлення порушеного права, припинення порушення права, застосуванні заходів правового впливу, у тому числі санкцій, шляхом розгляду судових справ, аналізу судової статистики та узагальнення судової практики, а також у наданні правової допомоги відповідно до міжнародних договорів
- ✓ **публічність** полягає у відкритості та незалежності судів і суддів, забезпеченні автономності їх роботи через надання матеріально-технічних засобів для організації судових процесів, виконання рішень, ведення діловодства та створення умов для відвідувачів
- ✓ **субординаційність** полягає в тому, що суди утворюють єдину систему із трьох судових інстанцій – судів першої інстанції, судів апеляційної та касаційної інстанцій

Правозахисна діяльність

Правозахисна діяльність складається з кількох складників. Вони, зокрема, полягають у роз'ясненні громадянам їх прав та обов'язків. У Конституції України закріплюється важливе «*право знати свої права*» (ст. 57) та *право на професійну правничу допомогу* (ст. 59).

До правозахисних органів відносяться:

- ❖ **Міністерство юстиції України та його органи на місцях (Мін'юст)** державний орган, який має сприяти розвитку юридичних послуг з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб, надання їм послуг правового та технічного характеру.
- ❖ **Нотаріат в Україні** – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності (ст. 1 Закону України «Про нотаріат»).
- ❖ **Адвокатура України** – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі при вирішенні справ у судах та інших державних органах.

Іншими суб'єктами правозахисної діяльності є:

- державні органи в особі органів Міністерства праці та соціальної політики України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи захисту прав споживачів;
- підприємницькі структури (як приватні підприємці, так і юридичні особи), що надають різні юридичні послуги, наприклад, консультації та роз'яснення законодавства, складання юридичних документів, представництво громадян у юрисдикційних установах тощо;
- громадські організації (наприклад, об'єднання із захисту прав споживачів, правозахисні організації тощо).

Таким чином, кожний напрям юридичної діяльності має істотні особливості

правоохоронна діяльність полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку уповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням встановлених у законі процедур для цієї діяльності

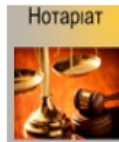
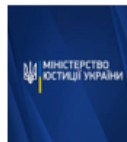

ПОЛІЦІЯ

судова діяльність полягає у розгляді та вирішенні спірних питань із захисту права, відновлення порушеного права, припинення порушення права, застосуванні заходів правового впливу, у тому числі санкцій, шляхом розгляду судових справ, аналізу судової статистики та узагальнення судової практики, а також у наданні правової допомоги відповідно до міжнародних договорів

правозахисна діяльність полягає в наданні кожному громадянину правової допомоги, а також юридичним особам, іноземцям і особам без громадянства в спірних питаннях із охорони права, зловживання правом, захисті фізичних осіб від обвинувачення та в державному гарантуванні охорони прав громадян правозахисними органами. Це одне з конституційних благ, фактор активної участі юридичних і фізичних осіб у правовому житті.

НОРМАТИВНІ АКТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»

Усі нормативно-правові акти залежно від їх змісту (предмета) можна поділити на дві групи.

- 1) акти загального характеру;
- 2) нормативні акти щодо організації й функціонування органів:
 - а) судової влади і суддів;
 - б) юстиції і установ, що здійснюють виконання судових рішень;
 - в) прокуратури;
 - г) досудового розслідування кримінальних правопорушень;
 - г) з надання правової допомоги;
 - д) нотаріату.

Акти загального характеру.

- ✓ Конституція України. Для навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» першочергове значення мають положення розділів: II – «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина»; VIII – «Правосуддя»; XII – «Конституційний Суд України» Основного Закону.
- ✓ Міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Найважливішими з них є:
 - Загальна декларація прав людини, схвалена Генеральною Асамблеєю ООН від 10 грудня 1948 р.;
 - Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, схвалений Генеральною Асамблеєю ООН від 16 грудня 1966 р.;
 - Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.;
 - Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів обходження або покарання, підписана 10 грудня 1984 р.;
 - Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. та ін.
- ✓ Кримінальний процесуальний кодекс України регламентує: а) процедуру досудового розслідування кримінальних правопорушень; б) повноваження прокурора з кримінального переслідування злочинів; в) принципи судочинства; г) процедуру розгляду справ у всіх судових інстанціях; д) порядок оскарження рішень суду та ін.

Нормативні акти щодо організації й функціонування органів:

а) судової влади і суддів. Закони України: «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. 47; «Про судоустрій і статус суддів» від 7 червня 2016 р.; «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р.; «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 р.; «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 р. 51; «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 р.; «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» від 5 червня 2012 р.; «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р.; «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. та ін.

Акти програмного характеру, які закладають підвалини для реформування органів юстиції. До них належать: Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схвалена Указом Президента України від 10 травня 2006 р. 56, і Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затверджена Указом Президента України від 24 травня 2012 р.;

б) юстиції і установ, що здійснюють виконання судових рішень. До правових основ діяльності Міністерства юстиції України належать такі акти: Положення про Міністерство юстиції України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 р. № 228; «Деякі питання територіальних органів Міністерства юстиції»: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2019 р. № 870; «Про затвердження Положення про мікререгіональні управління Міністерства юстиції України», схвалене наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2011 р. № 1707/5.

Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 2 червня 2016 р. визначає основи організації та діяльності з примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) органами державної виконавчої служби та приватними виконавцями, їхні завдання та правовий статус.

Закон України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. визначає умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (службових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку. Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23 червня 2005 р. На Державну кримінально-виконавчу службу України покладається завдання щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;

в) прокуратури. До нормативно-правових актів, що регламентують організацію й діяльність прокуратури, належать: Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р., а також накази, розпорядження, інструкції Генерального прокурора;

Нормативні акти щодо організації й функціонування органів:

г) досудового розслідування кримінальних правопорушень. Численна група нормативно-правових актів, що регламентують досудове розслідування кримінальних правопорушень, охоплює: Кримінальний процесуальний кодекс України прийнятий 13 квітня 2012 р.; Кримінальний кодекс України прийнятий 5 квітня 2001 р.; Податковий кодекс України прийнятий 2 грудня 2010 р. № 2755-VI; Митний кодекс України прийнятий 13 березня 2012 р.; Закони України: «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р.; «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р.; «Про оперативну-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р.; «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 р.; «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 р. «Про Бюро економічної безпеки України» від 28 січня 2021 р.; Положення, затверджені Кабінетом Міністрів України: «Про Державну фіскальну службу України» від 21 травня 2014 р. № 236/2014; «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 р. № 878 та ін.;

г) з надання правової допомоги. Право кожного на правову допомогу передбачено Конституцією України. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. містить завдання, принципи й організаційні форми діяльності адвокатури, види й гарантії адвокатської діяльності, основи правового статусу адвоката, підстави й порядок притягнення його до дисциплінарної відповідальності.

Важливу роль у забезпеченні права на правову допомогу відіграє Концепція формування системи безоплатної правової допомоги в Україні 2006 р., більшість положень якої реалізовано в ухваленому Законі України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р., що вперше визначив механізм надання правової допомоги громадянам, які не в змозі оплатити послуги кваліфікованого фахового юриста, і створив передумови для розвитку мережі установ, що надаватимуть відповідні послуги громадянам;

д) нотаріату. Центральне місце серед нормативно-правових актів, які регулюють діяльність нотаріату, займає Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. Питання організації й діяльності цього органу в Україні визначаються також указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, інструкціями й наказами Міністерства юстиції України.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

➤ До яких органів належить адвокатура в Україні?

1. державних регламентованих
2. недержавних самоврядних інститутів
3. судових органів
4. органів юстиції

➤ До якого типу юридичної діяльності належить діяльність правоохоронних органів?

1. судова діяльність
2. правоохоронна діяльність
3. законодавча діяльність
4. освітня діяльність

➤ Що є метою правоохоронної діяльності в Україні?

1. підтримка законодавства
2. захист прав та інтересів громадян
3. вирішення економічних конфліктів
4. розгляд апеляційних скарг

➤ Що є предметом навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»?

1. вивчення системи законодавства України
2. вивчення системи судових та правоохоронних органів України
3. дослідження кримінальних справ
4. виконання судових рішень

➤ Що не входить до завдань дисципліни "Судові та правоохоронні органи України"?

1. вивчення компетенції судових органів
2. вивчення специфіки діяльності правоохоронних органів
3. вивчення правового статусу посадових осіб
4. вивчення законодавчих процесів

➤ Що не входить до компетенції правоохоронних органів України?

1. виявлення та розслідування злочинів
2. контроль за виконанням судових рішень
3. проведення виборів
4. захист державної безпеки

➤ Що означає правозахисна діяльність?

1. виявлення порушень права
2. захист прав людини та надання правової допомоги

3. контроль за правозастосуванням
4. виконання судових рішень

➤ Що регулює Закон України «Про судоустрій і статус суддів»?

1. статус суддів та організацію судової системи
2. права і обов'язки адвокатів
3. діяльність правоохоронних органів
4. захист прав людини

➤ Що таке правоохоронна діяльність?

1. діяльність із захисту прав людини
2. діяльність, що полягає у охороні права та відновленні порушеного права
3. вивчення законодавства
4. виконання судових рішень

➤ Яка діяльність не є частиною правоохоронної діяльності?

1. охорона громадського порядку
2. розслідування злочинів
3. проведення виборів
4. виконання судових рішень

➤ Яка мета вивчення дисципліни "Судові та правоохоронні органи України"?

1. формування у здобувачів знань про міжнародне право
2. формування у здобувачів знань про судові, правоохоронні органи та недержавні правові інститути України
3. вивчення системи кримінальних покарань
4. вивчення економічної політики України

➤ Яка основна мета судової влади?

1. законодавча діяльність
2. контроль за правоохоронними органами
3. забезпечення правосуддя
4. прийняття законів

➤ Яка система дисципліни вивчає правозахисні органи?

1. система кримінального права
2. система соціального захисту
3. система правоохоронних та правозахисних органів
4. система державного управління

➤ Яке завдання виконує Служба безпеки України?

1. розгляд цивільних справ
2. захист державного суверенітету
3. забезпечення виконання судових рішень

4. нагляд за нотаріатом

Який закон визначає діяльність нотаріату в Україні?

1. Закон України "Про прокуратуру"
2. Закон України "Про судоустрій і статус суддів"
3. Закон України "Про нотаріат"
4. Конституція України

Який документ визначає повноваження Вищої ради правосуддя?

1. Конституція України
2. Закон України "Про Вищу раду правосуддя"
3. Закон України "Про судоустрій і статус суддів"
4. Кримінальний процесуальний кодекс

Який орган виконує функцію підтримання публічного обвинувачення в суді?

1. Міністерство внутрішніх справ
2. Прокуратура України
3. Верховний суд
4. Нотаріат

Який орган координує діяльність правоохоронних органів у сфері безпеки?

1. Верховний суд
2. СБУ
3. Нотаріат
4. Міністерство внутрішніх справ

Який основний документ регулює діяльність судових органів в Україні?

1. Закон України "Про судову діяльність"
2. Закон України "Про судоустрій і статус суддів"
3. Цивільний кодекс
4. Кримінальний кодекс

Яка мета вивчення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»?

1. формування знань про систему і структуру правоохоронних органів
2. розвиток навичок адвокатської діяльності
3. охорона прав громадян
4. надання консультаційної допомоги

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Методичні поради щодо роботи з нормативно-правовими актами

У процесі опанування правових дисциплін особливу роль відіграє безпосередня робота з першоджерелами, передусім з нормативно-правовими актами. Така діяльність передбачає пошук та добір актуальних законодавчих документів, аналіз їх змісту, засвоєння відповідної теоретичної бази й вивчення особливостей практичного застосування норм права.

Джерелами правової дисципліни виступають закони та підзаконні акти, що визначають порядок організації та функціонування судових і правоохоронних органів. Ці документи належать до різних галузей права — конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного тощо — і є основою для формування правових знань здобувачів. На відміну від підручників, які можуть втратити актуальність у разі змін у законодавстві, робота з чинними нормативними актами дає змогу враховувати останні законодавчі нововведення.

Опрацювання правових джерел сприяє розвитку юридичного мислення, формуванню правничої мови, політичної та правової культури. Працюючи з нормативно-правовими актами, здобувач не лише глибше засвоює зміст правових норм, а й розвиває аналітичні здібності та здобуває власне розуміння правових явищ і проблем.

У межах навчального процесу обов'язковим є посилення на законодавство, цитування окремих правових норм під час семінарських занять, підготовки доповідей, презентацій та залікових відповідей. Для ефективного опрацювання нормативно-правових актів рекомендується застосовувати різні види роботи: складання опорного конспекту, тезування, ведення словника термінів, розробка простого чи розгорнутого плану.

Під час створення конспекту важливо вдумливо фіксувати зміст документа у власних формулюваннях, виокремлюючи головне, оскільки обсяг не визначає якість. Тези є лаконічними викладами основних положень без пояснень чи прикладів, поділяються за складністю та формою, а процес їх створення включає аналіз тексту, поділ на смислові блоки та формулювання ключових ідей. Складання плану потребує ще глибшого осмислення — це виділення структурних частин тексту та їх логічне впорядкування у вигляді простого чи розгорнутого плану.

Рациональна робота з нормативно-правовими джерелами доцільна за такою послідовністю:

- ✓ добір актуального документа і перевірка його чинності;
- ✓ аналіз основних реквізитів (дата прийняття, орган-ініціатор, вид нормативного акта);
- ✓ визначення галузі права та сфери регулювання;
- ✓ загальний огляд структури документа (кількість розділів, статей);
- ✓ змістовий аналіз правових норм і виокремлення ключових положень;
- ✓ вивчення аспектів практичного застосування документа.

Дотримання зазначених підходів сприяє формуванню стійких навичок роботи з нормативно-правовими актами, що є необхідними як у професійній діяльності юриста, так і в повсякденному житті.

Базові нормативно-правові акти курсу

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/tybomj>.
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 2822. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2015 р. № 1698-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
5. Про нотаріат: Закон України від 02 верес. 1993 р. № 3425-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
8. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
9. Цивільний процесуальний кодекс України: прийн. 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15__
10. Господарський процесуальний кодекс України: прийн. від 06 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
11. Кодекс адміністративного судочинства України: прийн. від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 серп. 2021 р.: (Офіц. текст). Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2021. 452 с.
13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5076-VI. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
14. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 груд. 2016 № 1798-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
15. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. № 794-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
16. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02 лип. 2014 р. № 228-2014-п. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/dorlpk>.

Семінарське заняття № 1
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ
УКРАЇНИ»

(денна форма- 2 год. / заочна форма -1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитись з основними аспектами курсу «Судові та правоохоронні органи України», його структурою та системою; вивчити поняття правоохоронної діяльності, її функції, класифікацію та основні проблеми законодавчого регулювання судових і правоохоронних органів; з'ясувати джерела, що становлять основу курсу.

Питання для обговорення:

1. Предмет, система та структура курсу «Судові та правоохоронні органи України».
2. Взаємозв'язок курсу із іншими навчальними дисциплінами.
3. Поняття правоохоронної діяльності у вузькому і широкому розуміннях.
4. Правоохоронні функції. Класифікація правоохоронних функцій.
5. Судові, правоохоронні та правозахисні органи, їх співвідношення та взаємозв'язок.
6. Джерела курсу «Судові та правоохоронні органи України».

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Охарактеризуйте зв'язок дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з іншими галузями права, науками та навчальними дисциплінами.
2. Дайте визначення поняття «юридична діяльність».
3. Надайте загальну характеристику правоохоронної діяльності.
4. Надайте загальну характеристику судової діяльності.
5. Надайте загальну характеристику правозахисної діяльності.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi,

Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Вища рада правосуддя (Розділ І). Джерело: Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

2. Державна судова адміністрація України (ДСА України). Джерело: Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: рішення Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text>

3. Служба судової охорони. Джерело: Про затвердження Положення про Службу судової охорони: рішення Вищої ради правосуддя від 04.04.2019 № 1051/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051910-19#Text>

Список джерел:

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.

2. Судові та правоохоронні органи України: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.

3. Кубаєнко А. В. Сучасні підходи до модернізації правоохоронної системи в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2022. № 56. С. 122–126.

4. Коросташова І. М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації). *Правова позиція*. 2021. № 3 (32). С. 47–52.

5. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.

6. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

7. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: рішення Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text>

8. Про затвердження Положення про Службу судової охорони: рішення Вищої ради правосуддя від 04.04.2019 № 1051/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051910-19#Text>

9. Макаров М.А., Терещенко Ю.В., Кулик М.Й., Симчук А.С., Підвисоцький В.В. Судові та правоохоронні органи України: мультимедійний навчальний посібник. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/spou_0922/info/author.html

10. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / автори-упорядники В. М. Висоцький., Ю. А. Хатнюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

Тема 2. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ. СУДОУСТРІЙ УКРАЇНИ

Мета: формування у здобувачів системного розуміння організації та функціонування судової системи України, її принципів, структури, основних положень законодавства, що регулюють діяльність судів, а також специфікації компетенцій різних судів, що дозволяють орієнтуватися в особливостях здійснення правосуддя та захисту прав у межах правової системи України.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Декілька концептуальних підходів до тлумачення поняття «судова влада»:

Перший підхід судова владу визначається як сукупність судових установ, тобто як владу державного органу – суду. Такий підхід має назву **організаційного** (пов'язаний він із характеристикою системи судоустрою, принципами її організації, правовим статусом суддів, місцем суду в системі інших державних органів).

Другий підхід зветься **функціональним** (судова влада визначається як сукупність повноважень суду з відправлення правосуддя, тобто діяльність суду щодо розгляду й вирішення у визначеній законом процесуальній формі справ, що мають юридичні наслідки).

Третій підхід (**організаційно-функціональний**) (поєднує два перших і визначає судову владу як систему створених згідно із законом органів, наділених виключними повноваженнями щодо розгляду юридично значущих справ, що мають юридичні наслідки, із застосуванням спеціальної процедури).

СУДОВА ВЛАДА – це самостійна і незалежна гілка державної влади, що створена для вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою і громадянами, самими громадянами, юридичними особами; контролю за конституційністю законів; захисту прав громадян у їхніх взаємовідносинах з органами виконавчої влади і посадовими особами; контролю за дотриманням прав громадян при розслідуванні кримінальних правопорушень і проведенні оперативно-розшукової діяльності; встановлення найбільш значимих юридичних фактів

До повноваження судової влади відносять:

- ✓ здійснення правосуддя;
- ✓ конституційний (судовий) контроль;
- ✓ контроль за додержанням законності та обґрунтованості рішень і дій державних і службових осіб;
- ✓ формування органів суддівського самоврядування;
- ✓ роз'яснення судам актів застосування законодавства;
- ✓ утворення державної судової адміністрації

Основні ознаки судової влади:

- ✓ виключність;
- ✓ самостійність;
- ✓ повноту;
- ✓ законність;
- ✓ незалежність.

Реалізація судової влади завжди здійснюється у певній формі – передбаченій законом процедурі судочинства

Під **правосуддям** розуміється діяльність суддів по розгляду і вирішення судових справ.

На відміну від правосуддя, судова влада — це право (повноваження) судових органів, яким вони наділені за законом, можливість здійснювати широкі юрисдикційні повноваження; правовий статус судів, як органів державної влади.

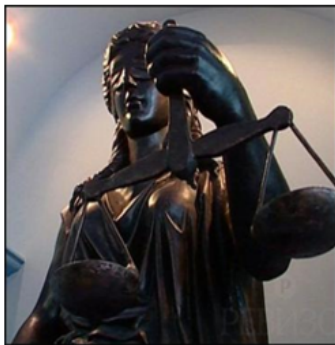
Термін «судочинство», включає в себе:

- ✓ діяльність судів щодо розгляду і вирішення справ, віднесених до їхньої компетенції, а також
- ✓ дії інших суб'єктів, які реалізують свої права й обов'язки, вступають у процесуальні відносини із судом

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ

Судова влада в Україні здійснюється у формі:

- ✓ конституційного,
- ✓ цивільного,
- ✓ господарського,
- ✓ адміністративного та
- ✓ кримінального судочинства

Функції судової влади

Суди (судді) як суб'єкти судової влади виконують такі види діяльності (функції судової влади):

1. Розглядають і вирішують по суті правові конфлікти, що виникають у суспільному житті між фізичними особами, між фізичними та юридичними особами, між юридичними особами з приводу порушення їхніх прав і законних інтересів, передбачених кримінальним, цивільним, господарським, адміністративним, міжнародним, екологічним, сімейним, житловим, конституційним, податковим чи іншим законодавством.

2. Судовій владі притаманний такий вид діяльності як контроль. По суті – функція судового контролю. Йдеться про контроль за законністю і обґрунтованістю рішень і дій державних органів службових та посадових осіб.

Цей контроль здійснюють Конституційний Суд України, а також загальні, господарські та адміністративні суди

3. Функція правосуддя.

Перш за все, здійснювати правосуддя вправі і зобов'язані лише спеціально створені для цієї мети органи – суди, які за важливістю виконуваних функцій і за способом формування поставлені в особливі умови.

Друге, правосуддя здійснюється в особливій, передбаченій законом процесуальній формі (цивільній процесуальній, кримінальній процесуальній, господарській процесуальній), основне призначення якої – забезпечення встановлення істини в конкретній справі і прийняття законного та обґрунтованого в ній рішення.

Третє, правосуддя як особлива форма державної діяльності має і особливий зміст.

Четверте, рішення суду, як акт правосуддя в конкретній справі, після вступу його в законну силу набуває силу закону в даній справі і є обов'язковим для виконання всіма, кого воно стосується.

І нарешті, рішення і вирок суду ухвалюються **іменем України**

Правосуддя – це здійснювана судом державна діяльність, яку проводить суд шляхом розгляду і вирішення у судових засіданнях в особливій встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ при неухильному дотриманні вимог закону, що забезпечують законність, обґрунтованість, справедливість і загальнообов'язковість судових рішень

СУДОУСТРІЙ УКРАЇНИ

Традиційно державну владу поділяють на законодавчу (ухвалює закони), виконавчу (виконує закони) й судову (забезпечує дотримання законів).

На сьогодні система судів є розгалуженою, а законодавство стрімко змінюється, тому дедалі важче розібратися, до якого суду звернутися і як не отримати відмову у відкритті провадження у зв'язку з порушенням правил підсудності.

ДЛЯ ПОЧАТКУ З'ЯСУЄМО, ЩО ТАКЕ СУДОУСТРІЙ

Судоустрій — єдина система судів, наділених виключною компетенцією здійснювати правосуддя, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності.

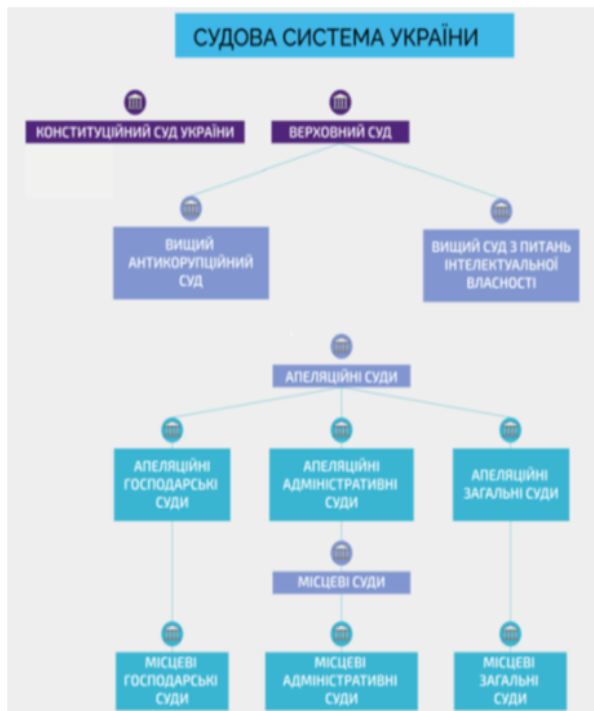
Судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності (Ст.17)

Діяльність судів регулюється у таких нормативно-правових актах:

- Конституція України, розділ VIII Правосуддя;
- Закон України «Про судоустрій і статус суддів»;
- Закон України «Про Вищий антикорупційний суд»;
- Закон України «Про Конституційний суд України»;
- Кримінальний процесуальний кодекс України;
- Цивільний процесуальний кодекс України;
- Господарський процесуальний кодекс України;
- Кодекс адміністративного судочинства України.

ЯКІ СУДИ ІСНУЮТЬ В УКРАЇНІ

Найвищим судом у системі судоустрою є **Верховний Суд**.

Загалом усю розгалужену систему судів зазвичай поділяють на суди загальної і конституційної юрисдикції

СУД КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України.

СУДИ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Систему судів загальної юрисдикції утворюють:

1. місцеві суди;
2. апеляційні суди;
3. Верховний Суд.

Також є два вищі спеціалізовані суди, які діють як суди першої та апеляційної інстанції із розгляду окремих категорій справ, — Вищий суд з питань інтелектуальної власності й Вищий антикорупційний суд.

Місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або в місті, або в районі (районах) і місті (містах) (ст.21 Закону)

Місцеві загальні суди розглядають такі справи:

- 1) кримінальні справи (крім корупційних правопорушень, які підсудні Вищому антикорупційному суду України);
- 2) справи про адміністративні правопорушення;
- 3) справи, що виникають із цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюють у порядку іншого судочинства;
- 4) частину адміністративних справ, визначених статтею 20 Кодексу адміністративного судочинства України щодо:
 - рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності;
 - оскарження рішень, дій чи бездіяльності дільничних виборчих комісій, дільничних комісій із референдуму, членів цих комісій;
 - уточнення списку виборців; примусової депортації іноземців та осіб без громадянства за межі України тощо

Місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, які утворюються в кожній області, Автономній Республіці Крим, Києві та Севастополі.

Місцеві адміністративні суди розглядають публічно-правові спори, тобто спори, у яких хоча б однією стороною є сторона, яка здійснює публічно-владні управлінські функції, надає адміністративні послуги або є суб'єктом виборчого процесу чи процесу референдуму.

Докладний перелік справ, які розглядають адміністративні суди, можна знайти в статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України, зокрема:

- 1) спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження;
- 1-4) спорах адміністратора за випуском облігацій, який діє в інтересах власників облігацій відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;
- 2) спорах з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;
- 3) спорах між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;
- 4) спорах, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;
- 5) за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом;
- 6) спорах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;
- 7) спорах фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації;
- 8) спорах щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності;
- 9) спорах щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб;
- 10) спорах щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб;
- 11) спорах фізичних чи юридичних осіб щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного замовника у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про оборонні закупівлі", крім спорів, пов'язаних із укладенням державного контракту (договору) про закупівлю з переможцем спрощених торгів із застосуванням електронної системи закупівель, а також зміною, розірванням і виконанням державних контрактів (договорів) про закупівлю;
- 12) спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів охорони державного кордону у справах про правопорушення, передбачені Законом України "Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень";
- 13) спорах щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років";
- 14) спорах із суб'єктами владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства;
- 15) спорах, що виникають у зв'язку з оголошенням, проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу;
- 16) спорах щодо здійснення державного регулювання, нагляду і контролю у сфері медіа.

Місцевими господарськими судами є окружні господарські суди, які утворюються в кожній області, Автономній Республіці Крим, Києві та Севастополі.

Господарські суди розглядають спори, що виникають у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності. Однією зі сторін завжди виступає суб'єкт господарювання.

Докладний перелік справ, які розглядають господарські суди, можна знайти у статті 20 Господарського процесуального кодексу України, зокрема:

- 1) справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні правочинів у господарській діяльності, крім правочинів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, а також у спорах щодо правочинів, укладених для забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи - підприємці;
- 2) справи у спорах щодо приватизації майна, крім спорів про приватизацію державного житлового фонду;
- 3) справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин, в тому числі у спорах між учасниками (засновниками, акціонерами, членами) юридичної особи або між юридичною особою та її учасником (засновником, акціонером, членом), у тому числі учасником, який вибув, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої юридичної особи, крім трудових спорів;
- 4) справи у спорах, що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав в юридичній особі, крім правочинів у сімейних та спадкових правовідносинах;
- 5) справи у спорах щодо фінансових інструментів, зокрема щодо цінних паперів, в тому числі пов'язані з правами на цінні папери та правами, що виникають з них, емісіїю, розміщенням, обігом та погашенням цінних паперів, обліком прав на цінні папери, зобов'язаннями за цінними паперами, крім боргових цінних паперів, власником яких є фізична особа, яка не є підприємцем, та векселів, що використовуються у податкових та митних правовідносинах;
- 6) справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на майно (рухоме та нерухоме, в тому числі землю), реєстрації або обліку прав на майно, яке (права на яке) є предметом спору, визнання недійсними актів, що порушують такі права, крім спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, та спорів щодо витучення майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, а також справи у спорах щодо майна, що є предметом забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи - підприємці;
- 7) справи у спорах, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції, в тому числі у спорах, пов'язаних з оскарженням рішень Антимонопольного комітету України, а також справи за заявами, клопотаннями органів Антимонопольного комітету України з питань, віднесених законом до їх компетенції, крім спорів, які віднесені до юрисдикції Вищого суду з питань інтелектуальної власності;

- 8) справи про банкрутство та справи у спорах з майновими вимогами до боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство, у тому числі справи у спорах про визнання недійсними будь-яких правочинів (договорів), укладених боржником; стягнення заробітної плати; поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника, за винятком спорів про визначення та сплату (стягнення) грошових зобов'язань (податкового боргу), визначених відповідно до Податкового кодексу України, а також спорів про визнання недійсними правочинів за позовом контролюючого органу на виконання його повноважень, визначених Податковим кодексом України;
- 9) справи за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство;
- 10) справи у спорах щодо оскарження актів (рішень) суб'єктів господарювання та їх органів, посадових та службових осіб у сфері організації та здійснення господарської діяльності, крім актів (рішень) суб'єктів владних повноважень, прийнятих на виконання їхніх владних управлінських функцій, та спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем;
- 11) справи про оскарження рішень третейських судів та про видачу наказу на примусове виконання рішень третейських судів, утворених відповідно до Закону України "Про третейські суди", якщо такі рішення ухвалені у спорах, зазначених у цій статті;
- 12) справи у спорах між юридичною особою та її посадовою особою (у тому числі посадовою особою, повноваження якої припинені) про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) такої посадової особи, за позовом власника (власників), учасника (учасників), акціонера (акціонерів) такої юридичної особи, поданим в її інтересах;
- 13) вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, визнання недійсними актів, що порушують права на майно (майнові права), якщо такі вимоги є похідними від спору щодо такого майна або майнових прав чи спору, що виник з корпоративних відносин, якщо цей спір підлягає розгляду в господарському суді і переданий на його розгляд разом з такими вимогами;
- 14) справи у спорах про захист ділової репутації, крім спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем або самозайнятою особою;
- 15) інші справи у спорах між суб'єктами господарювання;
- 16) справи за заявами про видачу судового наказу, якщо заявником та боржником є юридична особа або фізична особа - підприємець;
- 17) справи, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійних договорів, крім спорів, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства;
- 18) справи у спорах щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав та законних інтересів власників облігацій, що виникають між адміністратором за випуском облігацій та емітентом облігацій та/або особами, які надають забезпечення за такими облігаціями;
- 19) справи у спорах щодо оскарження рішення зборів власників облігацій;
- 20) справи у спорах між організацією водокористувачів та її членом або власником (користувачем) земельної ділянки сільськогосподарського призначення, включеної до території обслуговування відповідної організації водокористувачів; справи у спорах між власниками меліоративних систем або мереж та водокористувачами щодо умов забору, доставки води та її відведення;
- 21) справи про ліквідацію страховика або кредитної спілки за позовом Національного банку України відповідно до статті 110 Цивільного кодексу України.

ДРУГА ІНСТАНЦІЯ — АПЕЛЯЦІЙНІ СУДИ

Для перегляду рішень місцевих загальних судів створено **апеляційні суди в кожній області**. Зазвичай апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції. Однак можуть також діяти як суди першої інстанції, зокрема:

- з розгляду цивільних та господарських справ щодо оскарження рішень третейських судів, оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів, про видання виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів;
- з розгляду адміністративних справ у випадку оскарження рішень, дій та бездіяльності Центральної виборчої комісії, дій кандидатів на пост Президента України, їхніх довірених осіб; за позовами про примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені та ін.

Згідно Указу Президента України від 29.12.2017 № 455/2017 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах» в системі адміністративних судів України діють такі **АПЕЛЯЦІЙНІ АДМІНІСТРАТИВНІ СУДИ**:

1. Перший апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Донецьку та Луганську області, з місцезнаходженням у містах Донецьку та Краматорську Донецької області;
2. Другий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Полтавську, Сумську та Харківську області, з місцезнаходженням у місті Харкові;
3. Третій апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області, з місцезнаходженням у місті Дніпрі;
4. Четвертий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, з місцезнаходженням у місті Севастополі;
5. П'ятий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області, з місцезнаходженням у місті Одесі;
6. Шостий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Київську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ, з місцезнаходженням у місті Києві;
7. Сьомий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Вінницьку, Житомирську, Хмельницьку та Чернівецьку області, з місцезнаходженням у місті Вінниці;
8. Восьмий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську та Тернопільську області, з місцезнаходженням у місті Львові.

АПЕЛЯЦІЙНІ АДМІНІСТРАТИВНІ СУДИ

Відповідно до Указом Президента України від 29 грудня 2017 року №454/2017 «Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах» ланку апеляційних господарських судів становлять утворені такі апеляційні господарські суди:

- 1) Східний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Донецьку, Луганську, Полтавську та Харківську області, з місцезнаходженням у місті Харкові;
- 2) Центральний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області, з місцезнаходженням у місті Дніпрі;
- 3) Південний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, з місцезнаходженням у місті Севастополі;
- 4) Південно-західний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області, з місцезнаходженням у місті Одесі;
- 5) Північний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Київську, Сумську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ, з місцезнаходженням у місті Києві;
- 6) Північно-західний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Вінницьку, Волинську, Житомирську, Рівненську та Хмельницьку області, з місцезнаходженням у місті Рівному;
- 7) Західний апеляційний господарський суд в апеляційному окрузі**, що включає Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську та Чернівецьку області, з місцезнаходженням у місті Львові

(всього: 7 апеляційних господарських судів).

АПЕЛЯЦІЙНІ ГОСПОДАРСЬКІ СУДИ

Територіальна підсудність справ в умовах воєнного стану

З 24 лютого 2022 року відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні введено режим воєнного стану.

У період воєнного стану, відповідно до статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» не можуть бути припинені повноваження судів.

В умовах воєнного стану робота судів не припинена, конституційне право на судовий захист не обмежено. Ніяких скорочених чи прискорених процедур здійснення правосуддя немає. Всі суди, де це можливо, якщо вони не мають значних технічних пошкоджень чи не зруйновані повністю внаслідок бомбардувань та обстрілів, працюватимуть.

З березня 2022 року Верховна Рада України внесла зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів.

У новій редакції частини сьомої статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено можливість забезпечення належного функціонування судової влади у випадку виникнення надзвичайних обставин. Зокрема, у разі неможливості здійснення судом правосуддя може бути змінено територіальну підсудність судових справ, що розглядаються в такому суді. Рішення про зміну підсудності ухвалюється Вищою радою правосуддя за поданням Голови Верховного Суду, а у разі неможливості здійснення Вищою радою правосуддя своїх повноважень - за розпорядженням Голови Верховного Суду.

02.03.2022 Радою суддів України оприлюднено рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану.

Для того, аби знати, до якого суду звертатись за захистом своїх прав, необхідно на вебсайті Судової влади ознайомитись з рішеннями Вищої ради правосуддя або розпорядженнями Верховного Суду про зміну територіальної підсудності справ, які вже перебувають на розгляді відповідного суду та нових справ, у разі неможливості здійснення правосуддя судом через воєнний стан.

ТРЕТЯ ІНСТАНЦІЯ — ВЕРХОВНИЙ СУД

Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України й забезпечує сталість і єдність судової практики в порядку та в спосіб, визначені процесуальним законом.

Повноваження Верховного Суду України:

- ✓ здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, — як суд першої або апеляційної інстанції;
- ✓ забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку й спосіб, які визначені процесуальним законом;
- ✓ надає висновок про наявність чи відсутності у діяннях, у яких звинувачують Президента України, ознак державної зради або іншого злочину;
- ✓ виконує інші повноваження, передбачені законом.

У складі Верховного Суду діють:

1. Велика Палата Верховного Суду;
2. Касаційний адміністративний суд;
3. Касаційний господарський суд;
4. Касаційний кримінальний суд;
5. Касаційний цивільний суд.

На особливому рівні судової системи України діють ВИЩІ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУДИ

На особливому рівні судової системи України діють вищі спеціалізовані суди

Вищий антикорупційний суд — утворений унаслідок судової реформи 2016 року, однак свою роботу почав лише 5 вересня 2019 року.

Повноваження Вищого антикорупційного суду:

1. здійснює **правосуддя** стосовно корупційних злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України. Досудове розслідування цих злочинів здійснює Національне антикорупційне бюро України;
2. здійснює **судовий контроль** за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальних провадженнях стосовно корупційних правопорушень;
3. здійснює **правосуддя** в справах про визнання необґрунтованими активів та їхнє стягнення в дохід держави в порядку цивільного судочинства.

Вищий антикорупційний суд одночасно є судом першої та апеляційної інстанції.

Оскаржити рішення Вищого антикорупційного суду в **апеляційному порядку** можна до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду.

У **касаційному порядку** зазначені справи оскаржують до Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду.

Вищий суд з питань інтелектуальної власності — утворений унаслідок судової реформи 2016 року, однак станом на осінь 2024 року він ще досі не запрацював (триває конкурсний добір суддів).

Повноваження Вищого суду з питань інтелектуальної власності:

1. **здійснює** правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у справах із питань інтелектуальної власності й у порядку, визначеному процесуальним законом;
2. **аналізує** судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд;
3. **здійснює** інші повноваження, визначені законом.

До справ із питань інтелектуальної власності належать справи щодо прав на літературні й художні твори, комп'ютерні програми, фонограми, відеограми, програми організацій мовлення, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційні найменування та інших прав інтелектуальної власності.

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КСУ І ЙОГО СТРУКТУРА. СТАТУС СУДДІ КСУ

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ І ЙОГО СТРУКТУРА

ПРАВОВИЙ СТАТУС, ФУНКЦІЇ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КСУ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ:

- Конституції України (розділ XII)
- Законом України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р.
- Постановою КСУ Регламент КСУ від 22 лютого 2018 року

СКЛАД ТА ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КСУ:

Конституційний Суд України складається з 18 суддів, з яких по 6 суддів призначають до складу Суду:

- Президент України,
- Верховна Рада України
- 3^їз суддів України.

Відбір кандидатур на посаду судді Конституційного Суду країни здійснюється на *КОНКУРСНИХ ЗАСАДАХ*.

Так, відбір кандидатур на посаду судді КСУ на конкурсних засадах щодо осіб, яких призначає Президент України, здійснює конкурсна комісія, яку створює Президент України.

Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді у ВРУ здійснює комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України (на теперішній час, це Комітет з питань правової політики та правосуддя), у порядку, визначеному Регламентом Верховної Ради України.

Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді КСУ з'їздом суддів України здійснює Рада суддів України.

Про початок конкурсу для відбору кандидатур на посаду судді КСУ оголошується на офіційному вебсайті відповідно ПУ, ВРУ, Ради суддів України не пізніше ніж за три місяці до дня закінчення строку повноважень чи досягнення граничного віку перебування на посаді судді КСУ або не пізніше одного місяця з дня виникнення вакансії на посаду судді КСУ у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень.

Конкурсна комісія, Комітет, Рада суддів України упродовж одного місяця з дня оголошення про початок конкурсу в межах загального строку проведення конкурсу приймає заяви від осіб, які виявили намір обійняти посаду судді і відповідають встановленим Конституцією України вимогам.

За результатами вивчення документів та відомостей, наданих кандидатами, та співбесіди з ними конкурсна комісія, Комітет, Рада суддів України ухвалює рекомендацію щодо кожного кандидата. Конкурсна комісія, Рада суддів України складають списки кандидатів, рекомендованих на посаду судді КСУ, на підставі яких суб'єкти призначення приймають відповідні рішення. Такі списки мають містити кількість кандидатур, яка щонайменше втричі перевищує кількість вакансій.

Загальний строк проведення конкурсу для відбору кандидатур на посаду судді становить два місяці.

ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ КСУ ПАРЛАМЕНТОМ УКРАЇНИ

Верховна Рада України призначає суддів КСУ відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від її конституційного складу. Депутатська фракція (депутатська група) може запропонувати по одному кандидату на кожну вакантну посаду судді КСУ. Крім того право подання такої пропозиції може реалізувати також група позафракційних народних депутатів у кількості, не меншій за кількісний склад найменшої депутатської групи.

Відбір на посади судді КСУ здійснюється ВРУ відкритим рейтинговим голосуванням по кожному кандидату окремо. Парламент призначає суддів списком, визначеним за підсумками рейтингового голосування, відповідно до кількості вакантних посад відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ.

У разі якщо вакантною є одна посада судді КСУ, Верховна Рада призначає, відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ, на посаду того кандидата, який за підсумками рейтингового голосування отримав найбільшу кількість голосів народних депутатів. Рішення про призначення на посади суддів КСУ оформлюється постановою.

ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ КСУ З'ЇЗДОМ СУДДІВ

Порядок призначення суддів КСУ з'їздом суддів України врегульований ст. 15 Закону. За результатами конкурсного відбору з'їзд відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів включає кандидатури на посаду судді КСУ до бюлетеня для таємного голосування. Призначеним на посаду судді КСУ вважається той кандидат, який у результаті

таємного голосування одержав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду. Якщо за результатами голосування суддя КСУ не призначений, проводиться повторне голосування щодо двох кандидатів, які набрали більшу кількість голосів порівняно з іншими кандидатами. З'їзд призначає особу на посаду судді КСУ не пізніше трьох місяців із дня припинення повноважень або звільнення з посади судді КСУ, якого призначив з'їзд.

За результатами голосування головою і секретарем з'їзду підписуються рішення з'їзду суддів України про призначення суддів КСУ.

ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ КСУ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ

Президент України призначає суддів КСУ, видаючи відповідний указ за результатами конкурсного відбору.

Глава держави призначає особу на посаду судді Конституційного Суду не пізніше трьох місяців із дня припинення повноважень або звільнення з посади судді КСУ, якого призначив Президент України.

СТРУКТУРА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Голова КСУ. На спеціальному пленарному засіданні Конституційний Суд обирає зі свого складу Голову шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк. За пропозицією Голови Суду його заступника обирають також лише на один трирічний строк таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів.

Велика палата (усі 18 суддів),

Сенати два (по дев'ять суддів у кожному)

Колегії шість (по три судді у кожній)

Секретаріат КСУ. Здійснює організаційне, аналітичне, юридичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Суду. Його очолює керівник Секретаріату, якого Суд призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Голови Суду

Колегія діє у складі трьох суддів Конституційного Суду. До повноважень колегії належить вирішення питань щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням, конституційним зверненням, конституційною скаргою.

Сенат діє у складі дев'яти суддів Конституційного Суду. Сенат розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів України за конституційними скаргами, а також інші питання. Хоча й не виключається відмова сенату від розгляду такої справи на розсуд Великої палати.

Велика палата. Усі інші питання, що належать до юрисдикції Конституційного Суду України, включаючи вирішення процедурних питань, які виникають під час конституційного провадження, вирішуються Великою палатою у складі всіх суддів Конституційного Суду.

ФУНКЦІ ТА ЮРИСДИКЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

У науковій літературі виділяють такі **функції КСУ**:

- 1) контрольна, тобто пов'язана зі здійсненням конституційного контролю;
- 2) інтерпретаційна – пов'язана зі здійсненням офіційного тлумачення Конституції України;
- 3) правозахисна – пов'язана зі здійсненням захисту прав людини;
- 4) арбітражна – пов'язана з вирішенням спору щодо розмежування повноважень органів державної влади

До **юрисдикції КСУ** належать питання конституційного характеру, зокрема, вирішення питання конституційності: 1) законів та інших правових актів Верховної Ради України; 2) актів Президента України; 3) актів Кабінету Міністрів України; 4) правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; 5) чинних міжнародних договорів України; 6) міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість та ін. Водночас юрисдикція КСУ не поширюється на питання законності актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим (за винятком випадків, передбачених п. 28 ст. 85 Конституції України, – за зверненням Верховної Ради України в разі виникнення питання про дострокове припинення повноважень Верховної Ради АРК) та органів місцевого самоврядування, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції, зокрема адміністративних.

КСУ перевіряє на предмет відповідності Конституції України юридичного змісту (матеріальний конституційний контроль) та дотримання конституційної процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності правових актів (процесуальний конституційний контроль), Верховної Ради України і Президента України, до яких віднесені як нормативно-правові, так і індивідуально-правові акти.

СТАТУС СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Вимоги та строк повноважень

Суддею КСУ може бути громадянин України, який володіє державною мовою, на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ятнадцять років, високі моральні якості та є правником із визнаним рівнем компетентності.

Граничний вік перебування на посаді судді КСУ становить 70 років.

Суддя КСУ призначається на *дев'ять* років без права бути призначеним повторно.

• Суддя КСУ набуває повноважень з дня складення ним присяги на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Правовий статус судді включає такі елементи:

- його права та обов'язки,
- підстави припинення діяльності
- принципи та гарантії суддівської діяльності, які визначають його взаємовідносини із суспільством та інститутами влади (недоторканність, незалежність, рівність прав та обов'язків суддів тощо).

СТАТУС ТА ПОРЯДОК ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ СУДДІ. СУДДІВСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

ВИМОГИ ДО СУДДІ

Вимоги до судді судів загальної юрисдикції

- Досягнення на день призначення 30 років
- Вища юридична освіта
- Наявність п'ятирічного правничого стажу
- Знання державної мови
- Бути доброчесним та компетентним
- Не бути старшим за 65 років

Вимоги до судді Конституційного Суду

- Досягнення на день призначення 40 років
- Вища юридична освіта
- Наявність п'ятнадцятирічного правничого стажу
- Знання державної мови
- Мати високі моральні цінності, бути правником із високим рівнем компетентності
- Не бути старшим за 70 років

ЩО СЛІД ЗНАТИ ПРО СТАТУС СУДДІ

I. Суддя обіймає посаду до досягнення 65 років. **Виняток:**

1) **Звільнення в разі:**

- неспроможності виконувати повноваження за станом здоров'я;
- порушення суддею вимог несумісності;
- чинення значного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність обійманій посаді;
- подання заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням;
- незгоди на переведення до іншого суду в разі ліквідації чи реорганізації суду, у якому суддя обіймає посаду;
- порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.

2) **Припинення повноважень у разі:**

- набрання законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним;
- смерті судді;
- набрання законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину;
- припинення громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави.

II. Суддя **не може** бути одночасно суддею та працювати в іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування, бути депутатом місцевої ради, провадити бізнес, бути адвокатом чи мати іншу оплачувану роботу. (**Виняток:** викладацька, наукова, творча робота)

III. Суддя — незалежний у своїй діяльності від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Суддя **не зобов'язаний** давати жодних пояснень щодо суті справ, які перебувають у його провадженні.

IV. Суддя **не може** належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках.

V. Органи правопорядку у випадку розслідування злочину можуть затримати суддю **лише за згоди Вищої ради правосуддя.**

VI. Щороку суддя подає декларацію доброчесності та декларацію родинних зв'язків.

ЯК СТАТИ СУДДЕЮ В УКРАЇНІ

Порядок обрання суддів Конституційного Суду є відмінним. Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України строком на 9 років.

Докладно про порядок обрання судді у Глава 2¹. Порядок відбору кандидатур на посаду судді Конституційного суду України Закону України «Про Конституційний Суд України»

СУДДІВСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

Три факти про декларацію доброчесності судді:

1. Потрібно подавати щороку до 1 лютого шляхом заповнення на офіційному вебсайті ВКСО.
2. Містить перелік тверджень, правдивість яких суддя має декларувати (наприклад відповідність рівня життя судді наявному в нього і його сім'ї майну й отриманим доходам; невчинення корупційних правопорушень; сумлінне виконання обов'язків судді та дотримання присяги).
3. Неподання, несвоєчасне подання декларації доброчесності суддею або декларування в ній свідомо неправдивих/неточних відомостей має наслідком дисциплінарну відповідальність.

Три факти про декларацію родинних зв'язків:

1. Містить прізвища, імена й по батькові осіб, із якими суддя має родинні зв'язки, місця, де вони працюють (проходять службу), обіймані посади, якщо такі особи є або протягом останніх п'яти років обіймали посади публічної служби (їхній докладний перелік у статті 61 Закону України «Про судоустрій та статус суддів»).
2. До осіб, із якими суддя має родинні зв'язки, належать:
 - особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суддею, зокрема й особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі із суддею;
 - чоловік, дружина, а також родичі кожного з подружжя чи родичі осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі із суддею.
3. У випадку подання неправдивих/неповних відомостей ВКСО ухвалює рішення про припинення подальшої участі в доборі та призначенні кандидата на посаду судді.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

➤ До яких судів належить місцевий суд?

1. судів конституційної юрисдикції
2. судів загальної юрисдикції
3. вищих спеціалізованих судів
4. судів самотійної юрисдикції

➤ До якого суду можна оскаржити рішення Вищого антикорупційного суду?

1. до Верховного суду
2. до Конституційного суду
3. до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду
4. до Місцевого суду

➤ Скільки триває строк повноважень суду Конституційного Суду?

1. 6 років
2. 9 років
3. 12 років
4. 4 роки

➤ Хто призначає суддів Конституційного Суду?

3. Президент України
4. Верховна Рада України
3. З'їзд суддів України
4. усі вищезазначені

➤ Що є основою судоустрою України?

1. принципи територіальності, спеціалізації та інстанційності
2. принципи демократії та верховенства права
3. принципи економічної стабільності
4. принципи міжнародного права

➤ Що таке судоустрій?

1. система правоохоронних органів
2. система судів, що забезпечує правосуддя
3. система законодавчих органів
4. система виконавчих органів

➤ Яка інстанція суду є першою в Україні?

1. Апеляційний суд
2. Верховний Суд
3. Місцеві суди
4. Вищий антикорупційний суд

▣ Яка основна функція судової влади в Україні?

1. виконання законів
2. ухвалення законів
3. забезпечення дотримання законів
4. контроль за виборами

▣ Який документ визначає правовий статус суддів в Україні?

1. Закон України "Про правовий режим воєнного стану"
2. Закон України "Про судоустрій і статус суддів"
3. Кримінальний кодекс України
4. Цивільний кодекс України

▣ Який документ суддя має подавати щороку?

1. Декларацію доброчесності
2. Декларацію про політичну діяльність
3. Декларацію доходів та витрат
4. Декларацію про діяльність родини

▣ Який орган забезпечує верховенство Конституції України?

1. Верховний суд
2. Конституційний Суд
3. Вищий антикорупційний суд
4. Вищий суд з питань інтелектуальної власності

▣ Який принцип не є основою судоустрою?

1. територіальність
2. спеціалізація
3. конфіденційність
4. інстанційність

▣ Який Розділ Конституції України присвячено правосуддю?

1. Розділ VIII
2. Розділ II
3. Розділ XI
4. Розділ X

▣ Який суд є найвищим у системі судоустрою України?

1. Конституційний суд
2. Верховний суд
3. Апеляційний суд
4. Місцевий суд

▣ Який суд є найвищою інстанцією в Україні?

1. Конституційний Суд

2. *Місцевий суд*
3. *Апеляційний суд*
4. *Верховний Суд*

➤ Який суд не належить до системи судів загальної юрисдикції?

1. *Місцевий суд*
2. *Апеляційний суд*
3. *Верховний суд*
4. *Конституційний суд*

➤ Який суд розглядає справи про укладення договорів між суб'єктами господарювання?

1. *Місцевий загальний суд*
2. *Господарський суд*
3. *Вищий антикорупційний суд*
4. *Апеляційний суд*

➤ Які справи розглядає Вищий антикорупційний суд?

1. *справи з інтелектуальної власності*
2. *адміністративні порушення*
3. *корупційні правопорушення*
4. *цивільні спори*

➤ Які справи розглядаються на третій інстанції?

1. *касаційні справи*
2. *апеляційні справи*
3. *адміністративні порушення*
4. *справи з інтелектуальної власності*

➤ Які суди складають систему загальної юрисдикції?

1. *Конституційний Суд і Верховний Суд*
2. *Місцеві суди, апеляційні суди, Верховний Суд*
3. *Вищий антикорупційний суд і місцеві суди*
4. *Конституційний суд і апеляційні суди*

➤ Який орган України уповноважений ухвалювати рішення про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності?

1. *Вища рада правосуддя*
2. *Верховний Суд*
3. *Вищий антикорупційний суд*
4. *Конституційний суд*

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена в резолюції 217 А (III) ГА ООН 10 груд. 1948 р. *Верховна Рада України*: URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд»: чинне законодавство станом на 14 черв. 2021 р.: (Офіц. текст). Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2021. 24 с.
3. Господарський процесуальний кодекс України: прийн. від 06 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Конвенція про захист прав людини і основних свобод.: підпис. 04 лист. 1950 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: прийн. 3 верес 1981 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
7. Кодекс адміністративного судочинства України: прийн. від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 серп. 2021 р.: (Офіц. текст). Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2021. 452 с.
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийн. 16 груд. 1966 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
10. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 груд. 2016 № 1798-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
11. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.
12. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. №794-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
13. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 груд. 1993 р. №3781-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
14. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 2822. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
15. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2015 р. № 1698-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

16. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
18. Цивільний процесуальний кодекс України: прийм. 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15__

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.
4. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.
5. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монограф.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. В. Кириченка. Дніпро: ЛПРА, 2022. 289 с.
6. Свида О. Г. До питання щодо утворення, реорганізації або ліквідації судів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 594–597. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/141.pdf
7. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: Колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ: ВД «Дакор», 2021. 478 с.
8. Калараш А. А. Функції судової влади: теоретико-правовий аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. Т. 2. С. 88–92.
9. Коршун А. О. Принцип гласності і відкритості діяльності органів судової влади: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Хай-ТекПрес, 2022. 191 с.
10. Крючко Н. І. Ознаки судової влади: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2021. 180 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний портал Судової влади України. URL: <https://court.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/page/misiya>.
3. Офіційний сайт Конституційного суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>.

СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ. СУДОУСТРІЙ УКРАЇНИ

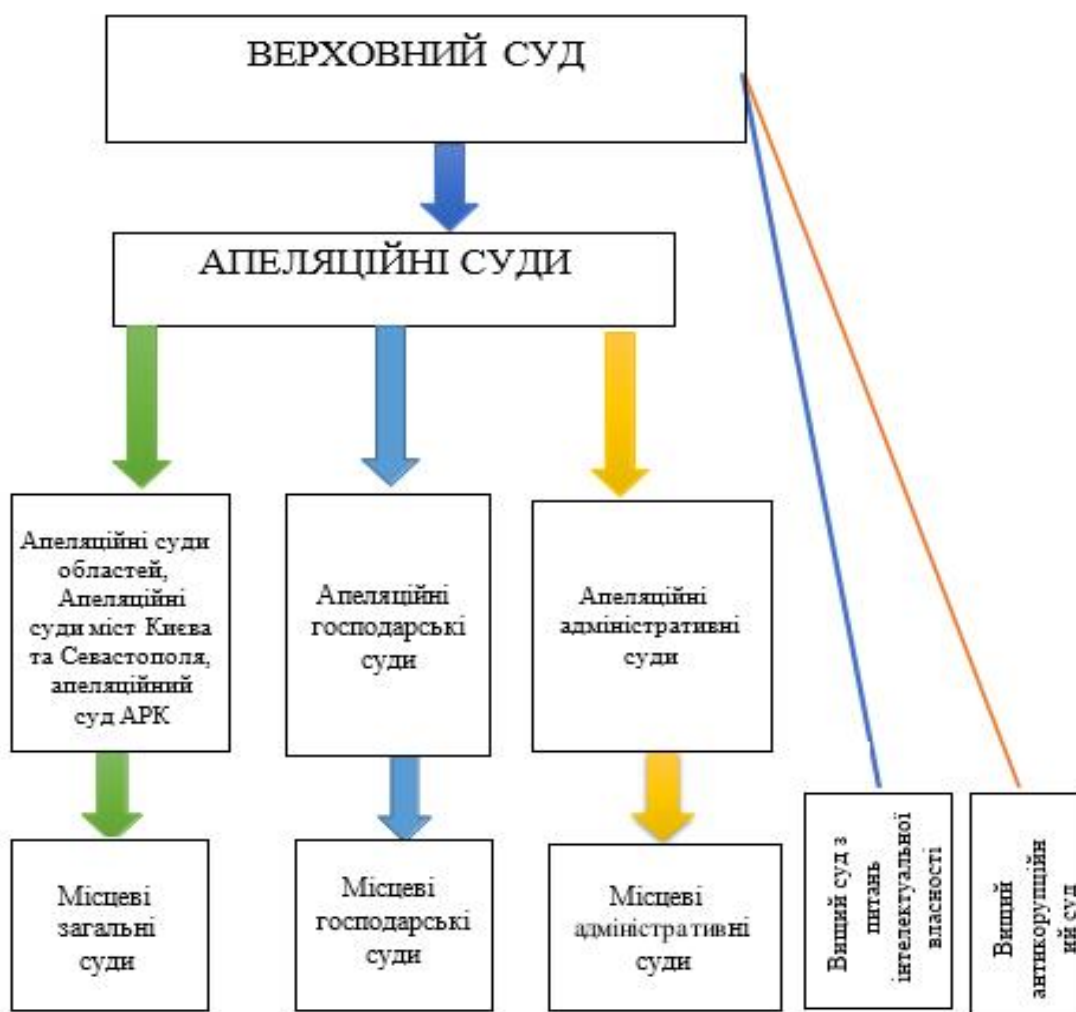

(денна форма- 2 год. / заочна форма -1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: вивчити сутність судової влади як однієї з гілок державної влади; ознайомитись із системою судів України та механізмами взаємодії судових органів з іншими гілками влади; розглянути основні аспекти правового статусу суддів і ключові напрямки судової реформи.

СИСТЕМА СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ

Верховний Суд є найвищим судом у системі судустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

СТРУКТУРА ВЕРХОВНОГО СУДУ:

ВЕЛИКА ПАЛАТА	Постійно діючий колегіальний орган Верховного Суду. До його складу входить двадцять один суддя Верховного Суду. Функції: здійснює перегляд судових рішень у касаційному порядку з метою забезпечення однакового застосування судами норм права; ▪ діє як суд апеляційної інстанції у справах, що розглянуті Верховним Судом як судом першої інстанції; ▪ аналізує судову статистику та вивчає судову практику, а також здійснює узагальнення судової практики.
КАСАЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД	▪ Здійснює правосуддя в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України (податків, зборів та інших обов'язкових платежів, захисту соціальних прав, виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян). ▪ Аналізує судову статистику та вивчає судову практику з адміністративних справ.
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД	▪ Здійснює правосуддя в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України. ▪ Аналізує судову статистику та вивчає судову практику з кримінальних справ.
КАСАЦІЙНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД	▪ Здійснює правосуддя в порядку, встановленому Господарським процесуальним кодексом України (банкрутство; захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством; корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів). ▪ Аналізує судову статистику та вивчає судову практику з господарських справ.
КАСАЦІЙНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ СУД	▪ Здійснює правосуддя в порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України (цивільні, земельні, трудові спори тощо). ▪ Аналізує судову статистику та вивчає судову практику з цивільних справ.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика системи судоустрою.
2. Основні поняття й інститути системи судоустрою.
3. Місцеві суди.
4. Апеляційні суди
5. Вищі спеціалізовані суди
6. Верховний Суд.
7. Конституційний Суд України.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Чим обумовлений високий ступінь розгалуженості судової системи України? Чи виправдовує себе така структура?
2. У якій мірі дотримуються принципи судочинства в Україні?

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Місцеві суди (Розділ II, Глава 2).
2. Апеляційні суди (Розділ II, Глава 3).
3. Вищі спеціалізовані суди (Розділ II, Глава 4).
4. Верховний Суд (Розділ II, Глава 5).
5. Вища кваліфікаційна комісія суддів України (Розділ V, Глава 3).

Джерело: Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

1. Загальні положення та повноваження Конституційного Суду України (Глава 1 та Глава 2)
2. Порядок відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України (Глава 21).
3. Гарантії діяльності судді Конституційного Суду України (Глава 4).
4. Організація та забезпечення діяльності Конституційного Суду України

Список джерел:

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.

4. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / автори-упорядники В. М. Висоцький., Ю. А. Хатнюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

5. Свида О. Г. До питання щодо утворення, реорганізації або ліквідації судів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 594–597. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/141.pdf

6. Коршун А. О. Принцип гласності і відкритості діяльності органів судової влади: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Хай-ТекПрес, 2022. 191 с.

7. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: Колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ: ВД «Дакор», 2021. 478 с.

8. Попадинець Г. О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 114–117.

9. Калараш А. А. Функції судової влади: теоретико-правовий аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. Т. 2. С. 88–92.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

3. Кодекс адміністративного судочинства. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-37. Ст. 446.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

5. Кримінальний кодекс України, прийнятий 5 квітня 2001 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

7. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2017. № 7-8, Ст. 50.

8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2136-19>.

10. Про судову експертизу: Закон від 25 лютого 1994 р. Відомості Верховної Ради України. № 28. Ст. 232.

11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

12. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Тема 3. ПРОКУРАТУРА В УКРАЇНІ

Мета: формування у здобувачів системи знань про організацію, функції та принципи діяльності органів прокуратури України, їх структуру, повноваження, основи правового статусу прокурорів та особливості виконання ними завдань, що забезпечують розуміння ролі прокуратури у правовій системі та функціонуванні держави.

ПОНЯТТЯ ПРОКУРАТУРИ І ЇЇ РОЛЬ В УКРАЇНІ. ФУНКЦІЇ І ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ.

Прокуратура України – самостійний централізований орган державної влади, що діє в системі правоохоронних органів держави та забезпечує захист від неправомірних посягань на суспільний і державний лад, права й свободи людини, а також основи демократичного устрою засобами та методами, які передбачено законом.

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України від 14 жовтня 2014 р. «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Поняття «функція прокуратури» розуміється як прокурорська діяльність, вид прокурорської діяльності. В Україні теоретики та практики стверджують, що *функції прокуратури* – це вид діяльності її органів, який зумовлюється соціальним призначенням прокуратури й характеризується визначенням предметом провадження та спрямуванням на вирішення відповідних завдань

Функції прокуратури передбачені у ст. 131¹ Конституції України та ст. 2 Закону України «Про прокуратуру»

Конституційні функції прокуратури наступні:

- 1) підтримання публічного обвинувачення в суді;
- 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;
- 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

У Законі України «Про прокуратуру» дещо по іншому викладені основні функції прокуратури. Так, **на прокуратуру покладаються такі функції:**

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках визначених законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (ст. 2 Закону України «Про прокуратуру»).

У ч. 2 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» зазначено, що з метою реалізації своїх функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

Організація діяльності прокуратури України ґрунтується на засадах, які визначені Законом України «Про прокуратуру».

Засади діяльності прокуратури – це керівні положення, які визначають найбільш істотні риси й ознаки діяльності органів прокуратури й основні вимоги, що ставляться до неї.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» діяльність прокуратури ґрунтується на **засадах:**

- 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю;
- 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності;
- 3) територіальності;
- 4) презумпції невинуватості;
- 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків;
- 6) політичної нейтральності прокуратури;
- 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади;
- 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом;
- 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання;
- 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ. СТАТУС ПРОКУРОРА.

Прокуратура України становить єдину централізовану систему органів, пов'язаних спільними завданнями та функціями.

Прокурорська система може бути визначена як централізована в масштабах України сукупність прокурорських органів, пов'язаних структурною єдністю і загальною функцією здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, нагляду при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, підтримують державне обвинувачення в суді, а також здійснюють представництво інтересів громадянина або держави в суді, у випадках визначених законом.

Система органів прокуратури будується згідно з державним устроєм та адміністративно-територіальним поділом України, а також за функціональними ознаками і визначається статтею 7 Закону України «Про прокуратуру».

Систему прокуратури України становлять:

- 1) **Офіс Генерального прокурора;**
- 2) **обласні прокуратури;**
- 3) **окружні прокуратури;**
- 4) **Спеціалізована антикорупційна прокуратура.**

Особливості організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури визначені статтею 8¹ Закону України «Про прокуратуру».

Рішення про утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури приймається Генеральним прокурором, визначення структури і штату Спеціалізованої антикорупційної прокуратури здійснюється заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

У разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури.

СИСТЕМА ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

- + Офіс Генерального прокурора
 - Спеціалізована екологічна прокуратура (на правах структурного підрозділу)
 - Спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах структурного підрозділу)
- + Спеціалізована антикорупційна прокуратура як юридична особа публічного права

24 ОБЛАСНІ ПРОКУРАТУРИ

- + Прокуратура Автономної Республіки Крим та міста Севастополя

181 (193 із врахуванням окупованих територій) ОКРУЖНА ПРОКУРАТУРА

30 спеціалізованих прокуратур у сфері оборони (на правах окружних)

- + Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Центрального регіону
 - Білоцерківська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Дарницька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Десятирська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Житомирська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Київська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Київська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Львівська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Сумська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Черкаська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Чернігівська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)

- + Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Південного регіону
 - Білгород-Дністровська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Вінницька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Кропивницька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Миколаївська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Одеська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Херсонська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)

- + Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Західного регіону
 - Волинська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Закарпатська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Івано-Франківська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Львівська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Рівненська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Тернопільська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Хмельницька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Чернівецька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)

- + Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Східного регіону
 - Донецька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Дніпровська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Запорізька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Криворізька спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Луганська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Маріупольська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)
 - Харківська спеціалізована прокуратура у сфері оборони (на правах окружної прокуратури)

Офіс Генерального прокурора є органом прокуратури вищого рівня щодо обласних та окружних прокуратур, обласна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо окружних прокуратур, розташованих у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Структура Офісу Генерального прокурора та повноваження Генерального прокурора

Офіс Генерального прокурора організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури, забезпечує належне функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань та його ведення органами досудового розслідування, визначає єдиний порядок формування звітності про стан кримінальної протиправності і роботу прокурора з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури, а також здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Офісу Генерального прокурора.

Офіс Генерального прокурора очолює Генеральний прокурор, який має *першого заступника та не більше п'яти заступників, у тому числі заступника Генерального прокурора - керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури*.

У структурі Офісу Генерального прокурора утворюються *департаменти, управління, відділи, а також Генеральна інспекція (на правах Департаменту). Управління та відділи можуть бути самостійними або входити до складу департаменту (управління).* Положення про самостійні структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора затверджуються Генеральним прокурором.

Функції Спеціалізованої антикорупційної прокуратури:

- 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України;
- 2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях;
- 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

У межах реалізації своїх функцій Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

Статус

Спеціалізована антикорупційна прокуратура спеціалізований орган системи прокуратури України. САП є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, що є державною власністю, рахунки, печатку.

Утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату здійснює Генпрокурор України за погодженням з Директором Національного антикорупційного бюро України.

Призначення на адміністративні посади в САП здійснює Генеральний прокурор за результатами відкритого конкурсу. Призначення прокурорів САП здійснює її керівник за результатами відкритого конкурсу.

До загальної структури Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовані в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління НАБУ.

Керівник САП підпорядкований безпосередньо Генеральному прокуророві України. Він є його заступником за посадою. У САП, крім керівника, є посади першого заступника керівника, заступника керівника, керівника підрозділу, заступника керівника підрозділу.

На службу до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури не можуть бути взяті особи, які протягом п'яти років (2011—2015) працювали в антикорупційних підрозділах правоохоронних органів.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура

САП

Загальна інформація:

Тип: спеціалізований орган прокуратури

Юрисдикція: Україна

Дата заснування: 22 вересня 2015

Структура:

Керівник: Олександр Клименко

Керівна організація: Офіс Генерального прокурора

Генеральний прокурор України призначається на посаду Президентом України за згодою Верховної Ради України.

Строк повноважень Генерального прокурора становить шість років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль.

На посаду Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який:

- 1) має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років;
- 2) володіє державною мовою;
- 3) має високі морально-ділові, професійні якості та організаторські здібності;
- 4) стосовно якого відсутні обставини, передбачені ч. 6 ст. 27 цього Закону. Так, не може бути призначена на посаду прокурора особа, яка:

- визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
- має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;
- має незняту чи непогашену судимість або на яку накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

5) та не має заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання (ч. 3 ст. 40 Закону України «Про прокуратуру»). Президент України надсилає до ВРУ письмове подання про надання згоди на призначення кандидата на посаду Генерального прокурора.

Порядок надання згоди на призначення на посаду Президентом України Генерального прокурора встановлюється Регламентом ВРУ. Рішення ВРУ про відмову у наданні згоди на призначення на посаду Генерального прокурора є підставою для письмового подання Президента України про надання згоди на призначення іншого кандидата (ст. 40 Закону України «Про прокуратуру»).

Генеральний прокурор відповідно до ст. 42 Закону звільняється з адміністративної посади Президентом України за згодою Верховної Ради України: 1) у зв'язку з поданням заяви про дострокове припинення повноважень на адміністративній посаді за власним бажанням; 2) на підставі подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, або Вищої ради правосуддя; 3) у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за дванадцять місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

Повноваження Генерального прокурора на адміністративній посаді припиняються в разі:

- 1) висловлення Верховною Радою України недовіри Генеральному прокурору, що має наслідком його відставку з цієї адміністративної посади; 2) закінчення строку перебування на посаді Генерального прокурора.

Звільнення Генерального прокурора з адміністративної посади або припинення повноважень Генерального прокурора на адміністративній посаді не припиняє його повноважень прокурора.

Повноваження Генерального прокурора визначено в Законі України «Про прокуратуру» (ст. 9).

Так, зокрема, Генеральний прокурор:

- 1) представляє прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями, а також прокуратурами інших держав та міжнародними організаціями;
- 2) організовує діяльність органів прокуратури України, у тому числі визначає межі повноважень Офісу Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратур у частині виконання конституційних функцій;
- 3) призначає прокурорів на адміністративні посади та звільняє їх з адміністративних посад у випадках та порядку, встановлених цим Законом;
- 4) у встановленому порядку на підставі рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора приймає рішення про застосування до прокурора Офісу Генерального прокурора, прокурора обласної прокуратури дисциплінарного стягнення або про неможливість подальшого перебування такої особи на посаді прокурора;
- 5) призначає на посади та звільняє з посад прокурорів Офісу Генерального прокурора у випадках та порядку, встановлених цим Законом;
- 6) у десятиденний строк із дня вивільнення посади повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади в Офісі Генерального прокурора;
- 6-) здійснює розподіл обов'язків між першим заступником та заступниками Генерального прокурора;
- 7) затверджує акти з питань щодо внутрішньої організації діяльності органів прокуратури, у тому числі щодо електронного документообігу;
- 7-) затверджує стратегію розвитку прокуратури;
- 7-) затверджує положення про систему індивідуального оцінювання якості роботи прокурорів та систему оцінювання якості роботи прокурорів;
- 7-) затверджує порядок вимірювання та регулювання навантаження на прокурорів;
- 8) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів Офісу Генерального прокурора;
- 9) затверджує загальні методичні рекомендації для прокурорів з метою забезпечення однакового застосування норм законодавства України під час здійснення прокурорської діяльності;
- 9-) за поданням Генеральної інспекції направляє матеріали до Державного бюро розслідувань;
- 9-) визначає порядок розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади;
- 10) виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Обласні прокуратури

У системі прокуратури України діють обласні прокуратури, до яких належать прокуратури областей, прокуратура Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, Київська міська прокуратура.

Обласну прокуратуру очолює керівник обласної прокуратури, керівник прокуратури Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, керівник Київської міської прокуратури, який має першого заступника та не більше трьох заступників.

У структурі обласної прокуратури утворюються підрозділи – управління та відділи.

Утворення, перелік, територіальна юрисдикція, реорганізація та ліквідація обласних прокуратур, визначення їхньої компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором.

Повноваження керівника обласної прокуратури визначено в Законі України «Про прокуратуру» (ст. 11). Так, зокрема, він:

- 1) представляє обласну прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями;
- 2) організовує діяльність обласної прокуратури;
- 3) призначає на посади та звільняє з посад прокурорів обласних та окружних прокуратур;
- 4) затверджує акти з питань, що стосуються організації діяльності обласної прокуратури;
- 5) у десятиденний строк з моменту звільнення посади повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади у обласній прокуратурі;
- 6) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів обласної прокуратури;
- 7) призначає на адміністративні посади та звільняє з адміністративних посад прокурорів;
- 8) приймає рішення про застосування до прокурора окружної прокуратури дисциплінарного стягнення або про неможливість подальшого перебування його на посаді прокурора;
- 9) контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;
- 10) виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Керівник обласної прокуратури видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень.

У разі відсутності керівника обласної прокуратури його повноваження здійснює перший заступник керівника обласної прокуратури, а в разі його відсутності – один із заступників керівника обласної прокуратури.

Окружні прокуратури

У системі прокуратури України діють окружні прокуратури, перелік та територіальна юрисдикція яких визначається наказом Генерального прокурора.

Утворення, реорганізація та ліквідація окружних прокуратур, визначення їхньої компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором.

Окружну прокуратуру очолює керівник окружної прокуратури, який має першого заступника та не більше двох заступників.

У структурі окружної прокуратури в разі необхідності утворюються такі підрозділи, як відділи.

Повноваження керівника місцевої прокуратури визначено в Законі України «Про прокуратуру» (ст. 13). Так, зокрема, він:

- 1) представляє окружну прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями;
- 2) організовує діяльність окружної прокуратури;
- 3) повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади у окружній прокуратурі;
- 4) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів окружної прокуратури;
- 4а) призначає на адміністративні посади та звільняє з адміністративних посад прокурорів;
- 4б) контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства, інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;
- 5) виконує інші повноваження.

Керівник окружної прокуратури видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень.

У разі відсутності керівника окружної прокуратури його повноваження здійснює перший заступник окружної прокуратури, а в разі його відсутності – один із заступників керівника окружної прокуратури.

У структурі органів прокуратури встановлюються посади державних службовців, інших працівників, діяльність яких регулюється Законом України «Про прокуратуру» та іншими законодавчими актами України.

Стаття 15. Статус прокурора

1. Прокурором органу прокуратури є:

- 1) Генеральний прокурор;
- 2) перший заступник Генерального прокурора;
- 3) заступник Генерального прокурора;
- 4-) заступник Генерального прокурора - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 4-) перший заступник керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 4-) заступник керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 5) керівник підрозділу Офісу Генерального прокурора;
- 5-) керівник підрозділу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 6) заступник керівника підрозділу Офісу Генерального прокурора;
- 6-) заступник керівника підрозділу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 7) прокурор Офісу Генерального прокурора;
- 7-) прокурор Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 8) керівник обласної прокуратури;
- 9) перший заступник керівника обласної прокуратури;
- 10) заступник керівника обласної прокуратури;
- 11) керівник підрозділу обласної прокуратури;
- 12) заступник керівника підрозділу обласної прокуратури
- 13) прокурор обласної прокуратури;
- 14) керівник окружної прокуратури;
- 15) перший заступник керівника окружної прокуратури;
- 16) заступник керівника окружної прокуратури;
- 17) керівник підрозділу окружної прокуратури;
- 18) заступник керівника підрозділу окружної прокуратури;
- 19) прокурор окружної прокуратури (у тому числі прокурор - стажист окружної прокуратури).

2. Прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає у прокуратурі.

На прокурора - стажиста окружної прокуратури поширюються гарантії матеріального, соціального та побутового забезпечення, передбачені законодавством для прокурорів, правила внутрішнього трудового розпорядку, встановлені для прокурорів.

Прокурор - стажист окружної прокуратури здійснює повноваження прокурора з урахуванням особливостей, визначених ст. 33-3 Закону.

Гарантії незалежності прокурора (ст.16)

1. Незалежність прокурора забезпечується через:

- ✓ Особливий порядок призначення, звільнення та дисциплінарної відповідальності.
- ✓ Визначений законом порядок здійснення повноважень.
- ✓ Заборону незаконного впливу, тиску або втручання.
- ✓ Законне фінансування та організаційне забезпечення прокуратури.
- ✓ Матеріальне, соціальне та пенсійне забезпечення.
- ✓ Органи прокурорського самоврядування.
- ✓ Засоби особистої безпеки прокурора та його сім'ї.

1. Прокурор керує лише Конституцією та законами України, захищеними від незаконного впливу.

2. Призначення прокурора — безстрокове; звільнення можливо тільки за законом.

3. Про кримінальне провадження проти прокурора повідомляється Генеральному прокурору.

4. Усі органи влади зобов'язані поважати незалежність прокурора і не чинити на нього впливу.

5. Прокурор може звернутися до Ради прокурорів щодо загрози його незалежності.

Підпорядкування прокурорів та виконання наказів і вказівок (ст.17)

1. Прокурори підпорядковуються керівникам лише в адміністративних питаннях; підпорядкування не може обмежувати їх незалежність.

2. Генеральний та обласні прокурори мають право видавати адміністративні накази, обов'язкові для виконання.

3. Прокурори самостійні у виконанні своїх повноважень, керуючись законом, але зобов'язані виконувати законні вказівки прокурорів вищого рівня.

4. Письмові накази є обов'язковими; усні накази потребують письмового підтвердження.

5. Прокурор не зобов'язаний виконувати незаконні або злочинні накази.

6. Виконання незаконних або злочинних наказів тягне за собою відповідальність.

Вимоги щодо несумісності (ст.18)

1. Прокурор не може обіймати посади в органах влади або мати представницький мандат.

2. Обмеження щодо сумісництва поширюються згідно із законом "Про запобігання корупції".

3. Прокурору заборонено належати до політичних партій та брати участь у політичних акціях.

4. Прокурор може бути відряджений для роботи в інших органах, зберігаючи соціальні гарантії.

Загальні права та обов'язки прокурора (ст.19)

1. Прокурор має право брати участь у прокурорському самоврядуванні для бути членами професійних спілок, утворювати громадські організації та брати в них участь.

2. Прокурор зобов'язаний вдосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію (проходить підготовку у Тренінговому центрі прокурорів України).

Прокурор періодично, що має включати вивчення правил прокурорської етики.

3. Прокурор зобов'язаний неухильно додержуватися присяги прокурора. 4. Прокурор зобов'язаний виявляти повагу до осіб під час здійснення своїх повноважень; не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом; діяти лише в межах закону України; 4) додержуватися правил прокурорської етики.

5. Прокурор зобов'язаний щорічно проходити таємну перевірку доброчесності, яку проводять підрозділи внутрішньої безпеки прокуратури

Відповідальність прокурора (ст.20)

1. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю прокурора, відшкодовується державою незалежно від його вини в порядку, визначеному законом.

2. Держава, відшкодувавши шкоду, завдану прокурором, має право зворотної вимоги до нього в розмірі виплаченого відшкодування в разі встановлення в діях прокурора складу кримінального правопорушення за обвинувальним вироком суду щодо нього, який набрав законної сили.

Посвідчення прокурора (ст.21)

1. Прокурори, у тому числі прокурори - стажисти окружних прокуратур мають службове посвідчення. Положення про службове посвідчення та його зразок затверджуються Генеральним прокурором.

2. Службове посвідчення вручається Генеральним прокурором або за його дорученням іншим прокурором.

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА З ВИКОНАННЯ ПОКЛАДЕНИХ НА НЬОГО ФУНКЦІЙ

У ст.2 Закону України «Про прокуратуру» передбачено чотири функції, а саме:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Із вище наведеного систему функцій можна поділити на три підсистеми:

- 1) функція підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді;
- 2) функція представництва;
- 3) наглядові функції.

I. Функція підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді

Відповідно до ст. 22 Закону прокурор підтримує державне обвинувачення в судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Сукупність дій прокурора з відстоювання перед судом висновку про винуватість підсудного прийнято називати «державним або публічним обвинуваченням».

Повноваження прокурора по підтриманню державного (публічного) обвинувачення в суді: брати участь у судовому провадженні у суді першої інстанції (п. 1. ч. 1 ст. 131 Конституції України, ч. 3 ст. 36 КПК України, статті 34-36 Закону України «Про прокуратуру»), подавати до суду речі, документи, інші докази, клопотання, скарги, брати активну участь у дослідженні доказів (ч. 2 ст. 22, ст. 349 КПК України); викладати суду свою думку (статті 325-327, 349, 361 КПК України); змінювати, висувати додаткове обвинувачення, відмовлятися від підтримання державного обвинувачення (ч. 2 ст. 337, статті 338-340 КПК України); виступати у судових дебатах (ст. 364 КПК України).

Таким чином, **функція підтримання державного обвинувачення** – діяльність прокуратури у встановлених кримінальним процесуальним законом формах, яка складається з аналізу матеріалів справи та доказування вини особи в судових органах, сприяння постановленню законного, обґрунтованого та справедливого вирoku.

II. Функція представництва

У Конституції України (п. 3 ст. 131) передбачається **функція представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.**

Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, неієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

III. Наглядові функції

Прокурорський нагляд в Україні – це державна діяльність спеціально уповноважених посадових осіб – прокурорів, щодо здійснення нагляду за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, а також за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Змістом цієї діяльності є:

- а) виявлення фактів порушення Конституції України та вимог інших законів України органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, а також іншими правоохоронними органами та їх посадовими особами при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;
- б) установлення винних у правопорушеннях;
- в) ужиття заходів щодо усунення порушень закону і поновлення порушених прав;
- г) притягнення в установленому законом порядку до відповідальності осіб, які порушили закон.

Виходячи із норм ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» наглядова функція прокуратури реалізується у двох напрямках:

перший – це нагляд за дотриманням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

другий – це нагляд за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Нагляд за дотриманням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство

Прокурор, здійснюючи нагляд за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, наділений повноваженнями передбаченими ч. 2 ст. 36 КПК України.

КАДРИ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

У ст. 27 Закону України «Про прокуратуру» зазначені, **вимоги до кандидатів на посаду прокурора:**

1. Прокурором окружної прокуратури (у тому числі прокурором - стажистом окружної прокуратури) за результатами добору може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.
 2. Прокурором обласної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше трьох років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.
 3. Прокурором Офісу Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.
- Ці вимоги не поширюються на прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
5. Прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути призначена особа, яка має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, володіє державною мовою, а також проходила базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.
 6. Не може бути призначена на посаду прокурора особа, яка:
 - 1) визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
 - 2) має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;
 - 3) має незняту чи непогашену судимість або на яку накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.
 7. Для цілей цього Закону вважається:
 - 1) вищою юридичною освітою - вища юридична освіта ступеня магістра (або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), здобута в Україні (або на території колишнього СРСР до 1 грудня 1991 року), а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;
 - 2) стажем роботи в галузі права - стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти.
 8. Особи, які претендують на зайняття посад в органах прокуратури, до призначення на відповідну посаду зобов'язані повідомити керівництву органу, на зайняття посади в якому вони претендують, про працюючих у такому органі близьких їм осіб.

Кожен, хто відповідає встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, має право звернутися до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, із заявою про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора.

Добір кандидатів та їх призначення на посаду прокурора здійснюється в порядку, визначеному ст. 29 Закону України «Про прокуратуру»:

- 1) прийняття відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рішення про проведення добору кандидатів на посаду прокурора, що розміщується на офіційному веб-сайті відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, та повинно містити виклад передбачених цим Законом вимог, яким має відповідати кандидат на посаду прокурора, а також перелік документів, що подаються до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, і кінцевий термін їх подання;
- 2) подання особами, які виявили бажання стати прокурором, до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, відповідної заяви та документів, визначених цим Законом;
- 3) здійснення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на основі поданих кандидатами на посаду прокурора документів перевірки відповідності осіб вимогам, установленим до кандидата на посаду прокурора;
- 4) складання особами, які відповідають встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, кваліфікаційного іспиту;
- 5) оприлюднення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на офіційному веб-сайті списку кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;
- 6) організацію відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, спеціальної перевірки кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;
- 7) визначення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рейтингу кандидатів на посаду прокурора серед осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит та щодо яких проведено спеціальну перевірку, а також зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів окружних прокуратур;
- 8) оголошення органом, що здійснює дисциплінарне провадження, конкурсу на призначення прокурором - стажистом окружної прокуратури серед кандидатів, які перебувають у резерві на заміщення вакантних посад прокурорів окружних прокуратур;
- 9) проведення органом, що здійснює дисциплінарне провадження, конкурсу на призначення прокурором - стажистом окружної прокуратури на основі рейтингу кандидатів;
- 10) направлення органом, що здійснює дисциплінарне провадження, подання керівнику обласної прокуратури щодо призначення кандидата прокурором – стажистом окружної прокуратури;
- 11) призначення особи прокурором - стажистом окружної прокуратури;
- 12) складення особою присяги прокурора;
- 13) проходження прокурором - стажистом окружної прокуратури спеціальної підготовки;
- 14) призначення прокурора - стажиста окружної прокуратури, який успішно пройшов спеціальну підготовку, на посаду прокурора окружної прокуратури.

Звільнення прокурора з посади, припинення, зупинення його повноважень на посаді

Прокурор звільняється з посади у разі:

- 1) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 2) порушення ним вимог щодо несумісності;
- 3) набрання законної сили судовим рішенням про притягнення прокурора до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією;
- 3-) набрання законної сили рішенням суду про визнання активів прокурора або активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених ст.290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;
- 4) неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;
- 5) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 6) припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави;
- 7) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням;
- 8) неможливості подальшого перебування на тимчасово вакантній посаді;
- 9) ліквідації чи реорганізації органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду, або в разі скорочення кількості прокурорів органу прокуратури;
- 10) прийняття відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рішення про припинення спеціальної підготовки або рішення про неуспішне проходження спеціальної підготовки, а також у випадку, визначеному ч.3 ст. 33 Закону України «Про прокуратуру».

Особами, які в установленому цим Законом порядку приймають рішення про звільнення прокурора з посади, є:

- 1) Генеральний прокурор - стосовно прокурорів Офісу Генерального прокурора;
- 1-) керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури - стосовно прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 2) керівник обласної прокуратури - стосовно прокурорів відповідної обласної прокуратури та прокурорів окружних прокуратур, які розташовані у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Повноваження прокурора припиняються у зв'язку з:

- 1) досягненням шістдесяти п'яти років;
- 2) смертю;
- 3) визнанням його безвісно відсутнім або оголошенням померлим;
- 4) рішенням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора.

Дисциплінарна відповідальність прокурора

Прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з таких підстав:

- 1) невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків;
- 2) необґрунтоване зволікання з розглядом звернення;
- 3) розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокуророві під час виконання повноважень;
- 4) порушення встановленого законом порядку подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 5) вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та неупередженості органів прокуратури;
- 6) систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики;
- 7) порушення правил внутрішнього службового розпорядку;
- 8) втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення;
- 9) публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості.

Притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності не виключає можливості притягнення його до адміністративної чи кримінальної відповідальності у випадках, передбачених законом.

Виправдання особи або закриття стосовно неї судом кримінального провадження не може бути підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора, який здійснював процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та/або підтримання державного обвинувачення у цьому провадженні, крім випадків умисного порушення ним вимог законодавства чи неналежного виконання службових обов'язків.

Дисциплінарне провадження – це процедура розгляду відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, дисциплінарної скарги, в якій містяться відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку (ст. 45 Закону).

На прокурора можуть бути накладені такі дисциплінарні стягнення:

- 1) догана;
- 2) заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органах прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду (крім Генерального прокурора);
- 3) звільнення з посади в органах прокуратури.

Прокурор може оскаржити рішення, прийняте за результатами дисциплінарного провадження, до адміністративного суду або до Вищої ради правосуддя протягом **одного місяця** з дня вручення йому чи отримання ним поштою копії рішення.

Прокурорське самоврядування

Прокурорське самоврядування – це самостійне колективне вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури, до яких належать питання організаційного забезпечення прокуратури та діяльності прокурорів, соціального захисту прокурорів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані з виконанням повноважень прокурорів.

Завданнями прокурорського самоврядування є:

- забезпечення організаційної єдності функціонування органів прокуратури, підвищення якості роботи прокурорів;
- зміцнення незалежності прокурорів, захисту від втручання в їх діяльність;
- участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення прокурорів, а також контролю за дотриманням установлених нормативів такого забезпечення;
- обрання чи призначення прокурорів до складу інших органів у випадках та в порядку, встановлених законом.

Прокурорське самоврядування здійснюється у **двох організаційних формах**:

- ✓ Через всеукраїнську конференцію працівників прокуратури.
- ✓ Через Раду прокурорів України.

Забезпечення роботи всеукраїнської конференції працівників прокуратури, діяльності Ради прокурорів України здійснюється Генеральною прокуратурою України за рахунок коштів Державного бюджету України.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

 Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підпорядковується безпосередньо...

1. Президенту України
2. Прем'єр міністру
3. Генеральному прокурору
4. Директору Національного антикорупційного бюро

 На яких засадах базується діяльність прокуратури України?

1. верховенство права
2. соціальна справедливість
3. міжнародне право
4. підпорядкованості

 Прокурором - стажистом окружної прокуратури за результатами добору може бути призначений громадянин України, який....

1. має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби
2. має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше року, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби
3. має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше двох років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби
4. має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше трьох років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби

 Рішення про утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури приймається...

1. Президентом України
2. Верховною Радою України
3. Генеральним прокурором
4. Кабінетом Міністрів України

 Строк повноважень Генерального прокурора становить...

1. 6 років
2. 5 років
3. 9 років
4. 4 роки

Що входить до системи органів прокуратури?

1. *окружні та обласні прокуратури*
2. *тільки Офіс Генерального прокуратора*
3. *суди всіх інстанцій*
4. *Міністерство юстиції України*

Що є головною метою діяльності прокуратури України?

1. *захист соціальних прав громадян*
2. *проведення правової реформи*
3. *забезпечення правопорядку*
4. *захист прав і свобод громадян та інтересів держави*

Що є основною функцією прокуратури України?

1. *захист прав і свобод громадян*
2. *виконання законодавчих рішень*
3. *проведення правової реформи*
4. *нагляд за виборами*

Що з наведеного не є функцією прокуратури?

1. *підтримання державного обвинувачення в суді*
2. *виконання судових рішень у кримінальних справах*
3. *представництво інтересів громадянина або держави в суді*
4. *нагляд за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах*

Що забезпечує незалежність прокурора в Україні?

1. *партійна підтримка*
2. *незаконне втручання в діяльність*
3. *гарантії матеріального забезпечення*
4. *виконання інструкцій суддів*

Що не входить до повноважень прокуратури?

1. *захист інтересів держави у суді*
2. *виконання виборчого законодавства*
3. *процесуальне керівництво досудовим розслідуванням*
4. *захист державних службовців*

Що означає наглядова функція прокуратури?

1. *контроль за дотриманням законів органами дізнання та слідства*
2. *контроль за проведенням виборів*
3. *встановлення нових законів*
4. *проведення громадських слухань*

Як забезпечується прозорість діяльності прокуратури?

1. *публікацією всіх документів в інтернеті*

2. проведенням відкритих конкурсів на посади
3. закритим призначенням посадовців
4. виконанням таємних завдань

📌 Яка тривалість первинної підготовки прокурора - стажиста окружної прокуратури, що проводиться Тренінговим центром прокурорів України?

1. до двох місяців
2. до трьох місяців
3. до шести місяців
4. один місяць

📌 Яка функція прокуратури визначена ст. 131-1 Конституції України?

1. підтримання публічного обвинувачення в суді
2. законодавча діяльність
3. адміністративна реформа
4. Вирішення соціальних конфліктів

📌 Який орган прокуратури є найвищим в Україні?

1. обласна прокуратура
2. Офіс Генерального прокурора
3. Спеціалізована антикорупційна прокуратура
4. окружна прокуратура

📌 Якою є система органів прокуратури?

1. децентралізована система
2. єдина централізована система
3. міжнародна система правосуддя
4. централізована система

📌 Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль.

1. так
2. ні

📌 Прокуратура здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство

1. так
2. ні

📌 Прокурори не мають право утворювати громадські організації та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів

1. мають право
2. не мають права

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/rfwvbc>.
2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
3. Про затвердження Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора 05 липня 2023 року № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0185905-23#Text>
4. Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у сфері оборони: Наказ Офісу Генерального прокурора 17 травня 2023 року № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0130905-23#Text>

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.
3. Прокуратура України: навч.-метод.посібник / кол. авт. Одеса: Фенікс, 2020. 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL <http://dspace.onua.edu.ua>
4. Банах С. В. Міжнародні стандарти організації та управління в органах прокуратури. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 140–148.
5. Ковальчук І. С. Особливості підвищення кваліфікації прокурорів. *Публічне та приватне право*. 2021. № 4. С. 151–154. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2021/26.pdf
6. Загребаленко В. Спеціалізовані суб'єкти запобігання корупційній злочинності: проблемні питання. *Новітні кримінально-правові дослідження-2020*: Альманах наукових праць. Миколаїв: Миколаївський інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», 2020. С. 214–221.
7. Кісліцина І. О. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у боротьбі із корупцією в Україні. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9. 04.2021 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2021. С. 151–155.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Офісу генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua/>
2. Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів. URL: <https://kdkp.gov.ua/>.

Семінарське заняття № 3 ПРОКУРАТУРА В УКРАЇНІ

(денна форма- 2 год. / заочна форма -1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: розкриття основних завдань і функцій прокуратури, ознайомлення з правовими засадами її діяльності, структурою та системою органів прокуратури, повноваженнями прокурорів і порядком їхнього призначення та звільнення, а також аналіз актів прокурорського реагування на порушення закону.

Питання для обговорення:

1. Сутність, задачі прокуратури. Засади діяльності прокуратури.
2. Співвідношення діяльності прокуратури України та інших владних структур.
3. Система і структура органів прокуратури.
4. Спеціалізована антикорупційна прокуратура та її місце в системі органів прокуратури України.
5. Офіс Генерального прокурора. Порядок призначення на посаду та звільнення Генерального прокурора, його повноваження.
6. Функції органів прокуратури України.
7. Кадрове забезпечення органів прокуратури.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Оцініть хід реформування прокуратури в Україні.
2. Проаналізуйте найважливіші морально-етичні проблеми, що виникають у діяльності прокурора.
3. Історія прокуратури в Україні.
4. Історія прокуратури у зарубіжних країнах.
5. Місце прокуратури в системі правоохоронних органів зарубіжних країн.
8. В чому полягають основні засади організації та діяльності прокуратури?
9. Яка структура Офісу Генерального прокурора?
10. Яка структура обласної та окружної прокуратури?
11. Який порядок призначення прокурорів на посаду?
12. В якому порядку і яким чином заохочуються і притягуються до дисциплінарної відповідальності працівники прокуратури?
13. Назвіть повноваження керівника обласної прокуратури.
14. Які завдання прокурорського самоврядування?
15. Визначте статус та повноваження всеукраїнської конференції прокурорів.
16. Визначте статус, склад та повноваження Ради прокурорів України.
17. Дайте визначення поняття прокурорського нагляду.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Загальні положення, структура та основні завдання Спеціалізованої екологічної прокуратури. Джерело: Про затвердження Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора 05 липня 2023 року № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0185905-23#Text>

2. Особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у сфері оборони. Джерело: Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у сфері оборони: Наказ Офісу Генерального прокурора 17 травня 2023 року № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0130905-23#Text>

3. Порядок добору кандидатів та їх призначення на посади у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (Стаття 29-1). Джерело: Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/conv#n2805>

4. Подання документів кандидатом на посаду прокурора. Кваліфікаційний іспит. Спеціальна перевірка кандидата на посаду прокурора. Проведення конкурсу на призначення прокурором - стажистом окружної прокуратури (Стаття 30 - 33-1). Джерело: Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/conv#n2805>

5. Стажування. Особливості проходження стажування. Призначення на посаду прокурора. Присяга прокурора. Порядок переведення прокурора на посаду до іншого органу прокуратури (Стаття 33-2 – 38). Джерело: Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/conv#n2805>

6. Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (місія та статус, склад та умови для призначення на посаду члена КДКП, функції, основні завдання та напрями діяльності, повноваження, історія становлення, Секретаріат КДКП). Джерело: Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів: офіційний сайт. URL: https://kdkp.gov.ua/page/sklad_komisii

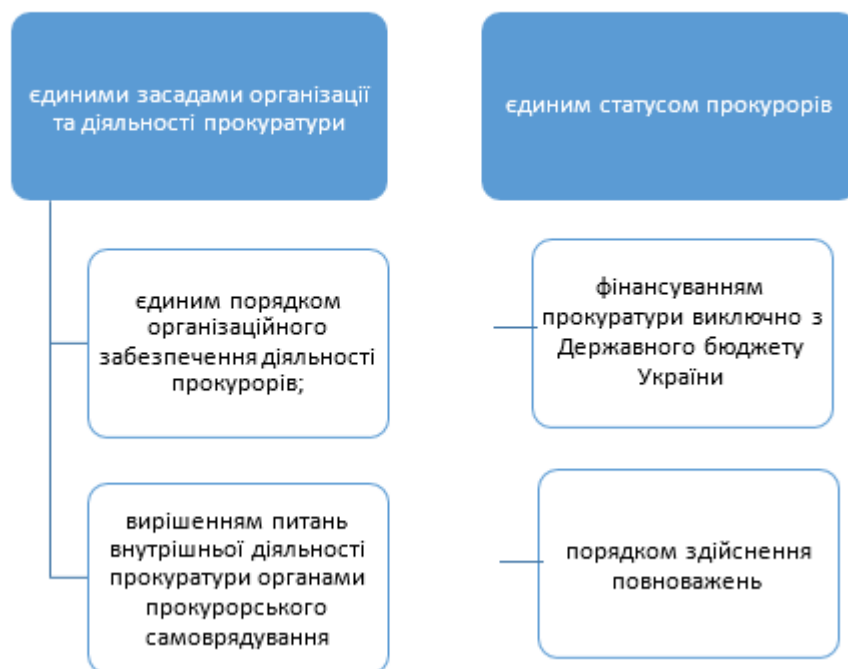

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Система органів прокуратури України:

Єдність системи прокуратури України забезпечується:

Список джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 2–3. Ст. 12.
2. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
3. Банах С. В. Міжнародні стандарти організації та управління в органах прокуратури. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 140–148.
4. Кісліцина І. О. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у боротьбі із корупцією в Україні. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квітня 2021 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2021. С. 151–155.
5. Ковальчук І. С. Особливості підвищення кваліфікації прокурорів. *Публічне та приватне право*. 2021. № 4. С. 151–154. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2021/26.pdf
6. Прокуратура України [Електронне видання]: навч.-метод. посібник / кол. авт. Одеса: Фенікс, 2020. 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL <http://dspace.onua.edu.ua>

Тема 4. АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне розуміння адвокатури України як недержавного самоврядного інституту, ознайомити з її правовою основою, принципами, функціями, організаційними формами, правами та обов'язками адвокатів, а також надати знання щодо порядку отримання права на заняття адвокатською діяльністю та особливостей укладання договору про надання правової допомоги.

ПОНЯТТЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ, ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ. ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури у встановленому порядку (ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

До **загальних завдань** адвокатури слід віднести:

- сприяння охороні прав і законних інтересів усіх фізичних і юридичних осіб,
- сприяння здійсненню правосуддя, дотримання і зміцнення законності,
- виховання громадян у дусі точного і неухильного виконання законів,
- поваги до прав, свобод, честі та гідності особи.

Спеціальним і головним завданням адвокатури є забезпечення кваліфікованою юридичною допомогою кожного, хто її потребує.

Адвокатура України здійснює свою діяльність на **принципах**:

- **верховенства права,**
- **законності,**
- **незалежності,**
- **конфіденційності та**
- **уникнення конфлікту інтересів.**

Принцип верховенства права означає, що **адвокатська діяльність** здійснюється з дотриманням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності адвокатури.

Принцип законності адвокатської діяльності відповідно до світових стандартів полягає в тому, що надання адвокатської допомоги клієнтам повинно здійснюватись на законних підставах, з дотриманням закріплених нормами національного та міжнародного права прав і свобод людини та громадянина.

Принцип незалежності адвокатури означає насамперед її *самостійність у вирішенні* поставлених перед нею завдань незалежно від впливу будь-яких органів державної виконавчої влади, судових органів, а також громадських організацій і об'єднань (політичних партій, організацій, рухів тощо).

Принцип конфіденційності передбачає зобов'язання адвоката зберігати адвокатську таємницю, предметом якої є питання, з якими громадянин чи юридична особа звернулися до нього за допомогою.

Принцип **уникнення конфлікту інтересів** визначається у пункті 8 ст. 1 Розділу 1 Загальні положення.

Так, **конфлікт інтересів** –

суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на чинення чи нечинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності.

Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності (ст. 22 Закону).

Для виконання завдань адвокатура виконує свої функції у таких напрямках діяльності у кримінальних, цивільних, господарських та адміністративних справах.

Захист – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Представництво – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні.

Інші види правової допомоги - види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення.

НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗАНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю (ч. 1 ст. 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Не може бути адвокатом особа, яка:

- 1) має непогашену чи незняту в установленому законом порядку судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у виді позбавлення волі;
- 2) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;
- 3) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, – протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 4) звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, – протягом трьох років з дня такого звільнення (ч. 2 ст. 6 Закону)

Несумісною з діяльністю адвоката є:

- 1) робота на посадах осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 2) військова або альтернативна (невійськова) служба;
- 3) нотаріальна діяльність;
- 4) судово-експертна діяльність.

* Вимоги щодо несумісності з діяльністю адвоката, передбачені пунктом 1, не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі).

Особа, яка виявила бажання стати адвокатом та відповідає вимогам частин першої та другої статті 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», має право звернутися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури за місцем проживання із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту. Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту та перелік документів, що додаються до заяви, затверджуються **Радою адвокатів України**.

Строк розгляду заяви про допуск до складення кваліфікаційного іспиту не повинен перевищувати тридцяти днів з дня її надходження.

За результатами розгляду заяви та доданих до неї документів кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури приймає рішення про:

- * 1) допуск особи до кваліфікаційного іспиту;
- * 2) відмову в допуску особи до кваліфікаційного іспиту.

Кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка виявила бажання стати адвокатом.

Кваліфікаційний іспит полягає у виявленні теоретичних знань у галузі права, історії адвокатури, адвокатської етики особи, яка виявила бажання стати адвокатом, а також у виявленні рівня її практичних навичок та умінь у застосуванні закону.

Організація та проведення кваліфікаційного іспиту здійснюється кваліфікаційною палатою кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Порядок складення кваліфікаційних іспитів, методика оцінювання та програма кваліфікаційних іспитів затверджуються Радою адвокатів України. Рада адвокатів України може встановити плату за складення кваліфікаційного іспиту та порядок її внесення.

Кваліфікаційні іспити проводяться не рідше одного разу на три місяці. Особі, яка склала кваліфікаційний іспит, протягом десяти днів з дня складення кваліфікаційного іспиту кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури безоплатно видає свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту.

Свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту дійсне протягом трьох років з дня складення іспиту.

Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може бути допущена до складення такого іспиту *повторно не раніше ніж через шість місяців*. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит повторно, може бути допущена до наступного кваліфікаційного іспиту *не раніше ніж через один рік*.

Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може протягом тридцяти днів з дня отримання рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури оскаржити його до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду, які можуть залишити оскаржуване рішення без змін, або зобов'язати кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури провести повторний кваліфікаційний іспит у найближчий час проведення таких іспитів.

Стажування полягає в перевірці готовності особи, яка отримала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, самостійно здійснювати адвокатську діяльність. Стажування здійснюється протягом шести місяців під керівництвом адвоката за направленням ради адвокатів регіону.

Стажистом адвоката може бути особа, яка на день початку стажування має дійсне свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту. Стажування може здійснюватися у вільний від основної роботи час стажиста.

Керівником стажування може бути адвокат України, який має стаж адвокатської діяльності не менше п'яти років. В одного адвоката можуть проходити стажування не більше трьох стажистів одночасно. Рада адвокатів регіону може призначити керівника стажування з числа адвокатів, адреса робочого місця яких знаходиться у відповідному регіоні.

Порядок проходження стажування, програма та методика оцінювання стажування, розмір внеску на проходження стажування та порядок його сплати затверджуються Радою адвокатів України.

Розмір внеску на проходження стажування визначається з урахуванням потреби покриття витрат на забезпечення діяльності ради адвокатів регіону, Ради адвокатів України та витрат керівника стажування, пов'язаних з таким стажуванням, і не може перевищувати трьох мінімальних заробітних плат станом на день подання особою заяви про призначення стажування.

При цьому внесок розподіляється таким чином:

70 відсотків внеску сплачується стажистом безпосередньо на користь керівника стажування та використовується виключно для забезпечення проходження стажування та компенсації витрат такого керівника;

30 відсотків сплачується стажистом на забезпечення діяльності ради адвокатів регіону, Ради адвокатів України.

Від проходження стажування звільняються особи, які на день звернення із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту мають стаж роботи помічника адвоката не менше одного року за останні два роки.

За результатами стажування керівник стажування складає звіт про оцінку стажування та направляє його раді адвокатів регіону.

Результати стажування оцінюються радою адвокатів регіону протягом тридцяти днів з дня отримання звіту.

За оцінкою результатів стажування рада адвокатів регіону приймає рішення про:

1) видачу особі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;

2) продовження стажування на строк від одного до трьох місяців.

Стажист адвоката та керівник стажування повідомляються про прийняте рішення письмово протягом трьох днів з дня його прийняття.

Рішення ради адвокатів регіону про продовження стажування може бути оскаржено стажистом адвоката або керівником стажування протягом тридцяти днів з дня його отримання до Ради адвокатів України або до суду, які можуть залишити оскаржуване рішення без змін, або зобов'язати раду адвокатів регіону видати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Особи, які одержали свідоцтво про право заняття адвокатською діяльністю, мають право здійснювати адвокатську діяльність **індивідуально**, створювати своє адвокатське бюро чи об'єднуватися з іншими адвокатами і створювати адвокатські об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності), що діють на підставі ст. 14, 15 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і своїх статутів.

* Відповідно до ст. 13 Закону адвокат, який здійснює адвокатську діяльність **індивідуально**, є **самозайнятою особою**.

* У ст. 14 Закону визначено правовий статус **адвокатського бюро**.

* **Адвокатське бюро** є юридичною особою, створеною одним адвокатом, і діє на підставі статуту. Найменування адвокатського бюро повинно включати прізвище адвоката, який його створив.

Правовий статус адвокатського об'єднання передбачено у ст. 15 Закону.

Адвокатське об'єднання є юридичною особою, створеною шляхом об'єднання двох або більше адвокатів (учасників), і діє на підставі статуту.

Порядок реєстрації адвокатського об'єднання

Адвокати та адвокатські об'єднання можуть створювати регіональні, загальнодержавні та міжнародні спілки та асоціації.

Спілки та асоціації адвокатів представляють інтереси адвокатів у державних органах і об'єднаннях громадян, захищають соціальні та професійні права адвокатів, здійснюють методичну і видавничу роботу, сприяють підвищенню професійного рівня адвокатів, можуть створювати спеціальні фонди і діють відповідно до своїх статутів.

Адвокат може мати помічників з числа осіб, які мають повну вищу юридичну освіту. Помічники адвоката працюють на підставі трудового договору (контракту), укладеного з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, з додержанням вимог цього Закону і законодавства про працю.

Помічник адвоката виконує доручення адвоката у справах, що знаходяться у провадженні адвоката, крім тих, що належать до процесуальних повноважень (прав та обов'язків) адвоката.

Положення про помічника адвоката затверджується Радою адвокатів України. Помічнику адвоката забороняється суміщати роботу в адвоката з діяльністю, несумісною з діяльністю адвоката.

У ст. 17 Закону передбачено і **Єдиний реєстр адвокатів України (ЕРАУ)**.

Рада адвокатів України забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які відповідно до цього Закону набули права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, про обрані адвокатами організаційні форми адвокатської діяльності. Внесення відомостей до Єдиного реєстру адвокатів України здійснюється радами адвокатів регіонів та Радою адвокатів України

До Єдиного реєстру адвокатів України вносяться такі відомості:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові адвоката;
- 2) номер і дата видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, номер і дата прийняття рішення про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю (номер і дата прийняття рішення про включення адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України);
- 3) найменування і місцезнаходження організаційної форми адвокатської діяльності, номери засобів зв'язку;
- 4) адреса робочого місця адвоката, номери засобів зв'язку;
- 5) інформація про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 6) інші відомості, передбачені цим Законом.

Здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави

Адвокат іноземної держави здійснює адвокатську діяльність на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (п. 4 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Адвокат іноземної держави може здійснювати адвокатську діяльність в Україні з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (ст. 59).

Підставами для відмови у включенні адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України є:

- 1) наявність рішення відповідної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про виключення такого адвоката з Єдиного реєстру адвокатів України - протягом двох років з дня прийняття такого рішення;
- 2) наявність рішення відповідної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про припинення права на заняття адвокатською діяльністю як адвоката України - протягом двох років з дня прийняття такого рішення;
- 3) неподання документів, передбачених частиною другого ст. 59 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», або їх невідповідність установленим вимогам.

Рішення про відмову у включенні адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України протягом трьох днів з дня його прийняття надсилається адвокату та може бути оскаржено протягом тридцяти днів з дня його отримання до Вищої КДК адвокатури або до суду.

ВИДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АДВОКАТА

Види адвокатської діяльності:

Надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави

Складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру

Захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення

надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні

представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні

представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами

представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України

надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань

У відповідності до ст. 20 Закону під час здійснення адвокатської діяльності адвокат **має право**, зокрема:

1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами;

3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;

5) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг;

6) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою;

7) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом;

8) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

9) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами.

Під час здійснення *адвокатської діяльності* відповідно до ст. 21 Закону, *адвокат зобов'язаний*:

- 1) дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики;
- 2) на вимогу клієнта надати звіт про виконання договору про надання правової допомоги;
- 3) невідкладно повідомляти клієнта про виникнення конфлікту інтересів;
- 4) підвищувати свій професійний рівень;
- 5) виконувати рішення органів адвокатського самоврядування;
- 6) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та договором про надання правової допомоги.

Адвокату забороняється:

- 1) використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;
- 2) без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- 3) займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта;
- 4) відмовлятися від надання правової допомоги, крім випадків, установлених законом.

Адвокат реалізує свої повноваження через адвокатський запит.

Адвокатський запит – письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту.

Право на заняття адвокатською діяльністю зупиняється в разі:

→ подання адвокатом заяви про зупинення адвокатської діяльності

→ набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення злочину

→ накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю

→ визнання адвоката за рішенням суду недієздатним або обмежено дієздатним

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути:

- 1) *договір про надання правової допомоги;*
- 2) *довіреність;*
- 3) *ордер;*
- 4) *доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.*

Ордер – письмовий документ, що у випадках, встановлених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги.

Ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. Рада адвокатів України затверджує типову форму ордера (ч. 2 ст. 26 Закону).

Повноваження адвоката як захисника або представника в господарському, цивільному, адміністративному судочинстві, кримінальному провадженні, розгляді справ про адміністративні правопорушення, а також як уповноваженого за дорученням у конституційному судочинстві підтверджуються в порядку, встановленому законом.

Адвокат зобов'язаний діяти в межах повноважень, наданих йому клієнтом, у тому числі з урахуванням обмежень щодо вчинення окремих процесуальних дій.

У ст. 27 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» визначені **форма та зміст** договору про надання правової допомоги. Договір про надання правової допомоги укладається в **письмовій формі**.

Договір про надання правової допомоги може вчинятися усно у випадках:

- 1) надання усних і письмових консультацій, роз'яснень із правових питань з подальшим записом про це в журналі та врученням клієнту документа, що підтверджує оплату гонорару (винагороди);
- 2) якщо клієнт невідкладно потребує надання правової допомоги, а укладення письмового договору за конкретних обставин є неможливим – з подальшим укладенням договору в письмовій формі протягом трьох днів, а якщо для цього існують об'єктивні перешкоди – у найближчий можливий строк.

Підстави для відмови в укладенні договору про надання правової допомоги зазначені у ст. 28 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Адвокату, адвокатському бюро або адвокатському об'єднанню забороняється укладати договір про надання правової допомоги у разі конфлікту інтересів.

Адвокату забороняється укладати договір про надання правової допомоги і він зобов'язаний відмовитися від виконання договору, укладеного адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням, у разі, якщо:

- 1) доручення на виконання дій виходять за межі професійних прав і обов'язків адвоката;
- 2) результат, досягнення якого бажає клієнт, або засоби його досягнення, на яких він наполягає, є протиправними, суперечать моральним засадам суспільства, присязі адвоката України, правилам адвокатської етики;
- 3) адвокат брав участь у відповідному провадженні, і це є підставою для його відводу згідно з процесуальним законом;
- 4) виконання договору про надання правової допомоги може призвести до розголошення адвокатської таємниці;
- 5) адвокат є членом сім'ї або близьким родичем посадової особи, яка брала або бере участь у господарському, цивільному, адміністративному судочинстві, кримінальному провадженні, розгляді справи про адміністративне правопорушення, щодо яких до адвоката звертаються з пропозицією укладення договору про надання правової допомоги;
- 6) виконання договору може суперечити інтересам адвоката, членів його сім'ї або близьких родичів, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання, засновником (учасником) якого він є, професійним обов'язкам адвоката, а також у разі наявності інших обставин, що можуть призвести до конфлікту інтересів;
- 7) адвокат надає правову допомогу іншій особі, інтереси якої можуть суперечити інтересам особи, яка звернулася щодо укладення договору про надання правової допомоги.

У разі відмови від укладення договору про надання правової допомоги адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю про відомості, що стали йому відомі від особи, яка звернулася з пропозицією укладення такого договору. Дія договору про надання правової допомоги припиняється його належним виконанням.

Договір про надання правової допомоги може бути достроково припинений за взаємною згодою сторін або розірваний на вимогу однієї із сторін на умовах, передбачених договором. При цьому клієнт зобов'язаний оплатити адвокату (адвокатському бюро, адвокатському об'єднанню) гонорар (винагороду) за всю роботу, що була виконана чи підготовлена до виконання, а адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний (зобов'язане) повідомити клієнта про можливі наслідки та ризики, пов'язані з достроковим припиненням (розірванням) договору.

Система органів адвокатського самоврядування в Україні

Правовою основою діяльності адвокатури є Конституція України, яка статтею 59 визначає, що для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

З метою забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні діє адвокатське самоврядування.

Система адвокатського самоврядування складається та здійснюється через діяльність таких організаційних форм, як:

- З'їзд адвокатів України;
- Рада адвокатів України;
- Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури;
- Вища ревізійна комісія адвокатури;
- Конференція адвокатів регіону;
- Рада адвокатів регіону;
- Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія;
- Ревізійна комісія регіону

Органи адвокатського самоврядування об'єднує **Національна асоціація адвокатів України**, яка діє через організаційні форми адвокатського самоврядування вказані вище.

- Національна асоціація адвокатів України

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

➤ Хто затверджує порядок проведення кваліфікаційних іспитів для адвокатів?

1. Президент України
2. Рада адвокатів України
3. Кабінет Міністрів України
4. Верховна Рада України

➤ Хто має право звертатися з адвокатськими запитами?

1. тільки судді
2. тільки адвокати
3. будь-який юрист
4. прокурор

➤ Хто має право на складання кваліфікаційного іспиту для адвокатів?

1. будь-який громадянин України
2. особа з вищою юридичною освітою і досвідом роботи не менше двох років
3. особа без вищої освіти
4. працівники правоохоронних органів

➤ Хто може стати адвокатом в Україні?

1. будь-який громадянин
2. особа з повною вищою юридичною освітою і стажем роботи не менше двох років
3. лише державні службовці
4. особа з будь-якою вищою освітою і стажем роботи не менше двох років

➤ Чи можуть адвокати працювати в адвокатському об'єднанні?

1. так
2. ні
3. лише з дозволу суду
4. лише за рішенням Ради адвокатів

➤ Що є одним із прав адвоката під час представництва клієнта?

1. використання конфіденційної інформації в особистих цілях
2. підписання договорів без згоди клієнта
3. збір доказів і копіювання документів
4. відмова від справи без пояснень

➤ Що не є обов'язком адвоката під час здійснення адвокатської діяльності?

1. дотримання присяги адвоката України
2. надавання звіту клієнту про виконання договору

3. участь у всіх судових засіданнях незалежно від справи
4. підвищення свого професійного рівня

➤ Що передбачає договір про надання правової допомоги?

1. лише усну домовленість
2. письмову форму договору
3. обов'язкову участь державного органу
4. спеціальні дозволи від суду

➤ Що таке адвокатська таємниця?

1. документи, які зберігаються в державному архіві
2. інформація, відома адвокату про клієнта та його справу
3. відомості, надані суду
4. інформація про зарплату адвоката

➤ Що таке адвокатський запит?

1. документ про дозвіл на адвокатську діяльність
2. письмове звернення адвоката для отримання інформації
3. заява клієнта до адвоката
4. відомості про адвоката

➤ Що таке адвокатура України?

1. державний орган
2. недержавний самоврядний інститут
3. комерційна організація
4. громадська організація

➤ Як часто проводяться Радою адвокатів України кваліфікаційні іспити для осіб, які виявили бажання стати адвокатом?

1. щороку
2. один раз на три місяці
3. два рази на рік
4. раз на п'ять років

➤ Яка організаційна форма адвокатської діяльності дозволяє працювати самостійно?

1. адвокатське об'єднання
2. адвокатське бюро
3. індивідуальна адвокатська діяльність
4. юридична фірма

➤ Яке головне завдання адвокатури?

1. прийняття законів
2. надання правової допомоги
3. контроль за державними органами

4. підтримка адвокатської етики

Який документ засвідчує факт надання консультацій адвокатом?

1. ордер
2. акт виконаних робіт
3. розписка
4. декларація

Який документ посвідчує повноваження адвоката?

1. паспорт
2. ордер
3. контракт
4. протокол судового засідання

Який орган веде Єдиний реєстр адвокатів України?

1. Рада адвокатів України
2. Міністерство юстиції України
3. Верховна Рада України
4. Національна асоціація адвокатів України

Який принцип адвокатури забезпечує самостійність адвокатської діяльності?

1. конфіденційність
2. незалежність
3. законність
4. уникнення конфлікту інтересів

Який принцип не належить до принципів діяльності адвокатури?

1. конфіденційність
2. незалежність
3. конкурентність
4. уникнення конфлікту інтересів

Які дії заборонено адвокату без згоди клієнта?

1. використовувати інформацію у власних цілях, що становить адвокатську таємницю
2. звертатись до суду
3. підписувати договір з іншими клієнтами
4. проводити консультації

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5076-VI. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 черв. 2011 р. № 3460-VI. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.
4. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.
5. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монограф.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. В. Кириченка. Дніпро: ЛПРА, 2022. 289 с.
6. Нестерчук Л. П. Питання регулювання адвокатської таємниці країн Європейського Союзу та України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. № 61. С. 134–137. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/27.pdf>
7. Стратегія розвитку адвокатури 2021–2025. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1\(2\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf)
8. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 283 с.
9. Ковальчук І. С. Особливості здійснення професійних обов'язків адвоката в умовах воєнного часу. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.); НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. С. 59–61.
10. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: 12.00.10: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2021. 223 с.
11. Кісліцина І. О. До питання про конфіденційність листування адвоката з клієнтом на прикладі практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнар. конф. (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків: Право, 2021. С. 467–470.

Семінарське заняття № 4 АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 0,5 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитись з поняттям адвокатської діяльності, її завданнями та організаційними формами; вивчити професійні права та обов'язки адвокатів, а також гарантії їхньої діяльності; дослідити діяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та види відповідальності адвокатів.

Питання для обговорення:

1. Адвокатура України та її завдання. Конституційно-правові основи діяльності адвокатури України.
2. Принципи організації та діяльності адвокатури. Організаційні форми адвокатської діяльності.
3. Набуття права на заняття адвокатською діяльністю. Присяга адвоката. Правовий статус помічника адвоката та стажиста.
4. Права та обов'язки адвоката. Правила адвокатської етики.
5. Поняття та види адвокатської діяльності, підстави її здійснення.
6. Гарантії адвокатської діяльності. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
7. Національна асоціація адвокатів України як єдина професійна організація адвокатів в Україні.
8. Адвокатське самоврядування в Україні.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Дайте визначення поняття адвокатури України.
2. Яка правова основа діяльності адвокатури України?
3. На яких принципах здійснюється адвокатська діяльність?
4. Який порядок набуття права на заняття адвокатською діяльністю?
5. Навіть організаційні форми та види адвокатської діяльності.
6. Які права і обов'язки адвоката?
7. Договір про надання правової допомоги.
8. Які правові підстави та види стягнень можуть застосовуватися до адвоката?
9. Що входить до змісту поняття «адвокатська таємниця»?
10. Які гарантії адвокатської діяльності?
11. Який порядок надання адвокатом безоплатної правової допомоги?
12. Назвіть організаційні форми адвокатського самоврядування.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

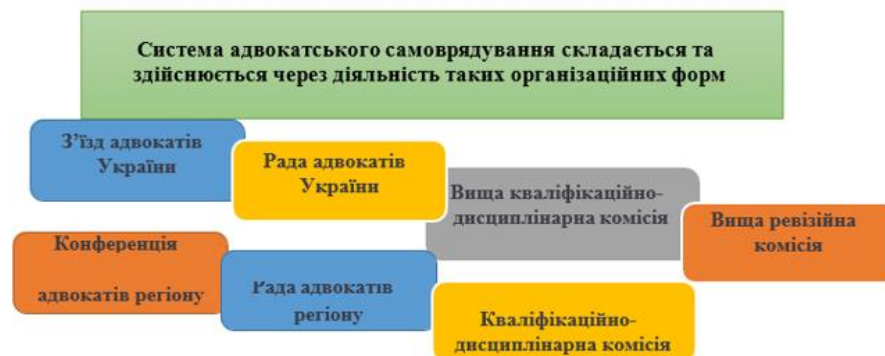
1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).

2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Виникнення і розвиток адвокатури в Україні.
2. Безоплатна правова допомога в Україні.
3. Вища кваліфікаційна комісія адвокатури.
4. Гарантії адвокатської діяльності.

Список джерел:

1. Заборовський В. В., Фазикош В. Г., Семерак О. С. Підвищення кваліфікації адвоката як один із його професійних обов'язків: загальні положення. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Випуск 70. С. 444-449. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259364/256005>
2. Попов О. І. Роль адвоката у забезпеченні єдності судової практики при розгляді цивільних справ. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 154. С. 127-137. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/238834/239751>
3. Нестерчук Л. П. Питання регулювання адвокатської таємниці країн Європейського Союзу та України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. № 61. С. 134–137. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/27.pdf>
4. Стратегія розвитку адвокатури 2021–2025. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1\(2\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf)
5. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 283 с.

Тема 5. НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти із системою нотаріату України, його правовою основою, завданнями та значенням, розкрити принципи діяльності нотаріусів, правовий статус осіб, які здійснюють нотаріальну діяльність, вимоги до нотаріусів, а також повноваження державних і приватних нотаріусів та інших осіб, уповноважених вчиняти нотаріальні дії.

ПОНЯТТЯ НОТАРІАТУ. СИСТЕМА НОТАРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ, ЇХ ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ

Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (**державні нотаріуси**) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (**приватні нотаріуси**).

На нотаріусів, які працюють у державних нотаріальних конторах або займаються приватною нотаріальною діяльністю, законом може бути покладено вчинення інших дій, відмінних від нотаріальних, з метою надання їм юридичної вірогідності. Нотаріуси можуть проводити медіацію у порядку, визначеному законом, за умови проходження ними базової підготовки медіатора. (Медіація – це: позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів (пункт 4 частини першої статті 1 Закону України "Про медіацію")

Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають однакову юридичну силу.

У сільських населених пунктах нотаріальні дії, передбачені статтею 37 цього Закону, вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, - на дипломатичні представництва України.

Посвідчення заповітів і довіреностей, прирівняних до нотаріальних, може провадитись особами, вказаними у ст. 40 Закону України «Про нотаріат» (головні лікарі стаціонарних закладів охорони здоров'я; начальники госпіталів, директори або головні лікарі будинків для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю; капітани суден; начальники експедицій, командири (начальники) військових частин; начальники слідчих ізоляторів та ін.).

Правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України.

Державне регулювання нотаріальної діяльності полягає у встановленні умов допуску громадян до здійснення нотаріальної діяльності, порядку зупинення і припинення приватної нотаріальної діяльності, анулювання свідцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю; здійсненні контролю за організацією нотаріату, проведенням перевірок організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; визначенні органів та осіб, які вчиняють нотаріальні дії, здійснюють контроль за організацією нотаріату, проводять перевірки організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; визначенні ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами; встановленні переліку додаткових послуг правового і технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, та встановленні розмірів плати за їх надання державними нотаріусами; встановленні правил професійної етики нотаріусів.

Контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються Міністерством юстиції України та його територіальними органами.

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НОТАРІУСА. ВИМОГИ, ЩО СТАВЛЯТЬСЯ ДО ОСІБ, ЯКІ БАЖАЮТЬ ЗАЙМАТИСЯ НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Нотаріус - це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Нотаріусом може бути громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче *магістра*, який *володіє державною мовою* відповідно до рівня, визначеного Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має *стаж роботи* у сфері права не менш як *шість років*, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, *склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво* про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку (крім реабілітованої особи), особа, дієздатність якої обмежена, або особа, визнана недієздатною.

Нотаріусу забороняється використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Нотаріус не може займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування, у штаті інших юридичних осіб, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім виконання функції медіатора, викладацької, наукової і творчої діяльності, реєстрації підписувачів згідно із законодавством у сфері електронних довірчих послуг, а також діяльності у професійному самоврядуванні нотаріусів.

Реєстраційна справа приватного нотаріуса зберігається і ведеться відповідним територіальним органом Міністерства юстиції України.

Нотаріус має право:

- ✓ вилучувати від фізичних та юридичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;
- ✓ одержувати плату за надання додаткових послуг правового та технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, плату за вчинення інших дій, покладених на них відповідно до закону, а також за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій;
- ✓ складати проекти документів, виготовляти копії документів та виписки з них, а також давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру. Чинним законодавством нотаріусу можуть бути надані й інші права.

Нотаріус зобов'язаний:

- ✓ здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до Закону і принесеної присяги, дотримуватися правил професійної етики;
- ✓ сприяти фізичним та юридичним особам у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду;
- ✓ відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;
- ✓ вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил;
- ✓ дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення;
- ✓ надавати документи, інформацію і пояснення на вимогу Міністерства юстиції України, його територіальних органів при здійсненні ними повноважень щодо контролю за організацією діяльності та виконанням нотаріусами правил нотаріального діловодства;
- ✓ постійно підвищувати свій професійний рівень, а у випадках, передбачених пунктом 3 частини першої статті 29-1 цього Закону, проходити підвищення кваліфікації;
- ✓ виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Особа, якій вперше надається право займатися нотаріальною діяльністю, у відповідному територіальному органі Міністерства юстиції України в урочистій обстановці складає присягу такого змісту:

"Урочисто присягаю виконувати обов'язки нотаріуса чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси фізичних та юридичних осіб, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса".

Нотаріуси у встановленому порядку в межах своєї компетенції зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, предметом якої є питання, з якими громадянин чи юридична особа звернулися до нього за допомогою.

Нотаріальна таємниця – сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо.

Нотаріус та особи, зазначені у ст. 1 Закону України «Про нотаріат», а також помічник нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась.

Обов'язок дотримання нотаріальної таємниці поширюється також на осіб, яким про вчинені нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, на осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій у якості свідків, та на інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці.

Особи, винні в порушенні нотаріальної таємниці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Для визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю, та вирішення питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю при Міністерстві юстиції України утворюється **Вища кваліфікаційна комісія нотаріату**.

Персональний склад Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату затверджується наказом Міністерства юстиції України. Строк повноважень персонального складу Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату становить *три роки*, починаючи з дня його затвердження.

За наявності стажу роботи, визначеного у частині другій статті 3 цього Закону, особи, які мають намір скласти кваліфікаційний іспит на право на зайняття нотаріальною діяльністю, допускаються Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату до його складання на підставі подання відповідного територіального органу Міністерства юстиції України.

Порядок допуску до складання кваліфікаційних іспитів та їх проведення встановлюється Міністерством юстиції України.

На підставі результатів складеного іспиту Вища кваліфікаційна комісія нотаріату приймає рішення про видачу (або відмову у видачі) Міністерством юстиції України свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, допускається до наступного його складання не раніш як через рік за поданням відповідного територіального органу Міністерства юстиції України за місцем постійного проживання такої особи.

Особа, яка не здійснювала приватну нотаріальну діяльність протягом трьох років після отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, яка не працювала державним нотаріусом державної нотаріальної контори, державним нотаріусом державного нотаріального архіву, консультантом державної нотаріальної контори чи помічником приватного нотаріуса, не була посадовою особою, яка здійснює керівництво та контроль за діяльністю нотаріату, не працювала на виборній або іншій посаді в Нотаріальній палаті України протягом трьох років до подання заяви про реєстрацію нотаріальної діяльності чи призначення на посаду державного нотаріуса державної нотаріальної контори, повинна підтвердити свою кваліфікацію шляхом складання нового кваліфікаційного іспиту в порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

Питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю розглядається Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату за поданням Міністерства юстиції України, його територіальних органів або Нотаріальної палати України у випадках, визначених цим Законом.

Порядок внесення Міністерством юстиції України, його територіальними органами або Нотаріальною палатою України подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю та його розгляд Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату встановлюється Міністерством юстиції України.

Рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату може бути оскаржено до суду.

Свідомство про право на заняття нотаріальною діяльністю видається Міністерством юстиції України на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату.

Відмову у видачі свідомства може бути оскаржено до суду.

За видачу свідомства про право на заняття нотаріальною діяльністю вноситься плата, розмір якої встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Свідомство про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути анульовано Міністерством юстиції України:

❖ за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, прийнятим на підставі подання Міністерства юстиції України, його територіальних органів, у випадках:

- а) втрати громадянства України або виїзду за межі України на постійне проживання;
 - б) винесення щодо нотаріуса обвинувального вироку суду, який набрав чинності;
 - в) винесення ухвали про застосування щодо нотаріуса примусових заходів медичного характеру, що набрала законної сили;
 - г) закриття кримінального провадження щодо нотаріуса з не реабілітуючих підстав;
 - д) винесення рішення суду, що набрало законної сили, про обмеження дієздатності особи, яка виконує обов'язки нотаріуса, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, оголошення її померлою;
 - е) неодноразового порушення нотаріусом законодавства або грубого порушення закону, яке завдало шкоди інтересам держави, фізичним та юридичним особам, при вчиненні нотаріальних дій та/або інших дій, покладених на нотаріуса відповідно до закону, за умови що такі порушення встановлені рішенням суду;
 - є) невідповідності нотаріуса займаній посаді внаслідок стану здоров'я, що перешкоджає нотаріальній діяльності;
 - ж) порушення нотаріусом вимог, передбачених частиною четвертою статті 3, частиною першою статті 8 та статтею 9 цього Закону;
 - з) набрання законної сили рішенням суду про порушення нотаріусом вимог законодавства при вчиненні ним нотаріальної дії;
 - и) знищення чи втрати нотаріусом або з його вини архіву нотаріуса або окремих документів;
 - і) неодноразового порушення нотаріусом правил професійної етики, затверджених Міністерством юстиції України;
- ❖ 3) за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, прийнятим на підставі подання Нотаріальної палати України, у разі неодноразового порушення нотаріусом правил професійної етики.

Рішення про анулювання свідомства про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути оскаржено до суду.

Помічник нотаріуса не може займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування, у штаті інших юридичних осіб, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої діяльності.

Помічнику нотаріуса забороняється використовувати свій статус з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

За дорученням нотаріуса помічник нотаріуса бере участь у прийомі фізичних осіб та представників юридичних осіб, складенні проектів правовичних, свідомств, інших документів, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій, і статистичних звітів; вносить записи до реєстру для реєстрації нотаріальних дій, веде діловодство та архів нотаріуса, готує та надсилає за дорученням нотаріуса запити до юридичних осіб щодо відомостей та документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій, а також виконує іншу допоміжну і технічну роботу.

Помічник нотаріуса не має права підписувати нотаріальні документи та використовувати печатку нотаріуса.

Помічник нотаріуса зобов'язаний виконувати свої професійні обов'язки відповідно до Закону України «Про нотаріат» та трудового договору, укладеного з нотаріусом; дотримуватися нотаріальної таємниці; дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса; постійно підвищувати свій професійний рівень.

Добір кандидатів і прийняття на роботу помічника приватного нотаріуса є виключним правом нотаріуса. З помічником нотаріуса укладається трудовий договір.

Нотаріус може мати одного помічника.

У статті 13⁻¹ Закону України «Про нотаріат» дається визначення нотаріальному округу.

Так, **нотаріальний округ** – це територіальна одиниця, в межах якої нотаріус здійснює нотаріальну діяльність і в межах якого знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце (контора) приватного нотаріуса.

Нотаріальні округи визначаються відповідно до адміністративно-територіального устрою України. У містах з районним поділом округом діяльності нотаріуса є вся територія міста. У разі зміни адміністративно-територіального поділу України, в результаті якого розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса увійшло до іншого нотаріального округу, нотаріальна діяльність відповідних нотаріусів повинна бути зареєстрована в цьому нотаріальному округу.

Нотаріус не вправі здійснювати нотаріальну діяльність за межами свого нотаріального округу, за винятком заміщення інших нотаріусів у випадках, передбачених Законом України «Про нотаріат», за зверненням спадкоємця для завершення спадкування у іншому територіальному окрузі, у випадках, якщо спадкова справа була зареєстрована у Спадковому реєстрі до початку тимчасової окупації українських територій, але не закінчена.

ДЕРЖАВНІ НОТАРІАЛЬНІ КОНТОРИ І ДЕРЖАВНІ НОТАРІАЛЬНІ АРХІВИ

Державні нотаріальні контори створюються і ліквідуються Міністерством юстиції України.

Штати державних нотаріальних контор затверджуються територіальними органами Міністерства юстиції України в межах встановленої для державних нотаріальних контор штатної чисельності і фонду заробітної плати.

Державна нотаріальна контора є юридичною особою, яка створюється та реєструється у встановленому законом порядку. Очолює державну нотаріальну контору завідувачий, який призначається із числа осіб, які мають свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Призначення на посади державного нотаріуса, завідувачого державною нотаріальною конторою та звільнення з таких посад здійснюються територіальними органами Міністерства юстиції України.

За вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито у розмірах, встановлених чинним законодавством.

Державні нотаріальні контори утримуються за рахунок державного бюджету.

Державний нотаріус має печатку із зображенням Державного герба України, найменуванням державної нотаріальної контори і відповідним номером.

В обласних центрах, містах Києві, Сімферополі та Севастополі засновуються державні нотаріальні архіви, які є складовою частиною Національного архівного фонду і здійснюють тимчасове (до 75 років) зберігання нотаріальних документів

ПРИВАТНА НОТАРІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Реєстрація приватної нотаріальної діяльності проводиться відповідними територіальними органами Міністерства юстиції України на підставі заяви особи, яка має свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, та акта про сертифікацію відповідності робочого місця (контори) приватного нотаріуса встановленим Законом умовам. У заяві зазначається назва нотаріального округу, в якому особа буде займатися нотаріальною діяльністю.

До заяви про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності додаються:

- ✓ свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю та його засвідчена копія;
- ✓ документ, що підтверджує право власності або право оренди на приміщення для розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса, чи договір про співпрацю з іншим приватним нотаріусом, який надає заявнику відповідне приміщення, та його засвідчена копія;
- ✓ дві фотокартки розміром 3х4 см;
- ✓ паспорт громадянина України, який подається особисто.

Копії зазначених документів зберігаються в реєстраційній справі нотаріуса.

Реєстраційне посвідчення видається відповідним територіальним органом Міністерства юстиції України у семиденний строк після подання заяви. Відмова у реєстрації приватної нотаріальної діяльності допускається у разі, якщо подані документи не відповідають встановленим вимогам. Про видачу реєстраційного посвідчення територіальний орган Міністерства юстиції України повідомляє податковий орган за місцем постійного проживання приватного нотаріуса.

У реєстраційному посвідченні зазначаються нотаріальний округ та адреса робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

Приватний нотаріус зобов'язаний розпочати нотаріальну діяльність протягом 30 робочих днів після видачі реєстраційного посвідчення.

У разі якщо нотаріус не розпочав роботу у встановлений строк без поважних причин, його реєстраційне посвідчення анулюється за наказом відповідного територіального органу Міністерства юстиції України, який видає реєстраційне посвідчення.

ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ І ПРИВАТНИХ НОТАРІУСІВ, А ТАКОЖ ІНШИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ ВИКОНУВАТИ ОКРЕМІ НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ

Нотаріуси вчиняють такі нотаріальні дії:

- 1) посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності тощо);
- 2) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;
- 3) видають свідоцтва про право на спадщину;
- 4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя;
- 5) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів);
- 6) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися;
- 7) провадять опис майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме;
- 8) видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса;
- 9) накладають заборону щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно), що підлягає державній реєстрації;
- 9-1) накладають заборону щодо відчуження грошових сум, що будуть зараховані заявником вимоги, визначеним відповідно до частини четвертої статті 65-2 Закону України «Про акціонерні товариства», на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий відповідно до зазначеного закону;
- 10) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;
- 11) засвідчують справжність підпису на документах;
- 12) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;
- 13) посвідчують факт, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту;
- 14) посвідчують факт, що фізична особа є живою;
- 15) посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;
- 16) посвідчують час пред'явлення документів;
- 17) передають заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам;
- 18) приймають у депозит грошові суми та цінні папери;
- 19) вчиняють виконавчі написи;
- 20) вчиняють протести векселів;
- 21) вчиняють морські протести;
- 22) приймають на зберігання документи.

В органу місцевого самоврядування вчиняють такі нотаріальні дії:

- 1) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;
- 2) посвідчують заповіти (крім секретних);
- 3) видають дублікати посвідчених ними документів;
- 4) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;
- 5) засвідчують справжність підпису на документах;
- 6) видають свідоцтва про право на спадщину;
- 7) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному (ст. 37 Закону України «Про нотаріат»).

Консультські установи України відповідно до ст. 38 Закону України «Про нотаріат» вчиняють такі нотаріальні дії:

- 1) посвідчують угоди (договори, заповіти, довіреності тощо), крім іпотечних договорів, угод про відчуження та заставу жилих будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні;
- 2) вживають заходів до охорони спадкового майна;
- 3) видають свідоцтва про право на спадщину;
- 4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя;
- 5) засвідчують вірність копій документів і виписок з них;
- 6) засвідчують справжність підпису на документах;
- 7) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;
- 8) посвідчують факт, що фізична особа є живою;
- 9) посвідчують факт знаходження посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;
- 10) посвідчують тотожність фізичної особи з особою, зображеною на фотокартці;
- 11) посвідчують час пред'явлення документів;
- 12) приймають в депозит грошові суми і цінні папери;
- 13) вчиняють виконавчі написи;
- 14) приймають на зберігання документи;
- 15) вчиняють морські протести;
- 16) видають дублікати посвідчених ними документів.

Відповідно до ч. 1 ст. 40 Закону України «Про нотаріат» до нотаріально посвідчених заповітів (крім секретних) прирівнюються:

- 1) заповіти осіб, які перебувають на лікуванні у лікарні, госпіталі, іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я, а також осіб, які проживають у будинках для осіб похилого віку та інвалідів, посвідчені головними лікарями, їх заступниками з медичної частини або черговими лікарями цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальниками госпіталів, директорами або головними лікарями будинків для осіб похилого віку та інвалідів;
- 2) заповіти осіб, які перебувають під час плавання на морських, річкових суднах, що ходять під прапором України, посвідчені капітанами цих суден;
- 3) заповіти осіб, які перебувають у пошукових або інших експедиціях, посвідчені начальниками цих експедицій;
- 4) заповіти військовослужбовців, а в пунктах дислокації військових частин, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріусів чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також заповіти працівників, членів їх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;
- 5) заповіти осіб, які тримаються в установах виконання покарань, посвідчені начальниками таких установ;
- 6) заповіти осіб, які тримаються у слідчих ізоляторах, посвідчені начальниками слідчих ізоляторів.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Вкажіть найбільш повну правильну відповідь, відповідно до Закону України «Про нотаріат» помічником нотаріуса може бути:

- 1. Громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр)*
- 2. Громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр), володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як три роки*
- 3. Громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр), володіє державною мовою, має стаж роботи не менш як два роки*
- 4. Громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр), володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як один рік*

Вставте пропущений елемент у законодавче визначення: Нотаріат в Україні - це _____, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії з метою надання їм юридичної вірогідності:

- 1. система органів*
- 2. система органів і посадових осіб*
- 3. жодна з наведених відповідей не є вірною*
- 4. посадові особи*

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на:

- 1. державних нотаріусів*
- 2. державних та звичайних нотаріусів*
- 3. державних та приватних нотаріусів*
- 4. приватних та публічних нотаріусів*

Державні нотаріальні контори ліквідуються:

- 1. Президентом України*
- 2. Верховною Радою України*
- 3. Кабінетом Міністрів України*
- 4. жодна з наведених відповідей не є вірною*

Державні нотаріальні контори створюються:

- 1. Міністерством юстиції України*
- 2. Президентом України*
- 3. Верховною Радою України*
- 4. Кабінетом Міністрів України*

Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають _____:

1. однакову юридичну силу
2. документи, видані державними нотаріусами мають більшу юридичну силу, ніж документи, видані приватними нотаріусами
3. документи, видані приватними нотаріусами мають більшу юридичну силу, ніж документи, видані державними нотаріусами
4. жодна з наведених відповідей не є вірною

➤ Нотаріус може займатися _____

1. підприємницькою діяльністю
2. адвокатською діяльністю
3. викладацькою діяльністю
4. господарчою діяльністю

➤ Оберіть вичерпну відповідь: Відповідно до Закону України "Про нотаріат" правовою основою діяльності нотаріату є:

1. Конституція України, Закон України "Про нотаріат", та інші законодавчі акти України
2. лише Закон України "Про нотаріат"
3. Закон України "Про нотаріат", Цивільний Кодекс України та Сімейний Кодекс України
4. Конституція України, Закон України "Про нотаріальну діяльність", та інші законодавчі акти

➤ Особи, які не склали кваліфікаційний іспит, допускаються до наступного його складання не раніш як через _____:

1. 1 рік
2. 2 роки
3. 3 роки
4. повторна здача іспиту не допускається

➤ Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату затверджується:

1. Кабінетом Міністрів України
2. Міністерством юстиції України
3. Президентом України
4. Верховною Радою України

➤ Порядок допуску до складання кваліфікаційних іспитів та їх проведення встановлюється:

1. Міністерством юстиції України
2. Кабінетом Міністрів України
3. Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату
4. Головним управлінням юстиції в області

➤ Строк повноважень персонального складу Вищої кваліфікаційної

комісії нотаріату становить:

1. 3 роки
2. 5 років
3. 9 років
4. 1 рік

Територіальна одиниця, в межах якої нотаріус здійснює нотаріальну діяльність і в межах якого знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце (контора) приватного нотаріуса – це:

1. нотаріальна контора
2. нотаріальний округ
3. нотаріат
4. усі відповіді правильні

Що засвідчують нотаріуси в Україні?

1. судові рішення
2. права і факти, що мають юридичне значення
3. договори на працевлаштування
4. будь-які документи

Що не входить до повноважень нотаріуса?

1. посвідчення договорів
2. засвідчення копій документів
3. оформлення спадщини
4. судовий розгляд справи

Що повинна зробити особа, яка бажає стати нотаріусом, у першу чергу?

1. отримати юридичну освіту
2. звернутися до суду
3. подати заяву на адвоката
4. отримати дозвіл від поліції

Що таке нотаріальна таємниця?

1. інформація про зарплату нотаріуса
2. документи, передані суду
3. відомості, отримані під час вчинення нотаріальної дії
4. платежі, здійснені через нотаріальну контору

Яке зобов'язання має помічник нотаріуса?

1. право підписати нотаріальні документи
2. виконання допоміжної та технічної роботи
3. управління справами клієнтів
4. самостійна робота без перегляду нотаріуса

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/nariaz>.
2. Про затвердження Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату : постанова Кабінету Міністрів України від 31 серп. 2011 року № 923. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/vjqvmn>.
3. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22 груд. 2010 р. № 3253/5. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10>.
4. Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації нотаріусів, консультантів державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, помічників приватних нотаріусів: наказ Міністерства юстиції України від 28 серп. 2014 р. № 1422/5. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1046-14>.
5. Про затвердження Порядку допуску осіб до складання кваліфікаційного іспиту та проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату : наказ Міністерства юстиції України від 28 лип. 2011 р. № 1905/5. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://surl.li/jmuwtr>.
6. Про нотаріат: Закон України від 02 верес. 1993 р. № 3425-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Василик Ю. Сучасна державна політика України у сфері нотаріату як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 9–14.
4. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 1 (49). С. 23–30.
5. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату в Україні. *Право України*. 2020. № 9. С. 62–80.
6. Комаров В., Баранкова В. Нотаріат в Україні та перспективи його розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 43–61.
7. Фурса С. Інститут нотаріату в юридичній доктрині України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 11–19.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Нотаріальної палати України. URL: <https://npu.ua/>.

Семінарське заняття № 5 НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 0,5 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитися з системою нотаріату в Україні, основними завданнями та принципами організації нотаріальної діяльності; вивчити повноваження нотаріусів та правила здійснення нотаріальних дій; дослідити особливості нотаріального процесу, діловодства та положення щодо нотаріальної таємниці.

Питання для обговорення:

1. Правове регулювання нотаріату в Україні. Нотаріат в Україні – система органів і посадових осіб.
2. Державні нотаріальні контори, державні нотаріальні архіви.
3. Приватна нотаріальна діяльність.
4. Повноваження по здійсненню нотаріальних дій. Види нотаріальних дій та порядок їх здійснення.
5. Органи та посадові особи, які мають право здійснювати деякі нотаріальні дії.
6. Права та обов'язки нотаріуса. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату, її повноваження.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Які завдання органів нотаріату?
2. Яке правове регулювання діяльності нотаріату?
3. Які вимоги ставляться до осіб, які бажають займатися нотаріальною діяльністю?
4. Які повноваження державних нотаріусів?
5. Які повноваження приватних нотаріусів?
6. Дайте визначення поняття нотаріальна таємниця.
7. Яка відповідальність нотаріуса?

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi,

Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Кваліфікаційна комісія нотаріату, її склад і повноваження. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
2. Порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю і підстави для його анулювання.
3. Зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
4. Правила професійної етики нотаріусів України.

**НОТАРІАТ
ОБЛИЧЧЯМ
ДО ЛЮДЕЙ**

**Просто
про нотаріат**

НОТАРІУС

Закон України «Про нотаріат»

Нотаріус посвідчує права і факти, що мають юридичне значення, вчиняє нотаріальні дії та деякі інші дії (наприклад, здійснює державну реєстрацію нерухомості та бізнесу)

ПРИВАТНИЙ

працює одноособово або у нотаріальній конторі разом з іншими приватними нотаріусами

**ОФОРМЛЕНІ ДОКУМЕНТИ
МАЮТЬ ОДНАКОВУ
ЮРИДИЧНУ СИЛУ**

ДЕРЖАВНИЙ

працює у державній нотаріальній конторі або державному нотаріальному архіві

ВАЖЛИВО РОЗУМІТИ

Нотаріус – не підприємець, а уповноважена державою особа

Нотаріальна діяльність не має на меті отримання прибутку

Нотаріус не надає «нотаріальні послуги», а вчиняє нотаріальні дії

НОТАРІУСИ – ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНІ ПРОФЕСІОНАЛИ

Щоб стати нотаріусом, потрібно мати:
вищу юридичну освіту не нижче рівня магістра;
стаж роботи у сфері права не менше 6 років
(з них не менше 3 років помічником нотаріуса або консультантом держнотконтори)

Успішно скласти кваліфікаційний іспит

Список джерел:

1. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 1 (49). С. 23–30.
2. Фурса С. Інститут нотаріату в юридичній доктрині України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 11–19.
3. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату в Україні. *Право України*. 2020. № 9. С. 62–80.
4. Комаров В., Баранкова В. Нотаріат в Україні та перспективи його розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 43–61.
5. Дякович М. Особливості правового статусу нотаріуса в Україні: теоретичні та практичні аспекти. *Право України*. 2020. № 9. С. 97–106.
6. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
7. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
8. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.
9. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.
4. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Постанова КМУ від 26 жовтня 2011 р. № 1141. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1141-2011-%D0%BF>.
5. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій: наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0283-04>.
6. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.

Тема 6. МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти із правовим статусом, структурою та функціями МВС та Національної поліції, розкрити основні завдання, принципи діяльності та компетенцію цих органів, визначити особливості добору, підготовки та проходження служби поліцейськими, а також окреслити їх права, обов'язки та відповідальність.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ, ЙОГО ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ

Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство внутрішніх справ України (МВС України) — центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

МВС України є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування і реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, ведення боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, безпеки дорожнього руху, охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів.

МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг
- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні
- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності
- міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів

Підрозділи системи МВС

Національна поліція України		Державна прикордонна служба України		Державна служба України з надзвичайних ситуацій	
Національна гвардія України		Державна міграційна служба України		Головний сервісний центр МВС України	

Повноваження МВС України дуже широкі.

- 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;
- 2) розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;
- 3) погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- 4) готує в межах повноважень, передбачених законом, зауваження і пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентів України;
- 5) розробляє проекти державних програм з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху, охорони державного кордону, захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, а також з питань міграції;
- 6) забезпечує міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань, що належать до його компетенції, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання укладених міжнародних договорів України;
- 7) організовує в межах повноважень, передбачених законом, організаційно-управлінське та науково-методичне забезпечення судово-експертної діяльності;
- 8) організовує діяльність територіальних органів з надання сервісних послуг МВС;
- 9) організовує та здійснює поточне і перспективне планування, розроблення планів основних організаційних заходів МВС, роботи колегії МВС, нарад керівництва МВС;
- 10) проводить моніторинг стану публічної безпеки та правопорядку в державі; вивчає, аналізує і узагальнює результати та ефективність реалізації центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, державної політики у відповідних сферах;
- 11) здійснює інші повноваження.

МВС для виконання покладених на нього завдань має право:

- 1) залучати в установленому порядку спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції МВС;
- 2) отримувати в установленому порядку безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на нього завдань інформацію, документи і матеріали;
- 3) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до його компетенції;
- 4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

МВС здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи, а також заклади та установи. У процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також з підприємствами, установами та організаціями.

МВС очолює Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України.

Міністр має заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра.

Державний секретар МВС є вищою посадовою особою з числа державних службовців МВС. Державний секретар МВС підзвітний і підконтрольний Міністру.

Державний секретар МВС призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства про державну службу.

Клименко Ігор
Володимирович
Міністр внутрішніх справ України

Яшук Інна Петрівна
Державний секретар МВС

Драг'ятий Богдан
Євгенович
Заступник міністра

Сергєєв Олексій
Олексійович
Заступник міністра

Павліченко Катерина
Володимирівна
Заступниця міністра

Тетеря Василь
Михайлович
Заступник міністра

Тимченко Леонід
Леонідович
Заступник міністра

СТРУКТУРА МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

До загальної структури Міністерства внутрішніх справ України входять:

1. Керівництво
 2. Патронатна служба
 3. Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції
 4. Департамент забезпечення діяльності Міністра
 5. Департамент юридичного забезпечення
 6. Департамент інформатизації
 7. Департамент майна та ресурсів
 8. Департамент фінансово-облікової політики та бухгалтерського обліку
 9. Департамент персоналу
 10. Департамент освіти, науки та спорту
 11. Департамент соціального захисту
 12. Департамент з питань режимно-секретної діяльності
 13. Департамент документообігу та контролю
 14. Департамент внутрішнього аудиту
 15. Департамент охорони здоров'я
 16. Департамент організації діяльності
 17. Департамент комунікації
 18. Департамент міжнародних зв'язків
 19. Департамент авіаційної безпеки
 20. Департамент взаємодії з Національною поліцією України
 21. Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій
 22. Управління взаємодії з Державною прикордонною службою України
 23. Управління взаємодії з Державною міграційною службою України
 24. Управління запобігання корупції
 25. Управління моніторингу дотримання прав людини
 26. Управління мобілізаційної роботи, цивільного захисту та критичної інфраструктури
 27. Управління психологічного забезпечення
 28. Управління з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (Секретаріат Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин)
 29. Управління взаємодії з Національною гвардією України
 30. Управління ситуаційного аналізу та прогнозування
 31. Відділ координації пенсійних питань
 32. Сектор державного нагляду за охороною праці
 33. Сектор охорони праці
- Головний сервісний центр МВС України
Заклади вищої освіти
Ліцеї МВС
Науково-дослідні установи
Заклади охорони здоров'я, підприємства, установи, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України

Заклади вищої освіти

1. Національна академія внутрішніх справ
2. Харківський національний університет внутрішніх справ
3. Дніпровський державний університет внутрішніх справ
4. Донецький державний університет внутрішніх справ
5. Львівський державний університет внутрішніх справ
6. Одеський державний університет внутрішніх справ
7. Національна академія державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького
8. Національна академія національної гвардії України
9. Національний університет цивільного захисту України
10. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
11. Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
12. Київський інститут національної гвардії України

Ліцеї Міністерства внутрішніх справ

Ліцеї безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання МВС України для дітей військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, інших працівників органів сектору безпеки і оборони для продовження навчання у 10-11 класах.

Місія – надати якісну освіту дітям, насамперед тим, батьки яких загинули (померли) чи зникли безвісти, стали особами з інвалідністю внаслідок поранення (контузії, травми, каліцтва) під час виконання службових обов'язків, брали та беруть безпосередню участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації проти України.

Ліцеї Міністерства внутрішніх справ України розташовані у п'яти регіонах України:

► Київ, Дніпро, Івано-Франківськ, Вінниця, Кривий Ріг.

Науково-дослідні установи

Експертна служба МВС складається з

- ✓ Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України – ДНДЕКЦ МВС,
- ✓ та територіальних підрозділів – науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів – НДЕКЦ МВС.

Експертна служба МВС України є системою державних спеціалізованих установ судової експертизи, діяльність якої спрямовується і координується Міністерством внутрішніх справ України. Експертна служба МВС безпосередньо підпорядковується Міністру внутрішніх справ України.

Експертна служба МВС є найбільшою мережею судово-експертних установ в Україні та налічує 24 адміністративно – лабораторних комплекси.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ. СИСТЕМА, СТРУКТУРА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Національна поліція України — центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству у спосіб забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Поліція призначена для захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, а також для протидії злочинності, охорони громадського порядку, власності та для забезпечення громадської безпеки.

Завданнями Національної поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

забезпечення громадської безпеки та публічного порядку;

охорони та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

протидії злочинності;

надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Поліція проводить свою діяльність на таких принципах:

Верховенства права — поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави

Дотримання прав і свобод людини — під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України

Законності — поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази

Відкритості та прозорості — поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку

Політичної нейтральності — поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань

Взаємодії з населенням на засадах партнерства — діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб

Безперервності — поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського

Структурні підрозділи поліції

Завдання, основні напрями організації роботи, права і обов'язки патрульної служби Міністерства внутрішніх справ України затвердженні наказом МВС України «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» від 02 липня 2015 року № 796.

Організація діяльності органів досудового розслідування Національної поліції врегульована наказами МВС України «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України» від 06 липня 2017 року № 570 та «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України» від 20 травня 2020 року № 405.

У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення, заклади професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання.

Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Структура апарату Національної поліції України

- ✓ Керівництво
- ✓ Департамент забезпечення діяльності Голови
- ✓ Департамент карного розшуку (у складі кримінальної поліції)
- ✓ Департамент міграційної поліції (у складі кримінальної поліції)
- ✓ Департамент оперативної служби (у складі кримінальної поліції)
- ✓ Департамент оперативно-технічних заходів (у складі кримінальної поліції)
- ✓ Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами (у складі кримінальної поліції)
- ✓ Департамент превентивної діяльності
- ✓ Управління оперативної підтримки (у складі патрульної поліції)
- ✓ Департамент «Корпус оперативно-раптових дій» (у складі поліції особливого призначення)
- ✓ Департамент міжнародного поліцейського співробітництва
- ✓ Головне слідче управління (у складі органу досудового розслідування)
- ✓ Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування
- ✓ Департамент інформаційно-аналітичної підтримки
- ✓ Правовий департамент
- ✓ Департамент кадрового забезпечення
- ✓ Управління комунікації
- ✓ Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку
- ✓ Управління внутрішнього аудиту
- ✓ Департамент управління майном
- ✓ Департамент документального забезпечення
- ✓ Управління вибухотехнічної служби (у складі поліції особливого призначення)
- ✓ Управління режиму та технічного захисту інформації
- ✓ Управління дотримання прав людини

- ✓ Управління запобігання корупції
 - ✓ Відділ організації кінологічної діяльності
 - ✓ Відділ спеціального зв'язку
 - ✓ Сектор з питань пенсійного забезпечення
 - ✓ Департамент кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції)
 - ✓ Управління авіації та поліції на воді
 - ✓ Управління дізнання (у складі органу досудового розслідування)
 - ✓ Департамент захисту інтересів суспільства і держави (у складі кримінальної поліції)
 - ✓ Департамент головної інспекції
 - ✓ Відділ контролю за обігом зброї
 - ✓ Управління ювенальної превенції (у складі патрульної поліції)
 - Міжрегіональні територіальні органи
 - Головні управління поліції в областях України
 - Підпорядковані державні установи
- Штатний розпис (штат) поліції затверджує керівник поліції.
Кошторис поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.
Територіальні органи поліції утворюються як юридичні особи публічного права в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи у межах граничної чисельності поліції і коштів, визначених на її утримання.
Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Основні повноваження поліції передбачені у ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію».

Узагальнено, поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює:

- ✓ Профілактичну діяльність: запобігання правопорушенням та проведення профілактичних заходів.
- ✓ Виявлення та усунення причин правопорушень: встановлення умов, що сприяють вчиненню злочинів, і вжиття заходів для їх ліквідації.
- ✓ Припинення правопорушень: реагування на виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення, а також припинення їх здійснення.
- ✓ Забезпечення безпеки громадян: вжиття заходів для усунення загроз життю та здоров'ю людей, які виникли внаслідок правопорушень.
- ✓ Реагування на заяву про злочини: своєчасне реагування на повідомлення про правопорушення.
- ✓ Досудове розслідування: проведення досудового розслідування в межах визначеної підслідності.
- ✓ Розшук осіб: здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів правосуддя або пропали безвісти.
- ✓ Забезпечення публічного порядку: охорона громадського порядку в публічних місцях.
- ✓ Контроль дорожнього руху: регулювання дорожнього руху та нагляд за дотриманням правил його учасниками.
- ✓ Надання домедичної допомоги: допомога потерпілим внаслідок правопорушень або нещасних випадків.
- ✓ Контроль за зберіганням зброї: нагляд за збереженням правил зберігання та використання зброї та боєприпасів.
- ✓ Охорона державної власності: охорона об'єктів державної, приватної та комунальної власності.
- ✓ Протидія домашньому насильству: запобігання та протидія домашньому насильству і насильству за ознакою статі.
- ✓ Взаємодія з міжнародними організаціями: співробітництво з Інтерполом, Європолем та іншими міжнародними правоохоронними організаціями.
- ✓ Розмінування: проведення операцій із знешкодження вибухонебезпечних об'єктів, та інші.

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ТА ЙОГО СТАТУС. ДОБІР НА ПОСАДУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

У відповідності до ст. 17 Закону України «Про Національну поліцію»

поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції.

Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон. Зразки та порядок видання службових посвідчень та спеціальних жетонів затверджує Міністр внутрішніх справ України.

Поліцейський відповідно до ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» зобов'язаний:

- 1) неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;
- 2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;
- 3) поважати і не порушувати прав і свобод людини;
- 4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;
- 5) зберігати інформацію з обмеженням доступу, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- 6) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

Поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції.

Звертаючись до особи, або у разі звернення особи до поліцейського, поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук.

У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону. Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом.

Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень.

ЯК РОЗПІЗНАТИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

На однострої поліцейського розташований нагрудний знак із індивідуальним номером

На однострої поліцейського зазначено його прізвище

Звернення поліцейського

Капітан патрульної поліції Коваленко!
Будь ласка, пред'явіть документ!

При зверненні поліцейський повинен:

- ✓ назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання
- ✓ на вашу вимогу пред'явити службове посвідчення для ознайомлення, не випускаючи його з рук

Патрулює цілодобово

Однострій

Нагрудний знак — обов'язково має бути видно номер

Відеореєстратор може розміщуватися на однострої патрульного та вимкнятися при контакті з людьми

Термін зберігання відео в архіві регулюється внутрішнім наказом

Підрозділ спецпризначення

Номер нагрудного знака додатково вказується на шоломі так, щоб його було видно і можна було зафіксувати на фото чи відео

ФАКТ
Використання однострої поліції не поліцейським заборонено і кримінується законом

Поліцейські мають єдиний однострій. Поліцейський отримує однострій безплатно. Зразки предметів однострою поліцейських затверджує Кабінет Міністрів України. На однострої поліцейського розміщується нагрудний знак із чітким зазначенням його спеціального жетона.

Поліцейському заборонено знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак, а також будь-яким іншим чином перешкоджати прочитанню інформації на ньому або фіксуванню її за допомогою технічних засобів.

Поліцейський, який виконує функції в цивільному одязі, зобов'язаний мати при собі нагрудний знак, крім випадків, коли наявність нагрудного знака перешкоджає проведенню негласної слідчої (розшукової) дії.

Поліцейським підрозділу спеціального призначення номер нагрудного знака додатково зазначається на однострої і на шоломі таким чином, щоб його було можливо прочитати або зафіксувати за допомогою технічних засобів, крім випадків, коли такі поліцейські відповідно до рішень уповноважених осіб поліції виконують завдання в режимі секретності.

Правила носіння та норми належності однострою поліцейських затверджує Міністр внутрішніх справ України.

Для виконання покладених на поліцію завдань чинне законодавство наділяє її значними повноваженнями, серед яких найбільш суттєвими є правомірність застосування поліцейських заходів примусу.

Так, поліція під час виконання повноважень, визначених у ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію», уповноважена застосовувати такі **заходи примусу**:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі **спеціальні засоби**:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Вимоги до кандидатів на службу в поліції визначено в Законі України «Про Національну поліцію» (ст. 49).

Так, зокрема на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліцію, затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Незалежно від професійних та особистих якостей, рівня фізичної підготовки та стану здоров'я на службу в поліції не можуть бути прийняті особи у випадках, визначених ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію», а саме:

- 1) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною особою;
- 2) особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку;
- 3) особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення кримінального правопорушення, крім реабілітованої;
- 4) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з не реабілітуючих підстав;
- 5) особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 6) особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліцію або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск;
- 7) особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції. Перелік захворювань, що перешкоджають проходженню служби в поліції, затверджується Міністерством внутрішніх справ України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- 8) особа, яка втратила громадянство України та/або має громадянство (підданство) іноземної держави, або особа без громадянства;
- 9) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліцію.

На службу у поліцію, також не можуть бути прийняті особи також особи які:

- 1) відмовляються від взяття на себе зобов'язань дотримуватися обмежень та/або від складання Присяги поліцейського, визначених законом;
- 2) особи, які звільнені або мали бути звільнені з посад на підставі Закону України «Про очищення влади».

Порядок проведення конкурсу в Національну поліцію України

ЕТАПИ ВІДБОРУ

Процес відбору до Національної поліції України регламентований ст.ст. 47-57 Закону України «Про Національну поліцію» та Наказом МВС України № 1631 від 25.12.2015 р.

Конкурс складається з окремих етапів, для кожного з яких встановлено прохідний мінімум. Кандидати запрошуються на наступний етап лише за умови успішного проходження попереднього. Кандидати, які без поважних причин не з'явилися на конкурсний етап в призначений час, не допускаються до подальшої участі в конкурсі.

Послідовність етапів та їх зміст може змінюватись залежно від посади, на яку оголошується конкурс. Процедура проходження конкурсу для конкретної посади описується в оголошенні про проведення конкурсу.

1	ЗАЯВКА НА УЧАСТЬ У КОНКУРСІ	2	ТЕСТУВАННЯ	3	МЕДИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ
	Заповнення анкети та надання необхідних документів		Оцінка рівня логічного й аналітичного мислення та професійних знань		Медичний огляд з метою встановлення придатності кандидатів за станом фізичного та психічного здоров'я
4	ПЕРЕВІРКА РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	5	ТЕСТУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК	6	СПІВБЕСІДА З ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ КОМІСІЄЮ
	Вправи на силу та витривалість		Визначення психологічного портрету кандидата та проведення з ним інтерв'ю		Оцінка відповідності кандидата вимогам до посади
		7	СПЕЦІАЛЬНА ПЕРЕВІРКА		
			Перевірка відомостей про кандидатів щодо існування обмежень, пов'язаних із прийняттям на службу до поліції		

Загальна тривалість конкурсу складає близько 45 днів. По завершенні конкурсу формується рейтинг кандидатів, які успішно пройшли всі етапи. Найкращі кандидати за рейтингом приймаються на службу до поліції та направляються на первинну професійну підготовку.

Фіксацію проходження етапів конкурсу автоматизовано. На цьому сайті Ви можете ознайомитися із новими конкурсами на сторінці [Відкриті конкурси](#), обравши конкурс, що Вам підходить, заповнити анкету і далі слідувати інструкціям, що надходять на електронну пошту.

Після отримання повідомлення про прийняття Вашої анкети до розгляду, Ви можете зареєструватися в [Кабінеті](#) і слідувати за результатами проходження етапів, подавати анкету, не заповнюючи її, а лише натиснувши кнопку "Подати анкету з даними з останньої поданої анкети" в конкурсі на бажану посаду.

ЗАЯВКА НА УЧАСТЬ У КОНКУРСІ

Заповнення анкети

Перевірка на відповідність вимогам для обраної посади

Щоб розпочати участь у конкурсі, необхідно заповнити анкету

При цьому ви обираєте:

- Ваканцію, що Вас цікавить,
- Регіон та підрозділ, у якому Ви бажаєте працювати.

Зверніть увагу!

Зберігаючи анкету, Ви підтверджуєте достовірність та правильність внесених даних. Згідно п. 9 ч. 2 ст. 61 Закону України «Про національну поліцію»:

У РАЗІ НЕВІДПОВІДНОСТІ НАДАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПОДАНИМИ ДОКУМЕНТАМИ, КАНДИДАТИ НЕ ДОПУСКАЮТЬСЯ ДО УЧАСТІ В КОНКУРСІ

До участі в конкурсі допускаються кандидати, що відповідають вимогам до обраної посади.

Базові вимоги до кандидатів на службу в поліції:

- Громадянство України,
- Вік від 18 років,
- Повна загальна середня освіта,
- Виконання умов щодо кандидатів, передбачених законодавством: Законом України «Про очищення влади» та пп. 2-5 ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію».

Для кожної посади можуть бути передбачені додаткові вимоги. Вимоги до кандидатів будуть зазначені на сторінці конкурсу на відповідну вакансію на цьому сайті.

Надання пакету документів

Для участі в конкурсі необхідно підготувати та надати поліцейській комісії наступний пакет документів:

- 1) Письмова заявка про участь у конкурсі, у якій також зазначається про надання особою згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» і на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;
- 2) 2 копії паспорта громадянина України (ID-картки та паперового додатку з місцем реєстрації) (при собі мати оригінали);
- 3) 2 копії ідентифікаційного податкового номеру (при собі мати оригінал);
- 4) Особова картка визначеного зразка;
- 5) Анкета;
- 6) Автобіографія;
- 7) Фотокартки 9х12 см (2 шт.), 3х4 см (6 шт.), 3,5х4,5 см (2шт.).
 - Для копійок: **розміщення поліції (мелкий)** - додатково фото 9х12.
- 8) Електронна декларація за попередній рік, визначена Законом України «Про запобігання корупції»;
- 9) Копія трудової книжки (за наявності), при собі мати оригінал, а якщо кандидат працює/працював, копія має бути засвідченою відділом кадрів підприємства, де наразі працює кандидат;
- 10) Копії документів про освіту (при собі слід мати оригінали):
 - якщо кандидат є студентом, копії повинні бути засвідчені навчальним закладом, де знаходиться на зберігання оригінали;
 - для кандидатів на посади середнього складу поліції – державний сертифікат про рівень володіння державною мовою рівня С1, С2 (кандидат може ознайомитися з порядком складання іспиту, підготуватися та записатися на іспит на сайті Національної комісії з стандартів державної мови);
 - для кандидатів на посади молодшого складу поліції – документ про повну загальну середню освіту за умови, що такий документ підтверджує вивчення особою української мови як навчального предмета (дисципліни), або державний сертифікат про рівень володіння державною мовою;
- 11) Копія військового квитка чи посвідчення особи військовослужбовця (для військовозобов'язаних або військовослужбовців), або приписного посвідчення з **відміткою про постановку на військовий облік**;
- 12) Відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування. Інструкція щодо отримання такої довідки (витягу) в онлайн режимі розміщено у [відеореєстрі](#);
- 13) Документи, що підтверджують додаткові вимоги до кандидатів (посвідчення водія тощо).

Прийняття на службу (призначення на посаду)

Стаття 56. Призначення на посаду поліцейського

1. На вакантну посаду поліцейського призначається переможець конкурсу в разі його проведення.
2. Службові відносини особи, яка вступає на службу в поліції, розпочинаються з дня видання наказу про призначення на посаду поліцейського.

Стаття 47. Призначення на посади поліцейських

1. Призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України.
2. У разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу.
3. Призначення на посади курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, здійснюють керівники таких закладів.

Стаття 58. Безстроковість призначення на посаду поліцейського

1. Призначення на посаду поліцейського здійснюється безстроково (до виходу на пенсію або у відставку), за умови успішного виконання службових обов'язків.
2. Строкове призначення здійснюється в разі заміщення посади поліцейського на період відсутності особи, за якою відповідно до закону зберігається посада поліцейського, та посад, призначенню на які передують укладення контракту.

Згідно з статтею 80 Закону України "Про Національну поліцію" передбачені такі види спеціальних звань поліцейських:

1. Спеціальні звання молодшого складу: рядовий поліції, капрал поліції, сержант поліції, старший сержант поліції;
2. Спеціальні звання середнього складу: молодший лейтенант поліції, лейтенант поліції, старший лейтенант поліції, капітан поліції, майор поліції, підполковник поліції, полковник поліції;
3. Спеціальні звання вищого складу поліції: генерал поліції третього рангу, генерал поліції другого рангу, генерал поліції першого рангу.

Граничні спеціальні звання молодшого, середнього складу поліції за штатними посадами встановлюються керівником поліції. Граничні спеціальні звання поліції вищого складу поліції за штатними посадами встановлюються Президентом України. Порядок присвоєння, позбавлення спеціальних звань та строки вилучення передбачені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 12 березня 2016 року № 177 "Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань".

Поліцейські можуть бути позбавлені спеціального звання за вчинення кримінального правопорушення на підставі вироку суду, що набрав законної сили. Позбавлення спеціального звання здійснюється за наказом керівника органу поліції, який присвоїв відповідне спеціальне звання. Кадрові підрозділи органів та підрозділів поліції протягом десяти діб з моменту отримання належним чином завіреної копії вироку суду, що набрав законної сили, про позбавлення спеціального звання осіб молодшого складу готують відповідний наказ по особовому складу.

Стаття 65. Переміщення поліцейських в органах, закладах та установах поліції

1. Переміщення поліцейських здійснюється:

- 1) на вищу посаду - у порядку просування по службі;
- 2) на рівнозначні посади:
 - * для більш ефективної служби, виходячи з інтересів служби;
 - * за ініціативою поліцейського;
 - * у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням реорганізації; у разі необхідності проведення кадрової заміни в місцевостях з особливими природними, географічними, геологічними, кліматичними, екологічними умовами (далі - місцевості з визначеним строком служби); за станом здоров'я - на підставі рішення медичної комісії; з меншим обсягом роботи з урахуванням професійних і особистих якостей - на підставі висновку атестації;
 - * у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про прийняття резолюції недовіри відповідно до статті 87 цього Закону;
- 3) на посади, нижчі ніж та, на якій перебував поліцейський:
 - * у зв'язку зі скороченням штатів або реорганізацією в разі неможливості призначення на рівнозначну посаду;
 - * за станом здоров'я - на підставі рішення медичної комісії; через службову невідповідність - на підставі висновку атестації з урахуванням професійних і особистих якостей; за ініціативою поліцейського;
 - * як виконання накладеного дисциплінарного стягнення - звільнення з посади відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;
 - * у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про прийняття резолюції недовіри, відповідно до статті 87 цього Закону;
- 4) у зв'язку із зарахуванням на навчання до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, на денну форму навчання, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання.
2. Посада вважається вищою, якщо за цією посадою штатом (штатним розписом) передбачене вище спеціальне звання поліції.
3. Випускники вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, призначаються на відповідні вакантні посади безпосередньо після закінчення навчання в цих навчальних закладах.
4. Поліцейський, переміщений з вищої посади на посаду, нижчу ніж та, яку він займав, у подальшому просувається по службі з дотриманням вимог, визначених цим Законом, а звільнений з посади в дисциплінарному порядку, - після зняття дисциплінарного стягнення.
5. Не допускається переміщення поліцейських жіночої статі за ініціативою керівника відповідного органу (установи, закладу) поліції на посади, нижчі ніж та, яку вони займали, з мотивів, пов'язаних із вагітністю, наявністю дітей віком до трьох років (до шести років - за медичними показниками), або у зв'язку з тим, що вони є самотні матері та мають дітей віком до чотирнадцяти років чи дітей-інвалідів.
6. Якщо законом визначено додаткові вимоги до кандидатів на призначення на окремі посади в органах (закладах, установах) поліції, призначення на такі посади здійснюється за умови відповідності особи, яка призначається на таку посаду, додатковим вимогам.
7. Переведення поліцейських здійснюється у разі, якщо звільнення їх із посад або призначення на інші посади належить до номенклатури призначення різних керівників.
8. Переведення поліцейського може здійснюватися за його ініціативою, ініціативою прямих керівників (начальників), керівників інших органів (закладів, установ) поліції, які порушили питання про переміщення.
9. Переведення поліцейського здійснюється на підставі єдиного наказу про звільнення із займаної посади та направлення для подальшого проходження служби до іншого органу (закладу, установи) поліції та про призначення на посаду в органі (закладі, установі) поліції, до якого переміщується поліцейський.
10. У разі якщо згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначенню поліцейського на посаду повинно передувати погодження відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування чи їх посадових осіб, призначення на посаду здійснюється після отримання такого погодження.
11. Не допускається переміщення поліцейських на вищі посади протягом шести місяців з дня притягнення до адміністративної чи дисциплінарної відповідальності.

Вступ та проходження служби в Національній поліції:

- відкритий конкурс для кандидатів на посади молодшого складу, які вперше прийматимуться на службу до поліції.
- Поліцейські комісії створюються для забезпечення прозорого відбору:
- проводять відкритий конкурс;
 - здійснюють просування по службі на основі індивідуальних досягнень.

Добір та служба в Національній поліції

- Призначення на посади.
- Поліцейські комісії (зовнішній конкурс).
- Атестаційна комісія (внутрішній конкурс).
- Контракт про проходження служби в НП.

Контракт укладається з:

- з особами молодшого складу, які вперше прийняті на службу в НП одноразово строком на два роки;
- з громадянами, які зараховані до ВНЗ, на час навчання;
- із заступниками Керівника НП та керівниками територіальних органів - на 4 роки з правом продовження контракту одноразово до 4 років;
- з керівником НП - на 5 років з правом продовження контракту одноразово до 5 років.
- із заступниками керівників територіальних органів поліції - на 3 роки з правом продовження контракту на той самий термін.

Професійне навчання поліцейських складається з:

- первинної професійної підготовки - для осіб, які вперше прийняті на службу до НП з метою набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання функцій НП;
- підготовки у ВНЗ;
- післядипломної освіти (спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації);
- службової підготовки.

Стаття 57. Атестація поліцейських

1. Атестація поліцейських проводиться з метою оцінки їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.
2. Атестація поліцейських проводиться:
 - 1) при призначенні на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу;
 - 2) для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду через службову невідповідність;
 - 3) для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції через службову невідповідність.
3. Атестація проводиться атестаційними комісіями органів (закладів, установ) поліції, що створюються їх керівниками.
4. Рішення про проведення атестації приймає керівник поліції, керівники органів (закладів, установ) поліції стосовно осіб, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади їхніми наказами.
5. Порядок проведення атестації поліцейських затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Стаття 92. Відпустки поліцейських

1. Поліцейським надаються щорічні чергові оплачувані відпустки в порядку та тривалістю, визначених цим Законом.
2. Поліцейському надаються також додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки, соціальні відпустки, відпустки без збереження заробітної плати (грошового забезпечення) та інші види відпусток відповідно до законодавства про відпустки.

Стаття 93. Обчислення тривалості відпусток поліцейських

1. Тривалість відпусток поліцейського обчислюється подовго. Святкові та неробочі дні до тривалості відпусток не включаються.
 2. Тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить тридцять календарних днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки.
- За кожний повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби поліцейському надається один календарний день додаткової оплачуваної відпустки, але не більш як п'ятнадцять календарних днів.

Стаття 77. Звільнення зі служби в поліції

1. Поліцейський звільняється зі служби в поліції, а служба в поліції припиняється:
 - 1) у зв'язку із закінченням строку контракту;
 - 2) через хворобу - за рішенням медичної комісії про непридатність до служби в поліції;
 - 3) за віком - у разі досягнення встановленого для нього цим Законом граничного віку перебування на службі в поліції;
 - 4) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
 - 5) через службову невідповідність;
 - 6) у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;
 - 7) за власним бажанням;
 - 8) у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу до інших міністерств і відомств (організацій);
 - 9) у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі;
 - 10) у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення;
 - 11) у зв'язку з набуттям громадянства або підданства іншої держави.
2. Днем звільнення зі служби в поліції вважається день видання наказу про звільнення або дата, зазначена в наказі про звільнення.
3. День звільнення вважається останнім днем служби.

Обмеження віку перебування на службі

Ст. 77 Особи, які мають спеціальні звання середнього і вищого складу поліції, залежно від присвоєних їм спеціальних звань перебувають на службі до досягнення ними такого віку:

- 1) до підполковників поліції включно - 55 років;
 - 2) полковники, генерали поліції - 60 років.
3. Поліцейські, які досягли граничного віку перебування на службі в поліції, мають бути звільнені зі служби.
4. У разі необхідності керівники, уповноважені призначати на посади поліцейських, можуть залишити на службі поліцейських за їхнім клопотанням понад граничний вік перебування на службі в поліції, але не більше ніж на 5 років, виключно у разі якщо такий поліцейський має високу професійну підготовку і досвід практичної роботи на займаній посаді та визнаний придатним за станом здоров'я для проходження служби.
5. У виняткових випадках керівник поліції може повторно продовжити таким особам строк служби до п'яти років.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

➤ На який принцип діяльності поліції орієнтується забезпечення громадської безпеки?

- 1. взаємодія з населенням на засадах партнерства*
- 2. прозорість діяльності*
- 3. політична нейтральність*
- 4. захист інтересів держави*

➤ Хто координує діяльність МВС України?

- 1. Президент України*
- 2. Верховна Рада України*
- 3. Кабінет Міністрів України*
- 4. Генеральна прокуратура*

➤ Що визначає Національна поліція України як пріоритет у своїй діяльності?

- 1. забезпечення прав громадян*
- 2. протидія корупції*
- 3. проведення міжнародних перемовин*
- 4. розробка законопроектів*

➤ Що є основною метою атестування поліцейських?

- 1. визначення рівня фізичної підготовки*
- 2. оцінка професійних якостей та відповідності посадам*
- 3. підвищення соціальних стандартів*
- 4. зміна посадових обов'язків*

➤ Що забезпечує принцип верховенства права у діяльності поліції?

- 1. людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави*
- 2. цілодобово виконання своїх завдань*
- 3. толерантність, співмірність та здійснення дискретних повноважень*
- 4. дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру*

➤ Що заборонено поліцейським?

- 1. іронізувати, використовувати ненормативну лексику*
- 2. використання спеціальних засобів*
- 3. проведення обшуків*
- 4. робота в цивільному одязі*

➤ Що не входить до компетенції МВС?

- 1. охорона державних об'єктів*
- 2. протидія нелегальній міграції*

3. проведення розслідувань кримінальних злочинів
4. врегулювання цивільних спорів

➤ Що не входить до функцій Національної поліції?

1. охорона правопорядку
2. розслідування злочинів
3. проведення аудиторських перевірок
4. захист прав людини

➤ Що таке фізичний вплив у діяльності поліції?

1. спеціальні прийоми боротьби
2. використання зброї
3. охорона майна
4. проведення переговорів

➤ Як поліція може діяти у разі надзвичайної ситуації?

1. використовувати тільки гумові кийки
2. застосовувати спеціальні засоби примусу
3. чекати судового наказу
4. виконувати виключно адміністративні дії

➤ Яка основна функція Міністерства внутрішніх справ України?

1. забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод та законних інтересів
2. захист інтересів бізнесу
3. виконання судових рішень
4. профілактичні заходи запобігання, виявлення та припинення злочинів

➤ Яке з наведених завдань виконує кримінальна поліція?

1. забезпечення безпеки дорожнього руху
2. розслідування кримінальних правопорушень
3. охорона правопорядку під час масових заходів
4. проведення експертиз

➤ Яке завдання виконує Національна поліція України?

1. розслідування економічних злочинів
2. підтримання публічної безпеки та порядку
3. проведення референдумів
4. вибірковий контроль за урядовими програмами

➤ Який департамент Національної поліції відповідає за безпеку дорожнього руху?

1. департамент охорони
2. кримінальна поліція
3. патрульна поліція

4. спеціальна поліція

➤ Який з підрозділів не є частиною структури Національної поліції?

1. патрульна поліція
2. спеціальна поліція
3. військова поліція
4. поліція охорони

➤ Який орган відповідає за охорону державних кордонів?

1. СБУ
2. Національна гвардія України
3. Національна поліція
4. Державна прикордонна служба

➤ Який орган є центральним у системі виконавчої влади з питань протидії злочинності?

1. Генеральна прокуратура
2. Міністерство юстиції
3. Національна поліція України
4. Кабінет Міністрів України

➤ Який підрозділ поліції виконує завдання з охорони важливих об'єктів?

1. поліція охорони
2. спеціальна поліція
3. кримінальна поліція
4. патрульна поліція

➤ Який принцип діяльності поліції забезпечує її нейтральність?

1. політична нейтральність
2. безперервність
3. законність
4. відкритість та прозорість

➤ Які підрозділи входять до структури Національної поліції?

1. кримінальна поліція, патрульна поліція
2. економічна поліція
3. карна поліція
4. поліція цивільного захисту

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основних свобод.: підпис. 04 лист. 1950 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: прийм. 10 груд. 1984 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: прийм. від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 серп. 2021 р. : (Офіц. текст). Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2021. 452 с.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийм. 16 груд. 1966 р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 груд. 2006 р. № 3477-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 груд. 2019 р. № 361-IX. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>.
9. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20>.
10. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лют. 2019 р. № 100. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.
11. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 2822. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
12. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
13. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46 с.
3. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.
4. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.
5. Кубаєнко А. В. Сучасні підходи до модернізації правоохоронної системи в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2022. № 56. С. 122–126. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.56.26>
6. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. Г. Пишна, А. І. Берендєєва, Д. С. Афонін / за ред. М. В. Корнієнко. Одеса: ОДУВС, 2021. 252 с.
7. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубаєнко, О. Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с.
8. Кубаєнко А. В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С.81–87 DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1707>
9. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 396 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Національної гвардії України. URL: <https://ngu.gov.ua/ua>.
4. Офіційний сайт Державної міграційної служби України. URL: <https://dmsu.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua>

Семінарське заняття № 6
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитись з основними завданнями, структурою та повноваженнями Міністерства внутрішніх справ України; вивчити функції та правовий статус Національної поліції, а також принципи її діяльності; розглянути інші підрозділи МВС, зокрема Національну гвардію та органи охорони державного кордону.

Питання для обговорення:

1. Міністерство внутрішніх справ України: загальна структура та чисельний склад.
2. Основні завдання, функції та повноваження.
3. Правова основа організації та діяльності Національної поліції України.
4. Національна поліція України: завдання, принципи діяльності, повноваження.
5. Обов'язки та права поліцейських.
6. Поліцейські заходи та їх види.
7. Служба у Національній поліції.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Які основні завдання МВС України?
2. Які органи входять до структури МВС?
3. На яких принципах здійснюється діяльність поліції?
4. Що виступає правовою основою діяльності поліції?
5. Яка загальна система поліції?
6. Які функції виконують підрозділи поліції?
7. Назвіть основні повноваження поліції.
8. Які вимоги до кандидатів на службу в поліції?
9. Які види поліцейських заходів, можуть застосовуватися поліцією для виконання покладених на неї завдань?

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація):
на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

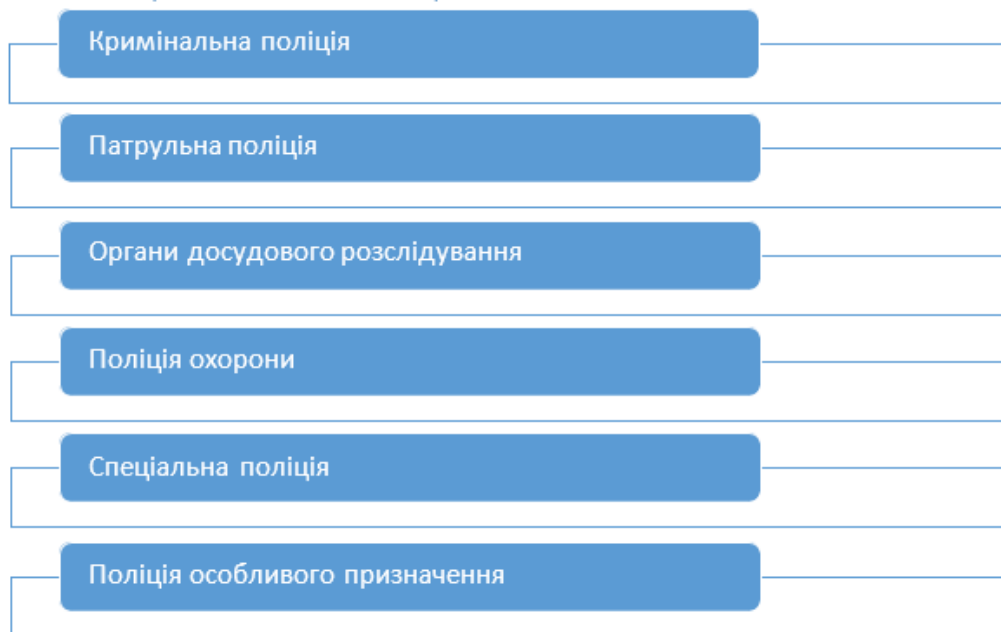
1. Органи внутрішніх справ України: історичний експурс.
2. Історія розвитку Національної поліції України.
3. Національна гвардія України: загальна характеристика.

СТРУКТУРА МВС

Національна поліція України	Центральний орган виконавчої влади(служить суспільству шляхомзабезпечення охорони прав і свобод людини, а також протидії злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку).
Державна прикордонна служба	Центральний орган виконавчої влади(реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, а також охорони суверенних прав України в виключній (морській) економічній зоні).
Державна служба України з надзвичайних ситуацій	Центральний орган виконавчої влади (реалізує державну політику у сфері цивільного захисту; здійснює захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, а також їх ліквідації; реалізує політику рятувальної справи; гасіння пожеж, а також пожежної та техногенної безпеки; здійснює керівництво діяльністю аварійно- рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності).
Національна гвардія України	Національна гвардія України – військове формування з правоохоронними функціями (призначене для виконання завдань щодо захисту та охорони життя, прав і свобод, законних інтересів громадян, суспільства та держави від злочинних та інших протиправних посягань; охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами здійснює забезпечення державної безпеки та захисту державного кордону; припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій та організованих груп та злочинних організацій).
Державна міграційна служба України	Центральний орган виконавчої влади утворений для реалізації державної політики у сферах міграції: імміграції та еміграції; протидії нелегальній (незаконній) міграції; громадянства; реєстрації фізичних осіб, біженців та ін. визначених законодавством категорій мігрантів.

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ:

Список джерел:

1. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. Г. Пишна, А. І. Берендєєва, Д. С. Афонін / за ред. М. В. Корнієнко. Одеса: ОДУВС, 2021. 252 с.

2. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубаєнко, О. Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с.

3. Кубаєнко А. В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С.81–87 DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1707>

4. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 396 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України, прийнятий 5 квітня 2001 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.

5. Про національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Ради України*. 2015, № 40-41. Ст. 379.

6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. Оф. сайт ВРУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

Тема 7. ОРГАНИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Мета: формування комплексного розуміння функцій, структури та завдань безпекових органів України, таких як Служба безпеки України та Бюро економічної безпеки, аналіз їх правового регулювання, механізмів контролю та взаємодії з іншими органами влади, а також вивчення основних принципів та особливостей їх діяльності для забезпечення державної безпеки, економічної стабільності та захисту прав громадян.

ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ, СИСТЕМА І ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Служба безпеки України – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України.

Діяльність Служби безпеки України здійснюється у відповідності з положеннями Конституції України, Законів України «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідальну діяльність», «Про оборону України», «Про розвідку», «Про боротьбу з тероризмом», «Про національну безпеку України», Указів Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України», міжнародних правових актів, визнаних Україною.

Служба безпеки України підпорядкована Президенту України.

Правові підвалини діяльності Служби Безпеки України становлять Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, та інші нормативні акти, відомчі накази, положення й інструкції, які регламентують діяльність підрозділів цього державного органу.

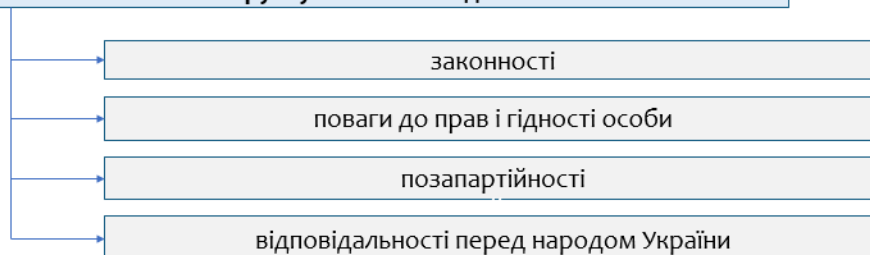
Завдання Служби Безпеки України полягає у межах визначеної законодавством компетенції **захист**

- ✓ державного суверенітету,
- ✓ конституційного ладу,
- ✓ територіальної цілісності,
- ✓ економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України,
- ✓ законних інтересів держави та прав громадян від розвідально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб,
- ✓ посягань з боку окремих організацій, груп та осіб,
- ✓ забезпечення охорони державної таємниці.

(ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України»)

- До завдань Служби безпеки України** також входить
- ✓ попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти
 - ✓ миру і безпеки людства, тероризму,
 - ✓ корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та
 - ✓ інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Діяльність Служби безпеки України, її органів і співробітників ґрунтується на засадах :

До принципів **оперативно-службової діяльності Служби безпеки України** належать принципи:

- ✓ поєднання єдиначальності і колегіальності
- ✓ гласності і конспірації

Система і організація діяльності Служби безпеки України.

Центральне управління СБУ – центр розробки та прийняття стратегічних рішень з питань, віднесених до компетенції відомства. Це своєрідна Штаб-квартира, що координує роботу усіх структурних підрозділів СБУ з питань забезпечення державної безпеки та захисту її інтересів.

До складу Центрального управління входять апарат Голови СБУ та функціональні підрозділи, зокрема департаменти:

- контррозвідки
- захисту національної державності
- контррозвідального забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та протидії фінансуванню тероризму
- контррозвідального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки
- охорони державної таємниці та ліцензування
- з протидії системним загрозам управлінню державою
- боротьби з тероризмом
- захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів
- оперативно-технічних заходів
- оперативного документування
- слідчий
- інформаційно-аналітичного, кадрового, правового, господарського, фінансового, медичного та інших видів забезпечення оперативно-службової діяльності Служби безпеки України

Голову Служби за поданням Президента України призначає на посаду та звільняє з неї Верховна Рада України. Керівників усіх ключових підрозділів – Президент за поданням Голови СБУ.

Регіональні органи СБУ

У кожному регіоні України функціонує територіальний підрозділ СБУ. Їхнє розміщення і територіальна компетенція можуть не збігатися з адміністративно-територіальним поділом, але завдання незмінні для всіх – захист громадян і національної безпеки.

За потреби підрозділи СБУ можуть бути створені на державних стратегічних об'єктах і територіях, у військових формуваннях. Це необхідно для кращого контррозвідального захисту інтересів держави в оборонно-промисловому комплексі, охороні державної таємниці, літако- та кораблебудуванні тощо.

Регіональні органи СБУ незалежні від органів місцевого самоврядування та виконавчої влади та не підпорядковуються їм. Але за необхідності вони можуть координувати свою роботу.

Керівників регіональних підрозділів призначає Президент України за поданням Голови СБУ.

Ситуаційний центр забезпечення кібербезпеки

Кіберфахівці СБУ цілодобово дбають про інформаційну безпеку країни:

- протидіють розвідкам іноземних держав у кіберпросторі
- займаються боротьбою з кібертероризмом і кібершпигунством
- здійснюють контррозвідальні та оперативно-розшукові заходи
- протидіють спробам розхитати ситуацію в країні через різноманітні інформаційні «вквиди»

Центр спеціальних операцій «А»

Групи ЦСО «А» мають конкретні цілі і завдання. Серед них:

- розвідка
- наведення артилерії по виявлених цілях противника
- знищення особового складу противника мінометним вогнем і ударними коптерами, протитанковими засобами ураження, снайперським вогнем
- штурмові дії в населених пунктах.

Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України

Навчальні заклади

- ✓ Національна академія СБУ
- ✓ Інститут Служби безпеки України

Галузевий державний архів СБУ

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ

Військово-медичне управління

це своєрідний організаційно-методичний центр, який контролює роботу всіх військово-медичних підрозділів СБУ та займається організацією охорони здоров'я в системі СБУ

Для цього при СБУ діє Антитерористичний центр (АТЦ), створений у грудні 1998 року Указом Президента України. Саме АТЦ координує діяльність усіх суб'єктів боротьби з тероризмом. Зокрема, для протидії терактам, які несуть загрозу життю і здоров'ю людей, а також для запобігання диверсіям на об'єктах критичної інфраструктури тощо.

Правовою основою діяльності АТЦ є Конституція України, закон «Про боротьбу з тероризмом», положення «Про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах СБУ», інші нормативні акти.

- міжвідомчої координаційної комісії
- Штабу АТЦ (організовує поточну роботу)
- координаційних груп та їхніх штабів при регіональних органах СБУ.

У своїй діяльності Антитерористичний центр активно взаємодіє зі спецслужбами та правоохоронцями іноземних держав. Також АТЦ має налагоджені партнерські відносини з антитерористичними структурами держав-членів ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС та іншими міжнародними організаціями.

СТРУКТУРА

КАДРИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СБУ

Кадри Служби безпеки України складають: співробітники-військовослужбовці, працівники, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України, а також військовослужбовці строкової служби. Порядок обліку кадрів Служби безпеки України затверджується Головою Служби безпеки України.

До органів Служби безпеки України приймаються на конкурсній, добровільній і договірній основі громадяни України, здатні за діловими та моральними якостями, освітнім рівнем і станом здоров'я ефективно виконувати службові обов'язки. Критерії професійної придатності, зокрема юридичної обізнаності, визначаються кваліфікаційно-нормативними документами, які затверджуються Головою Служби безпеки України.

Кількісний склад співробітників Служби безпеки України визначається Президентом України за поданням Голови Служби безпеки України, виходячи з потреб надійного захисту державної безпеки України, та в межах видатків, передбачених на утримання Служби безпеки України в Державному бюджеті України.

Стосовно осіб, які претендують на службу в органах Служби безпеки України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України "Про запобігання корупції".

Особи, які претендують на службу в органах Служби безпеки України, до призначення на відповідну посаду подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону України "Про запобігання корупції", та зобов'язані повідомити керівництву органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

На службу в органи Служби безпеки України не може бути прийнята особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення кримінального правопорушення, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Співробітники Служби безпеки України зобов'язані подавати щороку до 1 квітня декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону України "Про запобігання корупції", а також дотримуватися інших вимог фінансового контролю, передбачених зазначеним Законом.

На співробітників Служби безпеки України поширюється дія Закону України "Про запобігання корупції".

Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України

Постійний контроль за діяльністю Служби безпеки України, дотриманням нею законодавства здійснюється Верховною Радою України.

Голова Служби безпеки України щорічно до 1 лютого, подає Верховній Раді України звіт про діяльність Служби безпеки України.

Контроль за діяльністю Служби безпеки України здійснюється Президентом України та уповноваженими ним державними органами.

Постійний контроль за дотриманням конституційних прав громадян і законодавства в оперативно-розшуковій діяльності та діяльності у сфері охорони державної таємниці органів і підрозділів Служби безпеки України, а також контроль за відповідністю виданих Службою безпеки України положень, наказів, розпоряджень, інструкцій і вказівок Конституції і законам України здійснюється спеціально призначеними Президентом України посадовими особами. Повноваження цих посадових осіб та правові гарантії їх діяльності визначаються Положенням, яке затверджується Президентом України.

Служба безпеки України регулярно у порядку, визначеному Президентом України, інформує Президента України, членів Ради національної безпеки України і посадових осіб, спеціально призначених Президентом України, з основних питань своєї діяльності, про випадки порушення законодавства, а також на їх вимогу подає інші необхідні відомості.

Голова Служби безпеки України щорічно подає Президенту України письмовий звіт про діяльність Служби безпеки України. Голова Служби безпеки України несе персональну відповідальність за своєчасність, об'єктивність і повноту поданої інформації.

СТАТУС, ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

28 січня 2021 року був прийнятий Закон України «Про Бюро економічної безпеки України», який визначає, що

Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави.

Відповідно до покладених завдань Бюро економічної безпеки України виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції.

Діяльність Бюро економічної безпеки України спрямовується та координується КМУ.

Відповідно до ст. 3 Закону Бюро економічної безпеки України здійснює свою діяльність на основі **принципів**:

- 1) верховенства права;
- 2) законності;
- 3) пріоритетності додержання прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб;
- 4) оперативності;
- 5) відкритості та прозорості діяльності Бюро економічної безпеки України для суспільства та громадського контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам;
- 6) політичної нейтральності та позапартійності;
- 7) незалежності від інших, крім державних, інтересів;
- 8) персональної відповідальності кожного працівника;
- 9) справедливості;
- 10) неупередженості;
- 11) єдиноначальності у реалізації повноважень Бюро економічної безпеки України;
- 12) взаємодії з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями.

Основними завданнями Бюро економічної безпеки України (ст. 4) є :

- 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних;
- 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення;
- 3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки;
- 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави;
- 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому;
- 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності;
- 7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги;
- 8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки.

Незалежність Бюро економічної безпеки України гарантується :

- 1) особливим порядком конкурсного відбору, призначення та звільнення Директора Бюро економічної безпеки України, його заступників, інших працівників, а також визначеним законом вичерпним переліком підстав для припинення їхніх повноважень;
- 2) заборонаю незаконного втручання у здійснення повноважень працівників Бюро економічної безпеки України;
- 3) належною оплатою праці та соціальними гарантіями працівників Бюро економічної безпеки України;
- 4) правовим захистом і забезпеченням особистої безпеки працівників Бюро економічної безпеки України, їхніх близьких родичів, майна;
- 5) установленим законом порядком фінансування та матеріально-технічного забезпечення Бюро економічної безпеки України;
- 6) в інший спосіб, визначений Законом України «Про Бюро економічної безпеки України».

Забороняється втручання Президента України, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших юридичних осіб, а також фізичних осіб у діяльність Бюро економічної безпеки України з підстав, не передбачених законом.

Будь-які вказівки, пропозиції, вимоги, доручення, спрямовані до Бюро економічної безпеки України та його працівників, що стосуються питань досудового розслідування в конкретних кримінальних провадженнях і не передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, є неправомірними і не підлягають виконанню. У разі отримання такої вказівки, вимоги, доручення тощо Директор Бюро економічної безпеки України, працівник Бюро економічної безпеки України невідкладно інформує про це в письмовій формі правоохоронні органи.

Відповідно до ст. 8 Закону Бюро економічної безпеки України відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у межах передбаченої законом підслідності;
- 2) здійснює інформаційно-пошукову та аналітично-інформаційну роботу з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України;
- 3) здійснює інформаційну взаємодію з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами судової влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;
- 4) здійснює розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання за вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності;
- 5) збирає, обробляє та аналізує інформацію щодо кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності;
- 6) залучає в межах компетенції у передбачений законодавством спосіб, у тому числі на договірних засадах, кваліфікованих спеціалістів та експертів, у тому числі іноземців;
- 7) здійснює міжнародне співробітництво з компетентними органами іноземних держав на підставі законів та міжнародних договорів України;
- 8) забезпечує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників Бюро економічної безпеки України;
- 9) формує аналітичні матеріали з метою оцінювання загроз та ризиків вчинення (зростання кількості) кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності;

- 10) витребує та одержує у встановленому законом порядку від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для виконання повноважень Бюро економічної безпеки України;
- 11) ініціює у компетентних органах іноземних держав розгляд справ про захист прав та інтересів держави з питань, що стосуються виконання обов'язків Бюро економічної безпеки України, виступає як представник держави під час розгляду таких справ. За потреби Бюро економічної безпеки України має право залучати до такого розгляду експертів за відповідними напрямками;
- 12) приймає нормативно-правові акти з питань, що належать до компетенції Бюро економічної безпеки України;
- 13) звітує про свою діяльність у порядку, визначеному цим Законом, та інформує суспільство про результати своєї роботи;
- 14) укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру з відповідними органами іноземних держав;
- 15) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень;
- 16) використовує гласних і негласних штатних та позаштатних працівників на підставах та в порядку, встановлених законом, дотримуючись умов добровільності і конфіденційності таких відносин, матеріально і морально заохочує осіб, які надають допомогу в запобіганні, виявленні, припиненні і розслідуванні кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України;
- 17) укладає договори відповідального зберігання з підприємствами, установами, організаціями з метою зберігання речових доказів, вилучених у ході досудового розслідування, які потребують особливих умов зберігання;
- 18) здійснює інші повноваження, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, цим Законом та іншими законами України.

Правоохоронна функція Бюро економічної безпеки України

Серед основних завдань Бюро економічної безпеки України - виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави та правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги.

Реалізацію правоохоронної функції здійснюють підрозділи детективів, які створені та функціонують у структурі центрального апарату та територіальних управлінь БЕБ.

Детективи Бюро економічної безпеки України уповноважені в межах компетенції, визначеної Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність" та Кримінальним процесуальним кодексом України, проводити оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Бюро економічної безпеки України.

Відповідно до статті 216 КПК України детективи органів Бюро економічної безпеки України здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених наступними статтями КК України:

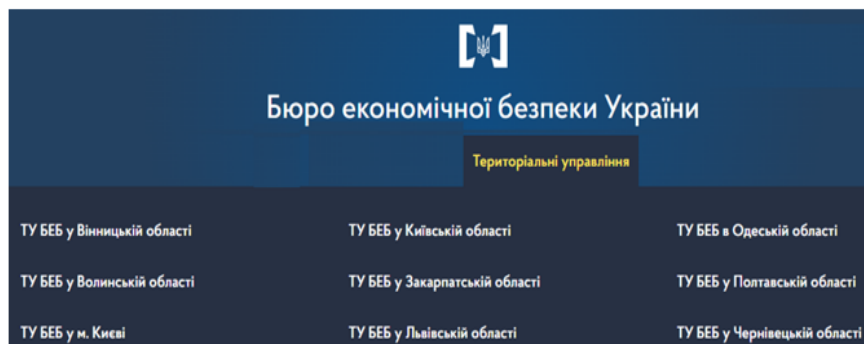
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення
201-1	Контрабанда лісоматеріалів та цінних порід дерев
201-3	Контрабанда товарів
201-4	Контрабанда підакцизних товарів
203-2	Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей
204	Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів
205-1	Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців
206	Протидія законній господарській діяльності
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)
212-1	Ухилення від сплати ЄСВ та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування
218-1	Доведення банку до неплатоспроможності
219	Доведення до банкрутства
220-1	Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності
220-2	Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи
222	Шахрайство з фінансовими ресурсами
222-1	Маніпулювання на організованих ринках
223-1	Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів
224	Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів)
229	Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару
231	Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю
232	Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках
232-1	Незаконне використання інсайдерської інформації
232-2	Приховування інформації про діяльність емітента
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна

Бюро економічної безпеки України має свою систему, яку складають центральний апарат і територіальні управління. Бюро економічної безпеки України є юридичною особою публічного права.

Територіальні управління Бюро економічної безпеки України є юридичними особами публічного права, мають самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Територіальні управління Бюро економічної безпеки України утворюються, реорганізуються та ліквідовуються Кабінетом Міністрів України.

Структура Бюро економічної безпеки України може включати підрозділи детективів, інформаційно-аналітичні, оперативно-технічні та інші підрозділи.

Структура, штатний розпис Бюро економічної безпеки України, положення про структурні підрозділи центрального апарату та територіальних управлінь, посадові інструкції працівників Бюро економічної безпеки України затверджуються Директором Бюро економічної безпеки України.

Відповідно до ст. 15 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» **Директор Бюро економічної безпеки України** призначається на посаду Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України за пропозицією комісії з проведення конкурсу.

Директор Бюро економічної безпеки України звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

Керівництво діяльністю Бюро економічної безпеки України здійснює його Директор.

Директором Бюро економічної безпеки України може бути громадянин України, не молодший 35 років, який має вищу юридичну та/або економічну освіту за ступенем не нижче спеціаліста (магістра), стаж роботи за спеціальністю не менше 10 років, досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності не менше п'яти років, вільно володіє державною мовою і здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

До працівників Бюро економічної безпеки України належать особи, які є гласними і негласними штатними працівниками, з числа осіб, які мають спеціальні звання, державні службовці та особи, які уклали трудовий договір з Бюро економічної безпеки України.

Служба в Бюро економічної безпеки України є державною службою особливого характеру, що полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України. Час проходження служби в Бюро економічної безпеки України зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби відповідно до закону.

На службу до Бюро економічної безпеки України приймаються на конкурсній основі в добровільному порядку громадяни України, які здатні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки.

Директор Бюро економічної безпеки України утворює конкурсну комісію, яка проводить конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників у Бюро економічної безпеки України. Директор Бюро економічної безпеки України включає до складу конкурсної комісії представників, визначених Радою громадського контролю при Бюро економічної безпеки України (не більше трьох осіб).

У ст. 20 Закону встановлені **обмеження щодо призначення на посади працівників** Бюро економічної безпеки України. Так, особа не може бути призначена на посаду в Бюро економічної безпеки України, якщо вона:

- 1) за рішенням суду визнана неієздатною або її дієздатність обмежена;
- 2) має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 3) позбавлена відповідно до вироку чи постанови суду, що набрали законної сили, права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати певні посади;
- 4) має громадянство (підданство) іноземної держави або є особою без громадянства;
- 5) у разі призначення матиме у прямому підпорядкуванні близьких їй осіб або буде прямо підпорядкована у зв'язку з виконанням повноважень близьким їй особам, визначеним Законом України «Про запобігання корупції»;
- 6) не пройшла спеціальної перевірки, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції» (крім осіб, які працюють за трудовим договором), або не надала згоди на її проведення;
- 7) не пройшла перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади», або підпадає під заборону, встановлену Законом України «Про очищення влади»;
- 8) не подала передбачену Законом України «Про запобігання корупції» декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік (крім осіб, які працюють за трудовим договором);
- 9) має заборгованість із сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання;
- 10) за станом здоров'я не здатна виконувати повноваження відповідно до висновку медичної комісії.

Працівники Бюро економічної безпеки України не мають права:

- 1) бути членом або брати участь у створенні чи діяльності політичних партій, організовувати або брати участь у страйках;
- 2) бути представниками третіх осіб у справах Бюро економічної безпеки України.

На працівників Бюро економічної безпеки України поширюються інші обмеження та вимоги, встановлені Законом України «Про запобігання корупції».

Під час призначення на посаду в Бюро економічної безпеки України особа попереджається про можливість проведення стосовно неї перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя.

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Бюро економічної безпеки України через засоби масової інформації, на своєму офіційному веб-сайті та в інший спосіб регулярно інформує суспільство про свою діяльність.

З метою забезпечення прозорості та суспільного контролю за діяльністю Бюро економічної безпеки України при Бюро економічної безпеки України утворюється Рада громадського контролю у складі 15 осіб, яка формується на засадах відкритого та прозорого конкурсу шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян України.

До складу Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки України не можуть входити:

- 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) особи, які були працівниками правоохоронних органів упродовж попередніх двох років;
- 3) особи, які не мають вищої освіти;
- 4) близькі особи Директора, першого заступника Директора, заступників Директора, керівників підрозділів центрального апарату, керівників територіальних органів, їх заступників, інших працівників Бюро економічної безпеки України;
- 5) особи, у яких у разі включення до складу Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки України виникне реальний та/або потенційний конфлікт інтересів.

Контроль за діяльністю Бюро економічної безпеки України та його підзвітність, визначені у ст. 35 Закону. Так, Директор Бюро економічної безпеки України щороку, не пізніше 1 березня, звітує перед Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України про діяльність Бюро економічної безпеки України за попередній календарний рік.

Звіт Директора Бюро економічної безпеки України розглядається Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України протягом 60 календарних днів з дня надходження. Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України за результатами розгляду звіту Директора Бюро економічної безпеки України про результати діяльності цього органу за календарний рік

може визнати роботу Директора Бюро економічної безпеки України задовільною чи незадовільною.

Звіт Директора Бюро економічної безпеки України надається для висновку Раді громадського контролю при Бюро економічної безпеки України, що розглядає його упродовж 45 календарних днів з дня надходження.

Незалежна оцінка (аудит) ефективності діяльності Бюро економічної безпеки України проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України. Порядок проведення незалежної оцінки (аудиту) ефективності діяльності Бюро економічної безпеки України визначається Кабінетом Міністрів України.

Для розгляду питань застосування дисциплінарних стягнень до осіб, які мають спеціальні звання Бюро економічної безпеки України, утворюється дисциплінарна комісія у складі семи осіб. До складу дисциплінарної комісії включаються три особи, визначені Радою громадського контролю при Бюро економічної безпеки України.

Положення про дисциплінарну комісію Бюро економічної безпеки України та її склад затверджуються Директором Бюро економічної безпеки України.

Дисциплінарна комісія на підставі службового розслідування складає висновок про наявність чи відсутність у діях працівника Бюро економічної безпеки України дисциплінарного проступку та підстав для його притягнення до дисциплінарної відповідальності з визначенням рекомендованого виду дисциплінарного стягнення.

На підставі рішення дисциплінарної комісії стягнення до осіб, які мають спеціальні звання центрального апарату Бюро економічної безпеки України, керівника територіального управління Бюро економічної безпеки України та його заступників застосовує Директор Бюро економічної безпеки України, до осіб, які мають спеціальні звання територіального управління, – керівник відповідного територіального управління Бюро економічної безпеки України.

Рішення керівника територіального управління Бюро економічної безпеки України про застосування дисциплінарного стягнення може бути оскаржено до Директора Бюро економічної безпеки України або безпосередньо до суду.

Рішення Директора Бюро економічної безпеки України про застосування дисциплінарного стягнення може бути оскаржено безпосередньо до суду.

Підставами для притягнення осіб, які мають спеціальні звання Бюро економічної безпеки України, до дисциплінарної відповідальності є:

- 1) невиконання чи неналежне виконання обов'язків;
- 2) незаконне розголошення інформації з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням ними своїх повноважень;
- 3) перевищення повноважень, якщо таке перевищення не містить складу кримінального або адміністративного правопорушення;
- 4) публічне висловлювання, що є порушенням презумпції невинуватості;
- 5) негативні результати перевірки на доброчесність або моніторингу способу життя працівника;
- 6) порушення правил професійної етики;
- 7) використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або неправомірних особистих інтересах інших осіб;
- 8) інші підстави, передбачені Дисциплінарним статутом Національної поліції України для осіб, які мають спеціальні звання Бюро економічної безпеки України, та Кодексом законів про працю України

За невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків працівники Бюро економічної безпеки України несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність згідно із законом.

У разі порушення працівником Бюро економічної безпеки України під час виконання ним своїх службових обов'язків прав і свобод людини і громадянина Бюро економічної безпеки України у межах своєї компетенції вживає заходів для поновлення таких прав і свобод, відшкодування завданої матеріальної і моральної шкоди та притягнення винних до відповідальності.

Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу Бюро економічної безпеки України, службовою особою, працівником Бюро економічної безпеки України під час здійснення ними своїх повноважень.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Голова Служби безпеки України призначається на посаду та звільняється з посади

1. Президентом України
2. Верховною Радою України
3. Міністром оборони України
4. Прем'єр-міністром України

Директор Бюро економічної безпеки України призначається та звільняється з посади

1. Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України
2. Кабінетом Міністрів України за поданням Президента України
3. Верховною радою України за поданням Прем'єр-міністра України
4. Верховною радою України за поданням Президента України

Коли був створений Антитерористичний центр при СБУ?

1. у 1998 році
2. у 2005 році
3. у 2014 році
4. у 2022 році

Кому підпорядковується Служба безпеки України?

1. Верховній Раді України
2. Президенту України
3. Міністерству оборони України
4. Кабінету Міністрів України

На який термін обираються члени Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки України?

1. один рік
2. два роки
3. три роки
4. п'ять років

На якій основі приймаються громадяни до Служби безпеки України?

1. на конкурсній, добровільній і договірній основі
2. за призначенням державних органів
3. на основі рекомендацій Національної академії СБУ
4. на основі спеціальної перевірки та співбесіди з Головою Служби безпеки України

Особи, які не мають досвіду роботи в державних органах на посадах, пов'язаних з оперативно-розшуковою діяльністю, проведенням досудового розслідування, після проходження конкурсу на зайняття

посади детектива проходять обов'язкове стажування в БЕБ строком

1. від трьох до шести місяців
2. до трьох місяців
3. від двох до шести місяців
4. до п'яти місяців

▣ Хто визначає кількісний склад співробітників Служби безпеки України?

1. Верховна Рада України за поданням Голови СБУ
2. Кабінет Міністрів України за поданням Голови СБУ
3. Президент України за поданням Голови СБУ
4. Голова Служби безпеки України

▣ Хто входить до складу кадрів Служби безпеки України?

1. лише військовослужбовці контрактної служби
2. співробітники-військовослужбовці, працівники за трудовим договором, військовослужбовці строкової служби
3. лише цивільні співробітники
4. лише військовослужбовці

▣ Хто затверджує склад Ради громадського контролю при БЕБ України?

1. Президент України
2. Верховна Рада України
3. Кабінет Міністрів України
4. Директор Бюро економічної безпеки

▣ Що є основним завданням Бюро економічної безпеки?

1. забезпечення громадської безпеки
2. виявлення і усунення загроз економічній безпеці
3. контроль за фінансовими установами
4. організація військових операцій

▣ Що не є функцією Бюро економічної безпеки України?

1. досудове розслідування злочинів у економічній-фінансовій-податковій сферах
2. контроль виконання судових рішень у економічній-фінансовій-податковій сферах
3. виявлення злочинів у економічній-фінансовій-податковій сферах
4. виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних

▣ Яка основна мета діяльності Служби безпеки України?

1. охорона громадського порядку
2. забезпечення державної безпеки України
3. регулювання економічної діяльності
4. здійснення судочинства

▣ Яка структура СБУ займається забезпеченням кібербезпеки?

1. Сектор інформаційної охорони
2. Ситуаційний центр кібербезпеки
3. Центр стратегічних операцій
4. Управління інформаційної політики

▣ Який документ подають кандидати на службу до СБУ перед призначенням на посаду?

1. довідку про дієздатність
2. декларацію про доходи
3. декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
4. довідку про несудимість

▣ Який підрозділ СБУ відповідає за розвідку та знищення противника?

1. Патрульна служба
2. Центр спеціальних операцій "А"
3. Служба охорони
4. Антитерористичний центр

▣ Які завдання виконує Бюро економічної безпеки України?

1. розробка економічних прогнозів
2. виявлення ризиків у сфері економіки
3. підготовка судових рішень у сфері економіки
4. фінансово-економічний контроль

▣ Який підрозділ поліції виконує завдання з охорони важливих об'єктів?

1. поліція охорони
2. спеціальна поліція
3. кримінальна поліція
4. патрульна поліція

▣ Які основні критерії прийняття на службу в органи СБУ?

1. вік і фізична підготовка
2. юридична обізнаність, ділові та моральні якості, освітній рівень і стан здоров'я
3. лише освітній рівень магістра
4. громадянство України та юридична обізнаність

▣ Які принципи діяльності визначають роботу СБУ?

1. гласність і законність
2. прозорість і відкритість
3. колегіальність і законність
4. колегіальність і відкритість

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
2. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26 груд. 2002 р. № 374-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>
3. Про оборону України: Закон України від 22 берез. 2001 р. № 2331-III. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
4. Про розвідку: Закон України від 17 верес. 2020 р. № 912-IX. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Про національну безпеку України: Закон України 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
7. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46с.
3. Каглинський О. Є. Правові засади діяльності Служби Безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони. *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 68–74. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/285/250>
4. Воробйов Є. Бюро економічної безпеки: головне про функції та структуру нового правоохоронного орган. 19.04.2021. URL: <https://surl.li/aretqi>
5. Аулін О. Про Бюро економічної безпеки України. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 8 (213). С. 27–28. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/8.pdf>.
6. Пузирна, Н. (2021). Правові аспекти створення та діяльності бюро економічної безпеки України. *Знання європейського права*, (2), 80-83. <https://doi.org/10.32837/chem.v0i2.210>

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Служби безпеки України URL: <https://ssu.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Бюро економічної безпеки України: URL: <https://esbu.gov.ua/>.

Семінарське заняття № 7 **ОРГАНИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитись з системою та основними принципами діяльності Служби безпеки України; вивчити повноваження та завдання СБУ, а також правовий статус її кадрів і механізми контролю за їхньою діяльністю; звернути особливу увагу на Бюро економічної безпеки та його значення у забезпеченні економічної безпеки держави.

Питання для обговорення:

1. Служба безпеки України – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України.
2. Основні засади та завдання Служби безпеки України.
3. Система Служби безпеки України.
4. Права та обов'язки Служби безпеки України.
5. Бюро економічної безпеки: правове регулювання, основні засади організації та діяльності.
6. Основні завдання та функції Бюро економічної безпеки.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Структура Закону України «Про Службу безпеки України».
2. Основні завдання Служби безпеки України.
3. Система органів Служби безпеки України.
4. Які є повноваження у Служби безпеки України?
5. Гарантії соціально-правового захисту працівників Служби безпеки України.
6. Поняття та основні завдання Бюро економічної безпеки України.
7. Бюро економічної безпеки України – правоохоронний орган, що розслідує кримінальні правопорушення в економіці: теоретико-правові аспекти діяльності.
8. Основні повноваження Бюро економічної безпеки України.
9. Контроль за діяльністю та відповідальність Бюро економічної безпеки України.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх

років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг — до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Органи безпеки України: історичний експурс.
2. Участь України в Інтерполі — міжнародній організації кримінальної поліції.
3. Оцінка міжнародною спільнотою роботи українського бюро Інтерполу.
4. Інтерпол: перспективи розвитку та членства в ньому України.

Список джерел:

1. Каглинський О. Є. Правові засади діяльності Служби Безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони. *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 68–74. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/285/250>

2. Лежнін К. В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності Служби безпеки України в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 34/2022. С. 93–101.

3. Воробйов Є. Бюро економічної безпеки: головне про функції та структуру нового правоохоронного орган. 19.04.2021. URL: <https://bihus.info/byuroekonomichnoyi-bezpeky-golovne-pro-funkcziiyi-ta-strukturu-novogo-pravoohoronnogooorganu>

4. Аулін О. Про Бюро економічної безпеки України. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 8 (213). С. 27–28. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/8.pdf>.

5. Пузирна, Н. (2021). Правові аспекти створення та діяльності бюро економічної безпеки України. *Знання європейського права*, (2), 80–83. <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.210>

Нормативно-правові акти:

1. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

2. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

Тема 8. ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системи знань про функції, завдання, правові основи, організаційну структуру та засади діяльності Державного бюро розслідувань і Національного антикорупційного бюро України, а також аналіз їх ролі у забезпеченні справедливості, протидії корупції та дотримання верховенства права в державі.

ПОНЯТТЯ, ПРАВОВІ, ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Формами досудового розслідування кримінальних правопорушень є дізнання і досудове слідство.

ДІЗНАННЯ – це форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

ДОСУДОВЕ СЛІДСТВО – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Відповідно до ст. 38 КПК України **органами досудового розслідування** (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є:

- 1) слідчі підрозділи:
 - а) органів Національної поліції;
 - б) органів безпеки;
 - в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;
 - г) органів Державного бюро розслідувань;
- 2) підрозділи детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Стаття 216 КПК України установлює **підслідність**, тобто віднесення того чи іншого складу злочину до компетенції певного органу досудового розслідування.

ДЕРЖАВНЕ БЮРО
РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції. (ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»).

Державне бюро розслідувань у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі.

Відповідно до ст. 3 Закону Державне бюро розслідувань організовується і діє на **засадах**:

- 1) верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави;
- 2) законності;
- 3) справедливості;
- 4) неупередженості;
- 5) незалежності і персональної відповідальності кожного працівника Державного бюро розслідувань;
- 6) відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам. Державне бюро розслідувань діє гласно тією мірою, що не порушує права і свободи людини і громадянина, не суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства та законодавства про державну таємницю;
- 7) політичної нейтральності і позапартійності. Використання Державного бюро розслідувань у партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність політичних партій у Державному бюро розслідувань забороняється;
- 8) єдиноначальності у реалізації повноважень Державного бюро розслідувань. Принцип єдиноначальності не заперечує принципу процесуальної самостійності слідчого органу Державного бюро розслідувань.

У підслідності ДБР – найвищі посадовці, судді, працівники правоохоронних органів, ті, хто вчинив військові злочини.

Це люди, які мають можливість впливати на перебіг кримінального провадження та уникати покарання, через що суспільство не довіряє роботі правоохоронних органів та судової системи.

Тому головна місія БДР – встановлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного та всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до відповідальності, незважаючи на їхні посади, зв'язки та ресурси.

Завданнями Державного бюро розслідувань є своєчасне запобігання, виявлення, припинення, швидке розкриття та об'єктивне розслідування злочинів, віднесених до компетенції Бюро.

**Державне бюро розслідувань вирішує завдання із
запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування:**

- 1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої – третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України;
- 2) злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;
- 3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених ст. 422 Кримінального кодексу України

Підслідність

Державне бюро розслідувань покликане *запобігати, виявляти, притягати, розкривати і розслідувати кримінальні правопорушення, що вчинили:*

I. Вищі посадові особи*:

- Президент України, повноваження якого припинено;
- Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, перший заступник та заступник міністра;
- Член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України;
- Член Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України;
- Голова Фонду державного майна України, його перший заступник та заступник;
- член Центральної виборчої комісії;
- народний депутат України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступник;
- Директор Національного антикорупційного бюро України;
- Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник;
- Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступник;
- Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його перший заступник та заступник;
- Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступник;
- Радник або помічник Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України;
- суддя;
- працівник правоохоронного органу;
- особа, посада якої належить до категорії "А", крім випадків, коли досудове розслідування цих кримінальних правопорушень віднесено до підслідності Національного антикорупційного Бюро України.

II. Службові особи НАБУ та САП*:

- службові особи Національного антикорупційного бюро України;
 - заступник Генерального прокурора-керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
 - інші прокурори Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
- *крім випадків, коли досудове розслідування цих кримінальних правопорушень віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю НАБУ.

III. Особи, які вчинили військові кримінальні правопорушення, крім передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

СИСТЕМА, ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Територіальні управління

Для забезпечення виконання завдань Державного бюро розслідувань утворюються такі його територіальні управління:

- Відповідно до ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» *систему Державного бюро розслідувань* складають:
- ✓ **центральный апарат;**
 - ✓ **територіальні управління;**
 - ✓ **спеціальні підрозділи;**
 - ✓ **навчальні заклади та науково-дослідні установи.**

У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні підрозділи, підрозділи внутрішнього контролю та інші підрозділи.

Організаційна структура Державного бюро розслідувань визначається Президентом України.

Гранична чисельність центрального апарату та територіальних управлінь Державного бюро розслідувань становить 1 тисячу 600 осіб.

Державне бюро розслідувань є юридичною особою публічного права та здійснює свої повноваження безпосередньо і через територіальні управління.

- 1) територіальне управління, розташоване у місті Києві, що поширює свою діяльність на місто Київ, Київську, Черкаську та Чернігівську області;
- 2) територіальне управління, розташоване у місті Краматорську, що поширює свою діяльність на Донецьку і Луганську області;
- 3) територіальне управління, розташоване у місті Львові, що поширює свою діяльність на Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську області;
- 4) територіальне управління, розташоване у місті Мелітополі, що поширює свою діяльність на Автономну Республіку Крим, Запорізьку, Херсонську області, місто Севастополь;
- 5) територіальне управління, розташоване у місті Миколаєві, що поширює свою діяльність на Кіровоградську, Миколаївську, Одеську області;
- 6) територіальне управління, розташоване у місті Полтаві, що поширює свою діяльність на Дніпропетровську, Полтавську, Сумську, Харківську області;
- 7) територіальне управління, розташоване у місті Хмельницькому, що поширює свою діяльність на Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку області.

Керівництво діяльністю Державного бюро розслідувань здійснює його **Директор**, який має першого заступника та двох заступників.

Вимоги до Директора, першого заступника та заступників: громадянин України, не молодший 35 років, який:

- 1) має вищу юридичну освіту;
- 2) має стаж роботи в галузі права не менше десяти років (після здобуття вищої юридичної освіти);
- 3) має досвід роботи на керівних посадах не менше п'яти років;
- 4) володіє державною мовою;
- 5) не є членом жодної політичної партії;
- 6) не є і не був членом організації, забороненої законом або судом;
- 7) має високі моральні якості та бездоганну репутацію;
- 8) за станом здоров'я спроможний виконувати відповідні службові обов'язки.

Призначаються строком **на п'ять років**. Одна і та сама особа не може обіймати одну і ту саму посаду або іншу із зазначених більше двох строків підряд.

Директор Державного бюро розслідувань **призначається** на посаду Президентом України за поданням комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань.

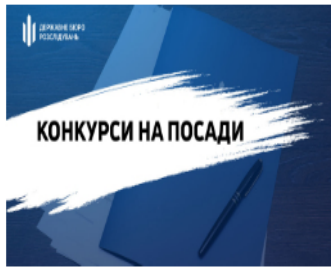
Директор Державного бюро розслідувань **звільняється** з посади Президентом України.

Повноваження Директора, першого заступника і заступника **припиняються** у зв'язку із закінченням строку повноважень або у разі:

- 1) за власним бажанням;
- 2) призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою;
- 3) досягнення 65 років;
- 4) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 5) набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним або про обмеження його цивільної дієздатності, про визнання його безвісно відсутнім чи про оголошення його померлим;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього у зв'язку із вчиненням злочину чи кримінального проступку (крім необережного кримінального проступку) або притягнення до адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, а так само набрання законної сили рішенням суду про визнання його активів або активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;
- 7) припинення ним громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;

Директори територіальних управлінь Державного бюро розслідувань та їх заступники, керівники підрозділів центрального апарату Державного бюро розслідувань та їх заступники призначаються на посаду та звільняються з посади Директором Державного бюро розслідувань. Такі особи призначаються на посади Директором Державного бюро розслідувань за поданням конкурсних комісій, що проводять конкурс на зайняття посад працівників Державного бюро розслідувань.

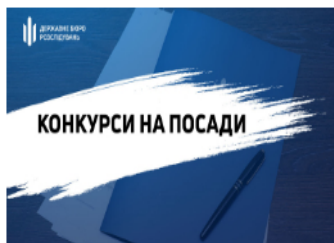
Відповідно до статті 14 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» на службу до Державного бюро розслідувань приймаються на конкурсній основі в добровільному порядку (за контрактом) громадяни України, які спроможні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки.

Призначення на посади у ДБР, крім посад Директора ДБР, керівника підрозділу внутрішнього контролю центрального апарату ДБР та керівників підрозділів внутрішнього контролю територіальних управлінь ДБР, здійснюється за результатами відкритих конкурсів, що проводяться конкурсними комісіями з проведення конкурсів на зайняття посад працівників ДБР.

Правові та організаційні засади проведення конкурсу визначені у Порядку проведення відкритого конкурсу на зайняття посад працівників ДБР (зі змінами), з урахуванням особливостей проведення конкурсу на посади, пов'язані зі здійсненням оперативно-розшукової діяльності та державною таємницею.

Відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» **не може бути призначена на посаду** в Державному бюро розслідувань особа, яка:

- 1) за рішенням суду визнана недієздатною або обмежена у цивільній дієздатності;
- 2) має судимість за вчинення злочину, не погашену або не зняту в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи), або протягом останнього року притягувалася до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 3) у разі призначення матиме у прямому підпорядкуванні близьких їй осіб або буде прямо підпорядкована у зв'язку з виконанням повноважень близьким їй особам;
- 4) не пройшла спеціальну перевірку.

Відповідно до Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу ДБР, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 743, **граничний вік перебування на службі** у ДБР встановлюється:

- 1) для осіб рядового складу та молодшого начальницького складу — до 50 років;
- 2) для осіб середнього начальницького складу — до 55 років;
- 3) для осіб старшого начальницького складу — до 60 років;
- 4) для осіб вищого начальницького складу — до 65 років.

Кандидати на посади осіб начальницького складу після визначення їх конкурсною комісією переможцями проходять військово-лікарську комісію з метою визначення придатності за станом здоров'я до проходження служби на посадах осіб рядового і начальницького складу

Особи, які є **працівниками центрального апарату** ДБР та бажають взяти участь у Конкурсі, подають лише заяву про участь у Конкурсі, резюме та копію державного сертифіката про рівень володіння державною мовою або витяг з Реєстру державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою (рівень не нижче вільного володіння першого ступеня).

Особи, які є **працівниками територіальних управлінь** ДБР та бажають взяти участь у Конкурсі, подають: заяву про участь у Конкурсі; резюме; копії документів про освіту (дипломи та додатки до них), вчені звання та наукові ступені; копію трудової книжки, копію послужного списку (за наявності); самостійно проведений розрахунок стажу професійної діяльності у відповідній сфері та/або на керівних посадах; копію державного сертифіката про рівень володіння державною мовою або витяг з Реєстру державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою (рівень не нижче вільного володіння першого ступеня).

На осіб рядового і начальницького складу Державного бюро розслідувань поширюється *Дисциплінарний статут Національної поліції України* з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про Державне бюро розслідувань».

Притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців Державного бюро розслідувань здійснюється відповідно до Закону України «Про державну службу» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про Державне бюро розслідувань».

Працівники Державного бюро розслідувань регулярно, *не менше одного разу на два роки*, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації.

Працівники Державного бюро розслідувань, до повноважень яких належать виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань, *проходять перепідготовку або підвищення кваліфікації за спеціальними програмами*, у тому числі за кордоном.

Працівники Державного бюро розслідувань *не мають права*:

- 1) бути членами і брати участь у створенні чи діяльності політичних партій;
- 2) бути повіреними третіх осіб у справах Державного бюро розслідувань;
- 3) використовувати Державне бюро розслідувань, його працівників та майно у партійних, групових чи особистих інтересах.

На працівників Державного бюро розслідувань поширюються інші обмеження та вимоги, встановлені Законом України «Про запобігання корупції».

При призначенні на посаду у Державне бюро розслідувань особа повідомляється про можливість проведення щодо неї *перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя*.

Контроль за діяльністю ДБР здійснюється комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання правоохоронної діяльності.

Директор Державного бюро розслідувань:

- 1) інформує Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України з основних питань діяльності ДБР та його підрозділів, про виконання покладених на них завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина;
- 2) щороку, до 15 лютого, подає Президенту України та Верховній Раді України письмовий звіт про діяльність ДБР за попередній рік.

Звіт ДБР надається для висновку Раді громадського контролю при ДБР, яка розглядає його упродовж 10 днів з дня надання. Звіт ДБР

подається до відповідних державних органів та оприлюднюється разом із висновком Ради громадського контролю у разі його затвердження у встановлений строк.

З метою забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю при Державному бюро розслідувань утворюється Рада громадського контролю у складі 15 осіб, яка формується на засадах відкритого та прозорого конкурсу.

Комітет ВРУ, до предмета відання якого належать питання правоохоронної діяльності, не менше одного разу на рік проводить

відкриті для громадськості слухання на тему діяльності ДБР, виконання покладених на ДБР завдань, додержання ним законодавства, прав і свобод людини і громадянина.

З метою запобігання і виявлення правопорушень у діяльності працівників ДБР у складі центрального апарату ДБР та його територіальних управлінь діють підрозділи внутрішнього контролю.

Нагляд за додержанням ДБР законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності і досудового розслідування здійснює Генеральний прокурор безпосередньо та через уповноважених ним прокурорів.

ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Національне бюро є юридичною особою публічного права і складається з **центрального і територіальних управлінь**, чисельність яких не перевищує семи, а юрисдикція охоплює визначені в рішенні області України, Автономну Республіку Крим, міста Київ та Севастополь.

Центральне управління Національного бюро знаходиться у місті Києві.

Територіальні управління:

- ❖ *Львівське територіальне управління* - перше Територіальне управління Національного антикорупційного бюро України, утворене наказом Директора Національного бюро 10 грудня 2015 року. Повноваження (юрисдикція) поширюється на Львівську, Волинську, Закарпатську, Чернівецьку, Тернопільську, Івано-Франківську, Рівненську, Хмельницьку області.
- ❖ *Одеське територіальне управління* утворене наказом Директора Національного бюро 10 грудня 2015 року. Повноваження (юрисдикція) поширюється на Одеську, Херсонську, Миколаївську та Кіровоградську області.
- ❖ *Харківське територіальне управління* утворене наказом Директора Національного бюро 29 червня 2016 року. Повноваження (юрисдикція) поширюється на Харківську, Сумську, Полтавську, Дніпропетровську, Запорізьку, Луганську, Донецьку області.

До структури управлінь Національного бюро можуть входити підрозділи детективів, що здійснюють оперативно-розшукові та слідчі дії, інформаційно-аналітичні, оперативно-технічні підрозділи, підрозділи, що здійснюють виявлення майна, яке може бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації, підрозділи швидкого реагування, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та забезпечення безпеки працівників, представництва інтересів в іноземних юрисдикційних органах, експертні, фінансові, кадрові та інші підрозділи.

Місія НАЦІОНАЛЬНЕ
АНТИКОРУПЦІЙНЕ
БЮРО УКРАЇНИ

Виявлення, знешкодження та запобігання
корупції у вищих ешелонах влади з метою
захисту національної безпеки

Гасло Національного бюро:

ЗНЕШКОДИТИ ТА ЗАПОБІГТИ!

Керівництво діяльністю Національного бюро здійснює його **Директор**, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України.

Директором Національного бюро може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше десяти років, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях не менше п'яти років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

Директор Національного бюро призначається строком **на сім років**. Одна і та ж особа не може обіймати цю посаду два строки підряд. Кандидати на посаду Директора Національного бюро визначаються комісією з проведення конкурсу на зайняття посади Директора Національного бюро відповідно до результатів відкритого конкурсного відбору на зайняття цієї посади.

До працівників Національного бюро належать особи, які є гласними і негласними штатними працівниками, з числа осіб начальницького складу, державних службовців та інших працівників, які працюють за трудовими договорами в НАБУ.

Негласними штатними працівниками Національного бюро можуть бути детективи, старші детективи та працівники інших підрозділів Національного бюро.

Особами начальницького складу є працівники підрозділів швидкого реагування, захисту учасників кримінального судочинства та забезпечення безпеки працівників відповідно до цього Закону, оперативно-технічних підрозділів та підрозділів детективів Національного бюро.

Оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених законом до підслідності Національного бюро, а також в інших справах, витребуваних до Національного бюро прокурором, що здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування працівниками Національного бюро, проводять старші детективи та детективи Національного бюро, а також оперативно-технічні підрозділи і підрозділи внутрішнього контролю.

Директор Національного бюро створює конкурсні комісії для проведення конкурсів на зайняття вакантних посад гласних працівників. До складу конкурсних комісій включаються до трьох представників Ради громадського контролю. Для проведення конкурсів на негласних працівників створюється окрема комісія з працівників Національного бюро, які мають доступ до державної таємниці. Положення про конкурсні комісії та їх регламент визначаються Директором Національного бюро.

На службу до Національного бюро приймаються на конкурсній, добровільній, контрактній основі громадяни України, які спроможні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки.

Кваліфікаційні вимоги та порядок конкурсу визначаються Директором Національного бюро.

Призначення на посади відбувається за результатами відкритого конкурсу, окрім призначення першого заступника та заступників Директора. Кандидати на посади зобов'язані повідомити про наявність близьких осіб, які вже працюють в органі.

Конкурс на посади в НАБУ проходить у кілька етапів:

- ✓ прийняття рішення про оголошення конкурсу;
- ✓ оприлюднення на офіційному вебсайті Національного бюро рішення про оголошення конкурсу та Профіля посади;
- ✓ прийом документів від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі;
- ✓ перевірка поданих для участі у конкурсі документів на їх відповідність вимогам п. 3.1. Порядку, кваліфікаційним вимогам та іншим встановленим законом вимогам;
- ✓ проведення кваліфікаційного іспиту (тестування) та визначення його результатів;
- ✓ проведення співбесіди та визначення її результатів;
- ✓ визначення переможця конкурсу або прийняття іншого рішення, передбаченого п. 5.8. Порядку;
- ✓ оприлюднення результатів конкурсу (якщо це передбачено Порядком).

Особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, подає до Конкурсної комісії Національного бюро такі документи:

- 1) підписану електронним підписом заяву про участь у конкурсі встановленого зразка або письмову заяву, якщо наявні підтверджені документами законні підстави або це визначено в умовах конкурсу;
- 2) анкету кандидата на посаду до Національного антикорупційного бюро України із заповненням всіх визначених у додатку полів анкети;
- 3) копію Державного сертифіката про рівень володіння державною мовою (витяг з реєстру Державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою), що підтверджує рівень володіння державною мовою, визначений Національною комісією зі стандартів державної мови;
- 4) роздруковану копію декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік, подану у порядку, встановленому Законом України «Про запобігання корупції», як кандидата на посаду;
- 5) заяву про відсутність заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання;
- 6) у разі проведення закритого конкурсу – іншу необхідну інформацію для підтвердження відповідності умовам конкурсу. Працівники Національного бюро, які бажають взяти участь у конкурсі, подають лише заяву про участь у конкурсі, яка готується та подається в електронному вигляді на ім'я голови Конкурсної комісії та підписується КЕП у СЕД "АСКОД";
- 7) кандидати на посади в Управління спеціальних операцій також надають згоду на проходження тестування з фізичної підготовки.

Кандидати на посади детективів та старших детективів, осіб начальницького складу можуть подати заяву у довільній формі із проханням присвоєння їм персонального номера для подальшої ідентифікації такої особи під час розміщення відомостей на офіційному вебсайті Національного бюро. У разі задоволення такої заяви Конкурсна комісія повідомляє кандидата про присвоєний персональний номер. Надалі відомості про такого кандидата розміщуються на офіційному вебсайті Національного бюро для цілей Порядку із зазначенням даних персональних номерів без розкриття персональних даних крім випадку, визначеного пунктом 5.6 розділу V Порядку.

Особи можуть подавати додаткову інформацію стосовно своєї освіти, досвіду роботи, професійного рівня і репутації (характеристики, рекомендації, наукові публікації тощо), мотиваційний лист.

Особам начальницького складу Національного бюро встановлюються такі **спеціальні звання**:

- ✓ середній начальницький склад: лейтенант, старший лейтенант, капітан НАБУ.
 - ✓ старший начальницький склад: майор, підполковник, полковник НАБУ.
- Присвоєння і позбавлення спеціальних звань, а також пониження і поновлення у спеціальному званні здійснюються в установленому порядку.

Особа *не може бути призначена на посаду* в НАБУ, якщо:

- ✓ визнана недієздатною або має обмежену дієздатність
- ✓ має судимість або адміністративне стягнення за корупцію
- ✓ відповідно до вироку суду, що набрав законної сили, позбавлена права займати певні посади або займатися державною діяльністю
- ✓ має інше громадянство або підпорядковується близькій особі
- ✓ не пройшла спеціальну перевірку і стосовно неї встановлено заборону відповідно до Закону України «Про очищення влади»
- ✓ подала недостовірні відомості в декларації, або має заборгованість зі сплати аліментів

Працівники Національного бюро **не мають права:**

- 1) бути членами чи брати участь у створенні чи діяльності політичних партій, організовувати або брати участь у страйках;
- 2) бути повіреними третіх осіб у справах Національного бюро;
- 3) використовувати Національне бюро, його працівників та майно у партійних, групових чи особистих інтересах.

На працівників Національного бюро поширюються інші обмеження та вимоги, встановлені Законом України "Про запобігання корупції". При призначенні на посаду у Національному бюро особа повідомляється про можливість проведення щодо неї перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя. Працівники Національного бюро зобов'язані вживати заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, передбачених Законом України "Про запобігання корупції".

Особи без попереднього досвіду на оперативних чи слідчих посадах повинні пройти *стажування до одного року*.

Працівники Національного бюро приймають рішення в межах своїх повноважень і несуть відповідальність за свої дії або бездіяльність. Працівники НАБУ несуть відповідальність за свої дії або бездіяльність: дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну. У разі порушення прав чи свобод під час виконання службових обов'язків, Національне бюро вживає заходів для їх відновлення та відшкодування шкоди.

Контроль за діяльністю Національного бюро здійснюється комітетом Верховної Ради України, до предмету відання якого відноситься боротьба з корупцією і організованою злочинністю.

Крім цього, Директор Національного бюро: 1) інформує Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України з основних питань діяльності Національного бюро та його підрозділів про виконання покладених завдань, додержання законодавства, прав і свобод осіб; 2) щороку не пізніше 10 лютого та 10 серпня подає Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України письмовий звіт про діяльність Національного бюро протягом попередніх шести місяців.

Звіт Національного бюро надається для висновку Раді громадського контролю при Національному бюро, яка розглядає його упродовж двох тижнів з дня подання. Звіт Національного бюро подається до відповідних державних органів та оприлюднюється разом із висновком Ради громадського контролю у разі його затвердження у встановлений строк.

Комітет Верховної Ради України, до предмету відання якого належать питання боротьби з корупцією, не рідше **одного разу на рік** проводить **відкриті для громадськості слухання** на тему діяльності Національного бюро, виконання покладених на Національне бюро завдань, додержання ним законодавства, прав і свобод осіб.

Щороку проводиться зовнішня незалежна оцінка (аудит) ефективності діяльності НАБУ.

З метою попередження, виявлення та розслідування правопорушень у діяльності працівників Національного бюро у складі його центрального управління діє підрозділ внутрішнього контролю.

Рішенням Директора Національного бюро у складі територіальних управлінь Національного бюро можуть створюватися підрозділи внутрішнього контролю.

Детективи здійснюють досудове розслідування кримінальних корупційних правопорушень, передбачених статтями Кримінального кодексу України

Стаття 191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.	Стаття 366 ²	Декларування недостовірної інформації (наприклад, зазначення неправдивої інформації в електронній декларації, якщо така інформація відрізняється від достовірної на суму понад 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених законом на час вчинення злочину (станом на 01.01.2021 > 1 135 000 грн).
Стаття 206 ²	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (наприклад, привласнення майна підприємства, установи або організації з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації (може бути однією з форм так званого "рейдерства").	Стаття 366 ³	Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
Стаття 209	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.	Стаття 368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (наприклад, прийняття пропозиції (усно, письмово або в іншій формі) або безпосереднє одержання службовою особою "хабара").
Стаття 210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (наприклад, коли бюджетні кошти призначаються для проведення ремонтних робіт на об'єктах соціальної сфери, а фактично використовуються для придбання нових меблів керівнику державного органу за його ж рішенням (понад 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що станом на 01.01.2021 становить 1 135 000 грн).	Стаття 368 ⁵	Незаконне збагачення (набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на 6500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи (станом на 01.01.2021 > 7 377 500 грн).
Стаття 211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону.	Стаття 369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (наприклад, пропозиція (усно, письмово або в іншій формі) або безпосереднє надання "хабара" службовій особі).
Стаття 354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (стосовно працівників юридичних осіб публічного права). Наприклад, надання "хабара" рядовому співробітнику будь-якого державного органу (окрім правоохоронних) за "пришвидчення" оформлення документів або вчинення інших дій на користь "хабародавця".	Стаття 369 ²	Зловживання впливом (наприклад, обіцянка за певну винагороду незаконно посприяти у вирішенні "проблемних питань" з іншою службовою особою).
Стаття 364	Зловживання владою або службовим становищем (наприклад, свідоме порушення закону всупереч інтересам служби з метою отримання для себе або інших осіб матеріальних благ, якщо це спричинило матеріальну шкоду державі на суму, яка в 100 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян (станом на 01.01.2021 > 113 500 грн).	Стаття 410	Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.

ОСОБИ, ПІДСЛІДНІ НАБУ

Президент України

- повноваження якого припинено
- радники і помічники Президента України
- Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступник

Законодавча влада

- народні депутати України
- радники і помічники Голови Верховної Ради України
- депутати Верховної Ради АРК

Виконавча влада

- Прем'єр-міністр України
- радники і помічники Прем'єр-міністра України
- члени Кабінету Міністрів України
- перші заступники і заступники міністрів
- державні службовці, посади яких віднесені до категорії «А»
- члени Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
- члени Націоналії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансів
- Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступник
- члени Антимонопольного комітету України
- Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України
- Голова Фонду державного майна України, його перший заступник та заступники
- члени Центральної виборчої комісії
- члени Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

Державні фінанси

- Голова Національного банку України, перший заступник та заступники
- члени Ради Національного банку України
- посадові особи митної служби, яким присвоєно спеціальне звання державного радника податкових і митних справ III рангу і вище
- посадові особи органів державної податкової служби, яким присвоєно спеціальне звання державного радника податкових і митних справ III рангу і вище
- керівники суб'єктів великого підприємництва, у статутному капіталі яких частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків

Національна безпека

- Секретар РНБО, перший заступник та заступники
- Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники (крім керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійного структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора)
- керівники підрозділів Офісу Генерального прокурора
- заступники керівників підрозділів, прокурори Офісу Генерального прокурора (у тому числі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійного структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора)
- керівники обласних прокуратур, їхні перші заступники та заступники
- керівники підрозділів обласної прокуратури
- особи вищого начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, органи і підрозділи цивільного захисту, вищого складу Національної поліції
- військовослужбовці вищого офіцерського складу ЗСУ, СБУ, Державної прикордонної служби, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії та інших офіційних військових формувань

Судова система

- судді (крім суддів Вищого антикорупційного суду)
- судді Конституційного Суду України
- присяжні (під час виконання ними обов'язків в суді)
- Голова, заступники Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя
- Голова, заступники Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

Місцеве самоврядування

- депутати обласної ради
- депутати міської ради міст Києва та Севастополя
- посадові особи місцевого самоврядування, посади яких віднесені до першої та другої категорії посад

інші службові особи державних та правоохоронних органів, військового формування, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків, які вчинили злочин, підслідний Національному бюро, якщо розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в її ітог і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановлений законом на час вчинення злочину (1 135 000 грн станом на 01.01.2021)

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Державне бюро розслідувань вирішує завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування щодо

1. злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч.1 статті 9 Закону України "Про державну службу", особами, посади яких віднесено до першої - третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України
2. злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України
3. злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених ст. 422 Кримінального кодексу України
4. всі відповіді вірні

Директор Державного бюро розслідувань призначається на посаду

1. Президентом України за поданням комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора ДБР
2. Генеральним прокурором за поданням комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора ДБР
3. Верховною Радою України за поданням комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора ДБР
4. Керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за поданням комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора ДБР

Директор НАБУ призначається на посаду та звільняється з посади

1. Кабінетом Міністрів України
2. Генеральним прокурором
3. Президентом України
4. Верховною Радою України

Директори територіальних управлінь Державного бюро розслідувань та їх заступники, керівники підрозділів центрального апарату ДБР та їх заступники призначаються на посаду та звільняються з посади

1. Директором Державного бюро розслідувань
2. Керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
3. Президентом України
4. Генеральним прокурором

▣ Директором ДБР і заступником Директора ДБР може бути громадянин України, не молодший...

1. 25 років
2. 30 років
3. 35 років
4. 45 років

▣ Директором НАБУ може бути

1. громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше десяти років, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях не менше п'яти років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки
2. громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях не менше трьох років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки
3. громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше десяти років, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях не менше трьох років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки
4. громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки

▣ Діяльність НАБУ спрямовується і координується безпосередньо

1. Керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
2. Президентом України
3. Кабінетом Міністрів України
4. Генеральним прокурором

▣ З якою періодичністю працівники ДБР проходять обов'язкове підвищення кваліфікації?

1. не менше одного разу на два роки
2. не менше одного разу на три роки
3. щороку
4. обов'язковість підвищення кваліфікації в Законі України "Про Державне бюро розслідувань" не передбачена

➤ Конкурс на зайняття посад у Національному бюро передбачає

1. лише складання кваліфікаційного іспиту (тестування)
2. лише проведення співбесіди
3. складання кваліфікаційного іспиту (тестування) та проведення співбесіди
4. складання кваліфікаційного іспиту (тестування), проведення співбесіди та стажування

➤ На якій основі приймаються працівники до Державного бюро розслідувань?

1. за наказом Директора ДБР
2. на основі відкритого конкурсу
3. на основі закритого внутрішнього конкурсу
4. за результатами співбесіди

➤ Національне антикорупційне бюро України має статус:

1. центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових
2. центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику
3. державного правоохоронного органу, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності
4. центрального органу виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції

➤ Оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених законом до підслідності Національного бюро проводять

1. старші детективи та детективи
2. старші детективи та старші слідчі
3. детективи та слідчі
4. державні службовці, які працюють за трудовими договорами в Національному бюро

➤ Особи, які не мають досвіду практичної роботи за спеціальністю, проходять обов'язкове стажування в Державному бюро розслідувань строком

1. від шести місяців до одного року
2. до трьох місяців
3. від двох до п'яти місяців
4. в один місяць

▣ Скільки утворено територіальних управлінь Державного бюро розслідувань для забезпечення виконання його завдань?

1. *п'ять*
2. *три*
3. *дев'ять*
4. *сім*

▣ Хто утворює конкурсні комісії, які проводять конкурс на зайняття вакантних посад гласних штатних працівників у Національному антикорупційному бюро?

1. *Директор НАБУ*
2. *Рада громадського контролю при НАБУ*
3. *Підрозділ внутрішнього контролю НАБУ*
4. *Спеціалізована антикорупційна прокуратура*

▣ Яка стаття Закону України "Про Державне бюро розслідувань" визначає основні засади організації та діяльності ДБР?

1. *ст. 3*
2. *ст. 10*
3. *ст. 5*
4. *ст. 1*

▣ Який орган покликаний запобігати, виявляти, розкривати та розслідувати кримінальні правопорушення, вчинені високопосадовцями та працівниками правоохоронних органів?

1. *СБУ*
2. *ДБР*
3. *МВС*
4. *НАБУ*

▣ У якому році було прийнято Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»?

1. *2014 рік*
2. *2017 рік*
3. *2019 рік*
4. *2021 рік*

▣ У якому році було прийнято Закон України «Про Державне бюро розслідувань»?

1. *2015 рік*
2. *2018 рік*
3. *2019 рік*
4. *2022 рік*

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. № 794-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
2. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
3. Порядок проведення відкритого конкурсу на зайняття посад працівників Державного бюро розслідувань (зі змінами). URL: <https://dbr.gov.ua/poryadok-provedennya-vidkritogo-konkursu-na-zaynyattya-posad-pracivnikiv-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-iz-zminami>
4. Порядок проведення відкритого конкурсу для призначення на посади у Національному антикорупційному бюро України: наказ Національного антикорупційного бюро України від 25.09.2024 року № 162. URL: <https://nabu.gov.ua/robo-ta-v-nabu/pravila-priiому/poryadok-provedennya-vidkrytogo-konkursu/>

Додаткові джерела

1. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
2. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / автори-упорядники В. М. Висоцький., Ю. А. Хатнюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.
3. Богданенко А. Організація діяльності Національного антикорупційного бюро України та його місце в системі органів державної влади України. *Публічне урядування*. 2020. № 24(4). С. 23–31.
4. Ковальчук І. С. Проблемні аспекти розмежування компетенції Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. *Право і суспільство*. 2021. № 1. Ч. 2. С. 98–102.
5. Панов В. В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро України: дис. доктора філософії в галузі права. Київ, 2021. 220 с.
6. Мельник В. І. Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта забезпечення функціонування системи економічної безпеки держави. *Правові горизонти*. 2020. Вип. 21 (34). С. 65–70.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Державного бюро розслідувань. URL: <https://dbr.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/>.

Семінарське заняття № 8
ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ
АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитися з функціями та специфікою діяльності правоохоронних органів спеціального призначення, зокрема Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань.

Питання для обговорення:

1. Національне антикорупційне бюро України: правове регулювання, принципи діяльності, основні завдання.
2. Структура Національного антикорупційного бюро України.
3. Повноваження, права і обов'язки працівників Національного антикорупційного бюро України. Директор НАБУ та його повноваження.
4. Державне бюро розслідувань: правове регулювання, основні засади організації та діяльності, гарантії незалежності.
5. Система Державного бюро розслідувань: центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи.
6. Основні завдання та функції Державного бюро розслідувань.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. У чому переукуються функції НАБУ та ДБР?
2. Як можна оцінити діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції?
3. Антикорупційні органи: історичний експурс та перспектива діяльності.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

1. Засади організації і діяльності Державного Бюро розслідувань (Ст. 6-9 Розділу II).

2. Директор ДБР та його заступники (Ст. 10-12 Розділу II).

3. Директори територіальних управлінь і керівники підрозділів центрального апарату Державного бюро розслідувань та їхні заступники (Ст. 13 Розділу II).

4. Соціальний, правовий захист та відповідальність працівників Державного бюро розслідувань.

5. Основні повноваження Директора Національного антикорупційного бюро України. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

Список джерел:

1. Богданенко А. Організація діяльності Національного антикорупційного бюро України та його місце в системі органів державної влади України. *Публічне урядування*. 2020. № 24(4). С. 23–31.

2. Бакаянова Н. М. Правовий статус Державного бюро розслідувань у світлі конституційного принципу поділу державної влади. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 84–88.

3. Ковальчук І. С. Проблемні аспекти розмежування компетенції Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. *Право і суспільство*. 2021. № 1. Ч. 2. С. 98–102.

4. Панов В. В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро України: дис. доктора філософії в галузі права. Київ, 2021. 220 с.

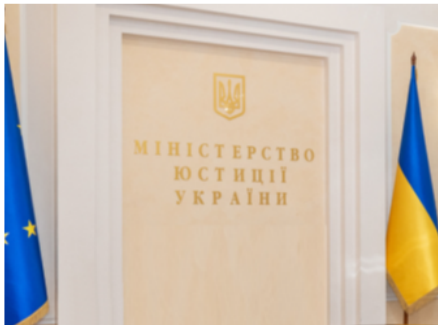
5. Мельник В. І. Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта забезпечення функціонування системи економічної безпеки держави. *Правові горизонти*. 2020. Вип. 21 (34). С. 65–70. 2229-XII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

Тема 9. МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОРГАНИ

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння функцій, завдань, правових засад, організаційної структури та напрямків діяльності Міністерства юстиції України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної правової політики, координує виконання рішень, управління у сфері реєстрації, нотаріату, виконання кримінальних покарань, надання правової допомоги та міжнародного співробітництва.

БАЧЕННЯ, МІСІЯ, ЦІННОСТІ ТА ЗАВДАННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Конституційний і законодавчий мандат

Міністерство юстиції України здійснює свою роботу відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228. Міністерство юстиції України, зокрема забезпечує формування та реалізує державну правову політику, державну політику з питань банкрутства, у сфері нотаріату, організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації обтяжень рухомого майна, державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, реєстрації статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, у сфері виконання кримінальних покарань та пробачі, у сфері правової освіти населення; забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації.

Політичний мандат

Мін'юст здійснює свою роботу з урахуванням положень Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471, Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, Стратегії реформування державного управління України на період до 2025 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р, Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, та з урахуванням щорічних планів дій щодо виконання зазначених стратегічних документів, а також інших документів стратегічного та програмного характеру.

Візія Міністерства юстиції України

Людина, її права та гідність мають першочергове значення в суспільстві, де завдяки злагодженим та прозорій роботі системи юстиції забезпечено верховенство права, захист від шахрайства та корупції.

Місія Міністерства юстиції України

Мін'юст на захисті прав людини і держави.

Міністерство юстиції України захищає людину, її права та власність, забезпечує виконання договорів, зменшує рівень повторної злочинності та забезпечує безкоштовний юридичний захист людини, яка опинилась в складній життєвій ситуації. Мін'юст створює умови для прозорого, швидкого та ефективного надання послуг кожній особі, забезпечуючи легкість ведення бізнесу, підвищуючи ступінь суспільної довіри та впевненості.

Цінності:

- ❖ верховенство права;
- ❖ забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина;
- ❖ законність;
- ❖ відкритість і прозорість;
- ❖ відповідальність та підзвітність;
- ❖ професійність і постійне удосконалення.

Основні завдання Міністерства юстиції України:

- ✓ забезпечення формування та реалізація державної правової політики, політики
- ✓ у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС, політики з питань банкрутства;
- ✓ забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері архівної справи і діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, у сфері виконання кримінальних покарань;
- ✓ забезпечення проведення перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади»;
- ✓ забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності;
- ✓ забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері організації
- ✓ примусового виконання рішень; забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень;
- ✓ здійснення загального управління у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги;
- ✓ забезпечення представництва інтересів держави у судах України, здійснення захисту інтересів України у Європейському суді з прав людини, під час урегулювання спорів і розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземних суб'єктів та України;
- ✓ експертне забезпечення правосуддя та організація роботи нотаріату;
- ✓ виконання функцій центрального засвідчувального органу шляхом забезпечення створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронного цифрового підпису та інші.

Мін'юст відповідно до покладених на нього завдань має право:

- 1) залучати в установленому порядку спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Міністерства;
- 2) отримувати безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на нього завдань інформацію, документи і матеріали, зокрема від органів статистики - статистичні дані;
- 3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;
- 4) скликати наради, утворювати комісії, у тому числі постійно діючі, та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до компетенції Міністерства.

Мін'юст здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи Мін'юсту.

Повноваження щодо загального управління у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги Мін'юст здійснює за участю Координаційного центру з надання правової допомоги, що належить до сфери його управління.

Мін'юст під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України та тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

Зображення державного
Герб України і своїм найменуванням,
самостійний баланс, рахунки в органах
Казначейства, а також рахунки, у тому числі в
іноземній валюті, в державних банках для
закриплення авансового внеску стягувача, обліку
депозитних сум і зарахування стягнутих з
боржників коштів та їх виплати стягувачам.

Внутрішня структура

- Патронатна служба Міністра
- Секретаріат Державного секретаря Міністерства
- Управління інформаційної політики
- Департамент публічного права
- Департамент приватного права
- Департамент з питань банкрутства
- Департамент реєстрації та систематизації правових актів
- Директорат правосуддя та кримінальної юстиції
- Директорат цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації
- Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції
- Департамент міжнародного права
- Секретаріат Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини
- Відділ з питань люстрації
- Управління персоналу
- Бухгалтерська служба
- Департамент державної реєстрації
- Департамент нотаріату
- Департамент санкційної політики
- Департамент експертного забезпечення правосуддя
- Відділ по роботі з державними підприємствами
- Офіс протидії рейдерству (на правах департаменту)
- Відділ режимно-секретної роботи
- Відділ з питань запобігання та виявлення корупції
- Сектор архівної справи
- Департамент державної виконавчої служби
- Управління забезпечення та документообігу
- Відділ державних закупівель та договірної роботи
- Відділ по роботі з системою Державної кримінально-виконавчої служби
- Управління внутрішнього аудиту
- Головний спеціаліст з питань мобілізаційної роботи
- Головний спеціаліст з координації внутрішнього контролю
- Головний спеціаліст з питань територіальної оборони
- Управління пенітенціарних інспекцій

Координаційний центр з надання правничої допомоги Міністерства юстиції України

проконсультуватися з експертом
телефоном

0 800 213 103

отримати консультацію користувачем
онлайн

Онлайн

вернутися до найбільшого
з нападів

Бюро

отримати допомогу
інформаційно-правовою
системою консультацій

WikiLegalAid

Людам із низьким доходом,
людям з інвалідністю

Внутрішньо переміщеним
особам

Постраждалим внаслідок
війни

Учасникам бойових дій та
військовослужбовцям

Членам сімей загиблих
Захисників і Захисниць

Мешканцям тимчасово
окупованих територій

Дітям

Постраждалим від
домашнього насильства

Допомога у кримінальних
справах

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ: СТРУКТУРА ТА ЗАВДАННЯ

Структурні підрозділи міжрегіонального управління Міністерства Юстиції
(на прикладі Південного міжрегіонального управління юстиції (м. Одеса))

ПРО УПРАВЛІННЯ

НАПРЯМИ РОБОТИ

СЕРВІСИ

ПІВДЕННЕ
МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ
(М. ОДЕСА)

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ

ГАРЯЧА ЛІНІЯ

СТРУКТУРА

Управління банкрутства
Управління бухгалтерського обліку та планово-фінансової діяльності
Управління державної реєстрації
Управління державної реєстрації нормативно-правових актів
Управління договірної роботи та ресурсного забезпечення
Управління забезпечення примусового виконання рішень
Управління нотаріату
Управління організаційного забезпечення, документообігу та контролю
Управління персоналу
Управління судової роботи та міжнародної правової допомоги
Відділ з питань запобігання і виявлення корупції
Сектор з питань цивільного захисту та охорони праці
Сектор комунікацій з громадськістю
Головний спеціаліст з питань мобілізаційної роботи
Головний спеціаліст з питань внутрішнього аудиту
Профспілка

Основними завданнями міжрегіонального управління юстиції є:

- ✓ реалізація державної правової політики, державної політики з питань банкрутства, у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, державної реєстрації статутів територіальних громад сіл, селищ, міст, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації; забезпечення реалізації державної політики у сферах організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб);
- ✓ внесення на розгляд Мінюсту пропозицій щодо формування та реалізації політики у зазначених сферах;
- ✓ забезпечення роботи нотаріату;
- ✓ експертне забезпечення правосуддя;
- ✓ протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (щодо нотаріусів, адвокатів, адвокатських бюро та об'єднань, суб'єктів господарювання, що надають юридичні послуги (крім осіб, що надають послуги в рамках трудових відносин));
- ✓ здійснення в межах повноважень міжнародно-правового співробітництва.

Начальник міжрегіонального управління призначається на посаду та звільняється з посади державним секретарем Міністерства юстиції України.

Начальник міжрегіонального управління має не більше восьми заступників, включаючи першого заступника начальника.

Перший заступник начальника, заступники начальника міжрегіонального управління, заступники начальника міжрегіонального управління – начальники Управління забезпечення примусового виконання рішень та їх заступники призначаються на посади та звільняються з посад державним секретарем Міністерства юстиції України.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Гранична чисельність державних службовців та працівників Мін'юсту затверджується

1. Кабінетом Міністрів України
2. Міністром юстиції України
3. Президентом України
4. Верховною Радою України

Вищою посадовою особою з числа державних службовців Мін'юсту є:

1. Державний секретар Мін'юсту
2. Міністр Міністерства юстиції України
3. Заступник Міністра юстиції України з питань виконавчої служби
4. Міністр Кабінету Міністрів України

Державний секретар Мін'юсту призначається на посаду

1. Кабінетом Міністрів України
2. Прем'єр-міністром
3. Президентом України
4. Верховною Радою України

Діяльність міністерства юстиції України спрямовується і координується

1. Кабінетом Міністрів України
2. Президентом України
3. Верховною Радою України
4. Вищою радою правосуддя

Забезпечення формування та реалізації державної правової політики з питань банкрутства є основним завданням

1. Кабінету Міністрів України
2. Міністерства юстиції
3. Міністерства фінансів
4. Міністерства інфраструктури

Державний секретар Мін'юсту призначається на посаду строком

1. на п'ять років з правом повторного призначення
2. на п'ять років без права повторного призначення
3. на три роки з правом повторного призначення
4. безстроково

Мін'юст у межах повноважень, передбачених законом, видає...

1. накази
2. постанови

3. рішення

4. закони

▣ Пропозиції щодо укладання міжнародних договорів України з питань міжнародно-правових відносин і правового співробітництва у цивільних і кримінальних справ, у галузі міжнародного приватного права, захисту прав людини готує...

1. Міністерство закордонних справ
2. Служба безпеки України
3. Міністерство освіти і науки України
4. Міністерство юстиції України

▣ Структура апарату Мін'юсту затверджується

1. Міністром юстиції України
2. Кабінетом Міністрів України
3. Президентом України
4. Державним секретарем Мін'юсту

▣ Штатний розпис і кошторис Мін'юсту затверджується

1. Державним секретарем Мін'юсту за погодженням з Міністерством фінансів України
2. Державним секретарем Мін'юсту за погодженням з Кабінетом міністрів України
3. Державним секретарем Мін'юсту за погодженням з Міністром юстиції України
4. Державним секретарем Мін'юсту за погодженням з Верховною радою України

▣ Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику у сфері нотаріату

1. вірно
2. невірно

▣ Мін'юст має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням

1. вірно
2. невірно

▣ Міністерство юстиції України має самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства

1. вірно
2. невірно

➤ Мін'юст НЕ є юридичною особою

- 1. вірно*
- 2. невірно*

➤ Мін'юст очолює Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України

- 1. вірно*
- 2. невірно*

➤ Яка з наведених характеристик НЕ належить до цінностей Мін'юсту?

- 1. професійність*
- 2. підзвітність*
- 3. відкритість*
- 4. політична нейтральність*

➤ Яке із зазначених тверджень відображає візію Мін'юсту?

- 1. розвиток цифрової економіки*
- 2. верховенство права та захист від шахрайства й корупції*
- 3. надання гуманітарної допомоги*
- 4. просування української культури*

➤ Що забезпечує Мін'юст у сфері прав людини?

- 1. реєстрацію політичних партій*
- 2. захист прав людини і держави*
- 3. призначення суддів*
- 4. реєстрацію актів цивільного стану*

➤ Яке значення має принцип верховенства права для Міністерства юстиції України?

- 1. це тимчасовий орієнтир*
- 2. це один із ключових принципів діяльності*
- 3. його не визначено у цінностях Мін'юсту*
- 4. він має лише декларативний характер*

➤ Яке з наведених положень є візією Мін'юсту?

- 1. ефективне управління державними підприємствами*
- 2. людина, її права та гідність – у центрі системи юстиції*
- 3. відповідальність у сфері енергетичної безпеки*
- 4. підвищення заробітних плат працівників*

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

Нормативно-правові акти:

1. Положення про Міністерство юстиції України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text>
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text>
3. Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>

Додаткові джерела

1. Агапова О.В. Роль Міністерства юстиції України у відновленні справедливості для України через міжнародний реєстр збитків. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 795–798.
2. Добрянська Н. В., Гуцул В. О. Міністерство юстиції України, як суб'єкт нормотворчої діяльності: стан, проблеми, перспективи. *Наукові перспективи*. 2023. №1(31). С. 462–472.
3. Фесянов П. О., Хомуїло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf
4. Брода, А. Ю., Присяжнюк, А. Г. Правовий статус Міністерства юстиції України у сфері експертного забезпечення правосуддя. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-8-01-16/2023-8-01-16>.
5. Гуцул В.О. Міністерство юстиції України як суб'єкт нормотворення. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. Том 35 (74). № 2. С. 7–12.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>.
2. Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції: вебсайт. URL: <https://pzmrujust.gov.ua/>.
3. Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Одеса): вебсайт. URL: <https://just-dnipro.gov.ua>.
4. Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції: вебсайт. URL: <http://www.sumyjust.gov.ua>.
5. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ): вебсайт. URL: <https://pzmrujust.gov.ua/>.
6. Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції: <https://centraljust.gov.ua/>.

Семінарське заняття № 9 МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОРГАНИ

(денна форма- 2 год. / заочна форма – 1 год.)

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття, здобувачам необхідно: ознайомитися із завданнями, структурою та повноваженнями Міністерства юстиції України, його територіальних управлінь, а також діяльністю системи Державної виконавчої служби, зосереджуючи увагу на ролі Міністерства у забезпеченні правоохоронної діяльності держави.

Питання для обговорення:

1. Міністерство юстиції України – центральний орган державної виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері юстиції.
2. Становлення і основні етапи розвитку органів юстиції.
3. Система органів та установ юстиції України.
4. Структура Міністерства юстиції України.
5. Центральний апарат Міністерства юстиції України.
6. Територіальні органи, установи та органи юстиції.
7. Основні завдання Міністерства юстиції України.
8. Повноваження Міністерства юстиції України та його органів. Організація роботи Міністерства юстиції України.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Яка структура, основні завдання та повноваження Міністерства юстиції України?
2. Які структурні підрозділи міжрегіонального управління Міністерства юстиції України?
3. Охарактеризуйте систему органів Міністерства юстиції України.

Вправи для самостійної роботи.

Підготуйте презентацію/доповідь.

Презентація/доповідь має бути результатом творчого опрацювання тематичних матеріалів. Обсяг індивідуальної завдання не повинен бути меншим за 5 слайдів (сторінок) і не перевищувати 15 слайдів (сторінок).

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура доповіді:

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми).
4. Основна частина — у залежності від обраної теми.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).

Вимоги до оформлення е-презентації (мультимедійна або відеопрезентація): на корпоративному шаблоні МДУ; формат — Power Point, Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides, TikTok або ін.; обсяг – до 15 слайдів;

Тематика презентації/доповіді (на вибір здобувача вищої освіти):

1. Повноваження Міністерства юстиції України.
2. Основні завдання Міністерства юстиції України.
3. Структура апарату Міністерства юстиції України.

ПРО МІНІСТЕРСТВО СТРУКТУРА НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ВЕБСАЙТИ МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ УПРАВЛІнь ПРЕС-СЛУЖБА					
НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ					
ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НОРМАТИВНИХ АКТІВ	КОМУНІКАЦІЯ З МЕДІА ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ	ПРАВОВА РОБОТА	ОЧИЩЕННЯ ВЛАДИ	РЕГУЛЯТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ	ПЛАН РОБОТИ ТА АНАЛІТИЧНА ЗВІТНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА
СЕКТОРАЛЬНІ РОБОЧІ ГРУПИ	ЮРИДИЧНА ОСВІТА	ВНУТРІШНІЙ АУДИТ	МІЖВІДОМЧА КООРДИНАЦІЙНА РАДА З ПИТАнь ПРАВОСУДДЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ	ЄДИНІ ТА ДЕРЖАВНІ РЕЄСТРИ	ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ
МАЙНО	БІЗНЕС І ПРАВА ЛЮДИНИ	ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ	ГРОМАДСЬКА РАДА ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ	ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ	ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ НАМІР ВИКОНУВАТИ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА	АНТИКОРУПЦІЙНІ ІНІЦІАТИВИ	ПОВІДОМЛЕННЯ ДЕРЖАТЕЛЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПРО ВИЯВЛЕННЯ РОЗБІЖНОСТЕЙ СПФМ	НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	БЕЗОПЛАТНА ПРАВНИЧА ДОПОМОГА
РЕФОРМУВАННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ ТА ПРОБАЦІЇ	ОПЕРАТОРИ ЕЛЕКТРОННИХ ТОРГОВИХ МАЙДАНЧИКІВ	ПЕРЕВІРКИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ОЧИЩЕННЯ ВЛАДИ»	ЛИСТИ ОЧІКУВАНЬ ВЛАСНИКА	ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ	РЕАГУВАННЯ НА КРИТИКУ
РЕЄСТР ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ АГРЕСІЄЮ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ	МІЖВІДОМЧЕ МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	АУДИТОРСЬКИЙ КОМПІТЕТ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ЦИВІЛЬНИХ ТА КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ	СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ
ВОЄННИЙ СТАН	ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ	СПІВПРАЦЯ З МІЖНАРОДНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ	УКРАЇНА-НАТО	НОТАРІАТ	МІЖВІДОМЧЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
БЕЗБАР'ЕРНІСТЬ	НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ	СФЕРА БАНКРУТСТВА (НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ)	МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА	ФІНАНСОВИЙ МОНИТОРИНГ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ	

Список джерел:

1. Фесянов П.О., Хомуйло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 7. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf
2. Правила внутрішнього службового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені Конференцією державних службовців Міністерства юстиції України (протокол від 05 травня 2022 року № 2–2022). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/09/20220509120448–29.pdf>
3. Правила внутрішнього трудового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені загальними зборами працівників Міністерства юстиції України, які не є державними службовцями (протокол від 01.12.2021 р. № 1–2021). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/12/13/20211213101901–76.pdf>
4. Желінський В. М. Поняття та види спеціальних принципів реєстраційної діяльності Міністерства Юстиції України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) № 3. С. 7–12.
5. Журанов Д. І. Актуальні проблеми державної реєстрації нормативно-правових актів. Сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7741

ОРІЄНТОВНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО САМОКОНТРОЛЮ

➤ Що є предметом дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»?

1. Організація та діяльність органів виконавчої влади
2. Судова система та правоохоронні органи України
3. Міжнародне право та його вплив на Україну
4. Економічна політика держави

➤ Що включає в себе правоохоронна діяльність в Україні?

1. Тільки діяльність судів
2. Діяльність органів, що забезпечують правопорядок і безпеку
3. Лише роботу прокуратури
4. Економічну діяльність держави

➤ Які суди входять до системи судів загальної юрисдикції в Україні?

1. Місцеві, апеляційні та Верховний Суд
2. Тільки місцеві суди
3. Міжнародні суди
4. Господарські суди

➤ Хто призначає суддю на посаду вперше в Україні?

1. Верховній Раді України
2. Президенту України
3. Міністерству юстиції України
4. Вища рада правосуддя

➤ Яке завдання Конституційного Суду України?

1. Розгляд кримінальних справ
2. Нагляд за діяльністю поліції
3. Забезпечення відповідності законів Конституції
4. Організація виборів

➤ Яка основна функція прокуратури України?

1. Здійснення правосуддя
2. Захист державної таємниці
3. Представництво інтересів держави в суді
4. Організація виборчого процесу

➤ Яке завдання Міністерства юстиції України?

1. Контроль за діяльністю поліції
2. Забезпечення реалізації державної правової політики
3. Організація роботи парламенту
4. Розслідування кримінальних справ

▣ Які завдання виконує поліція в Україні?

1. Здійснення правосуддя
2. Забезпечення публічного порядку та безпеки
3. Розгляд конституційних скарг
4. Організація виборів

▣ Що є основним завданням адвокатури в Україні?

1. Здійснення правосуддя
2. Захист прав і свобод людини
3. Контроль за діяльністю судів
4. Організація роботи парламенту

▣ Яка основна функція нотаріату в Україні?

1. Розслідування кримінальних справ
2. Забезпечення публічного порядку
3. Засвідчення юридичних фактів та документів
4. Контроль за діяльністю адвокатів

▣ Який орган здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів?

1. Верховна Рада України
2. Міністерство юстиції
3. Вища рада правосуддя
4. Конституційний Суд України

▣ Яке призначення має Вища кваліфікаційна комісія суддів України?

1. Захист прав споживачів
2. Проведення добору кандидатів на посаду судді
3. Проведення кримінальних розслідувань
4. Контроль за адвокатською діяльністю

▣ Який орган в Україні має повноваження здійснювати оперативно-розшукову діяльність?

1. Конституційний Суд України
2. Кабінет Міністрів України
3. Національна поліція України
4. Центральна виборча комісія

▣ Який орган є центральним у системі органів прокуратури?

1. Апеляційна палата
2. Верховний Суд
3. Офіс Генерального прокурора
4. Державне бюро розслідувань

➤ Що належить до завдань Державного бюро розслідувань (ДБР)?

1. Розгляд адміністративних правопорушень
2. Розслідування злочинів, вчинених високопосадовцями
3. Призначення суддів
4. Проведення державної реєстрації

➤ Який нормативно-правовий акт регулює діяльність адвокатури в Україні?

1. Кримінальний кодекс України
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»
3. Кодекс адміністративного судочинства
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»

➤ Яка структура належить до системи органів внутрішніх справ?

1. Державна податкова служба
2. Національна поліція
3. Національне антикорупційне бюро України
4. Рахункова палата

➤ Яка форма діяльності характерна для нотаріуса?

1. Адвокатське представництво
2. Реєстрація громадських організацій
3. Вчинення нотаріальних дій
4. Винесення судових рішень

➤ Що з наведеного належить до повноважень суду?

1. Внесення змін до законодавства
2. Скасування рішень президента
3. Вирішення правових спорів
4. Призначення прокурорів

➤ Який орган здійснює захист національної безпеки України у сфері контррозвідки?

1. Державна фіскальна служба
2. Національна поліція
3. Служба безпеки України
4. Вища рада правосуддя

➤ Який орган в Україні забезпечує конституційний контроль?

1. Верховний Суд
2. Конституційний Суд України
3. Генеральна прокуратура
4. Вища рада правосуддя

▣ Яка з наведених функцій є основною для прокуратури України?

1. Виконання судових рішень
2. Представництво інтересів держави в суді
3. Реєстрація юридичних осіб
4. Надання юридичних консультацій

▣ Хто затверджує склад Конституційного Суду України?

1. Кабінет Міністрів України
2. Президент України, Верховна Рада і з'їзд суддів
3. Вища рада правосуддя
4. Міністерство юстиції України

▣ Який орган проводить кваліфікаційне оцінювання суддів?

1. Верховна Рада України
2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України
3. Конституційний Суд України
4. Міністерство юстиції України

▣ У якому суді розглядаються спори між державними органами та громадянами з приводу порушення прав?

1. Господарський суд
2. Апеляційний суд
3. Адміністративний суд
4. Касаційний суд

▣ Що є основною функцією Національного антикорупційного бюро України (НАБУ)?

1. Захист державного кордону
2. Ведення судової практики
3. Запобігання і розслідування корупційних злочинів
4. Захист державних секретів

▣ Який з судів є найвищим у системі судоустрою України?

1. Конституційний Суд України
2. Верховний Суд України
3. Апеляційний суд
4. Господарський суд

▣ Що з наведеного НЕ входить до системи судоустрою України?

1. Апеляційні суди
2. Місцеві суди
3. Конституційний Суд України
4. Міністерство юстиції України

➤ Який орган здійснює досудове розслідування злочинів, вчинених працівниками правоохоронних органів?

1. Служба безпеки України
2. *Офіс Генерального прокурора*
3. *Державне бюро розслідувань*
4. *Національна поліція*

➤ Який суд розглядає справи про неконституційність законів?

1. *Верховний Суд*
2. *Вищий антикорупційний суд*
3. *Конституційний Суд України*
4. *Апеляційний суд*

➤ Хто призначає Генерального прокурора України?

1. *Президент України за погодженням з Кабінетом Міністрів*
2. *Верховна Рада України за поданням Президента*
3. *Президент України за згодою Верховної Ради*
4. *Вища рада правосуддя*

➤ Яка структура є органом правопорядку, що має функції розвідки та контррозвідки?

1. *Національна гвардія України*
2. *Міністерство внутрішніх справ*
3. *Служба безпеки України*
4. *Офіс Генерального прокурора*

➤ Що з наведеного НЕ є функцією судової влади?

1. *Вирішення правових спорів*
2. *Реалізація державної політики*
3. *Захист конституційних прав і свобод*
4. *Контроль за дотриманням законності*

➤ Яке з наведених прав забезпечує доступ громадян до судочинства?

1. *Право на свободу слова*
2. *Право на працю*
3. *Право на правосуддя*
4. *Право на освіту*

➤ Що є основною відмінністю між судами загальної юрисдикції та Конституційним Судом України?

1. *Суди загальної юрисдикції мають більші повноваження*
2. *Конституційний Суд не розглядає конкретні судові справи громадян*
3. *Конституційний Суд є апеляційною інстанцією*
4. *Суди загальної юрисдикції не мають повноважень вирішувати спори*

▣ Який з перелічених органів здійснює правосуддя в кримінальних справах?

1. *Адміністративний суд*
2. *Господарський суд*
3. *Кримінальний суд*
4. *Суд загальної юрисдикції*

▣ У якому документі закріплено принцип незалежності суддів?

1. *Кодекс адміністративного судочинства*
2. *Конституція України*
3. *Кримінальний кодекс*
4. *Закон «Про Національну поліцію»*

▣ Який суд спеціалізується на справах, пов'язаних з корупційними правопорушеннями?

1. *Господарський суд*
2. *Верховний Суд*
3. *Вищий антикорупційний суд*
4. *Апеляційний суд*

▣ Хто має право ініціювати питання про неконституційність закону в Конституційному Суді України?

1. *Будь-який громадянин України*
2. *Президент України, Верховна Рада, Омбудсман та інші визначені суб'єкти*
3. *Суддя будь-якого місцевого суду*
4. *Представники політичних партій*

▣ Який орган є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції?

1. *Апеляційний суд*
2. *Верховний Суд*
3. *Вищий антикорупційний суд*
4. *Вища рада правосуддя*

▣ Який орган здійснює досудове розслідування у кримінальних справах?

1. *Національна поліція*
2. *Конституційний Суд*
3. *Міністерство оборони України*
4. *Суд загальної юрисдикції*

▣ Хто має право здійснювати нотаріальну діяльність в Україні?

1. *Будь-який юрист із вищою освітою*
2. *Особа з вищою юридичною освітою, стажем роботи не менше трьох років та іспитом на право зайняття нотаріальною діяльністю*
3. *Працівники суду*

▣ Який орган веде Єдиний реєстр нотаріальних дій?

1. Національна асоціація адвокатів України
2. Верховний Суд
3. Міністерство юстиції України
4. Нотаріальна палата України

▣ Який документ посвідчує повноваження особи на представництво інтересів іншої особи?

1. Заповіт
2. Довіреність
3. Позовна заява
4. Свідоцтво про реєстрацію

▣ Яка форма адвокатської діяльності не передбачена законодавством України?

1. Індивідуальна адвокатська діяльність
2. Адвокатське бюро
3. Адвокатська корпорація
4. Адвокатське об'єднання

▣ Хто здійснює дисциплінарне провадження щодо адвокатів?

1. Міністерство юстиції
2. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури
3. Суд
4. Прокуратура

▣ Який документ підтверджує право особи на заняття адвокатською діяльністю?

1. Свідоцтво про закінчення юридичного ВНЗ
2. Сертифікат Національної асоціації адвокатів
3. Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю
4. Судове рішення

▣ Який з наведених обов'язків покладається на адвоката відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»?

1. Здійснювати судочинство
2. Забезпечувати доступ до нотаріальних послуг
3. Зберігати адвокатську таємницю
4. Надавати медичну допомогу

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Що є предметом дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» та яка її система?
2. Що таке правоохоронна діяльність і які органи здійснюють її в Україні?
3. Яка структура судових та правоохоронних органів України?
4. Як дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» пов'язана з іншими юридичними дисциплінами?
5. Які основні джерела курсу «Судові та правоохоронні органи України»?
6. Що таке правосуддя і які його характерні ознаки?
7. Яке завдання судової влади в Україні?
8. Що таке система судів загальної юрисдикції, її види та склад?
9. Який порядок призначення судді вперше та які етапи спеціальної підготовки кандидатів?
10. Який склад і види апеляційних та місцевих судів?
11. Як відбувається призначення суддів на адміністративні посади?
12. У чому полягає єдність системи судів загальної юрисдикції?
13. Які функції, склад та повноваження мають вищі спеціалізовані суди?
14. Який склад і повноваження Верховного Суду України?
15. Як формується Вища кваліфікаційна комісія суддів України та які її повноваження?
16. Які є вищі органи суддівського самоврядування?
17. Який статус та повноваження має Державна судова адміністрація України?
18. Який склад та повноваження Вищої ради правосуддя України?
19. Які завдання і принципи діяльності Конституційного Суду України?
20. Який порядок утворення, склад і повноваження Конституційного Суду України?
21. Які вимоги ставляться до суддів Конституційного Суду, гарантії їх діяльності та підстави припинення повноважень?
22. Якими є правові основи діяльності прокуратури в Україні?
23. Яка система, завдання, принципи організації та функції прокуратури?
24. Які повноваження прокурора та як відбувається призначення й звільнення з посади?
25. Які вимоги ставляться до кадрів органів прокуратури?
26. Яке завдання, структура та повноваження Міністерства юстиції України?
27. Які основні етапи становлення органів юстиції України та їх сучасна система?
28. Яка структура Міністерства юстиції України та повноваження його територіальних управлінь?
29. Які завдання та повноваження управлінь юстиції АРК, областей, м. Києва та Севастополя?
30. Які завдання органів внутрішніх справ України та їхнє місце в системі правоохоронних органів?

31. Яка система органів внутрішніх справ і повноваження Міністерства внутрішніх справ України?
32. Що таке поліція в Україні, її структура та повноваження?
33. Які завдання і принципи діяльності Служби безпеки України?
34. Яка структура, повноваження, кадровий склад і вимоги до працівників СБУ?
35. Що таке адвокатура, її завдання та принципи діяльності?
36. Які організаційні форми, види адвокатської діяльності та професійні права й обов'язки адвоката?
37. Що таке адвокатська таємниця та які існують гарантії адвокатської діяльності?
38. Які повноваження мають кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури, Рада адвокатів України, Вища ревізійна та Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісії?
39. У чому полягає дисциплінарна відповідальність адвоката, її види та підстави припинення адвокатської діяльності?
40. Що таке нотаріат, які права та обов'язки має нотаріус?
41. Які вимоги до нотаріуса, структура Вищої кваліфікаційної комісії Нотаріату України?
42. У чому різниця між державною та приватною нотаріальною діяльністю? Який порядок реєстрації?
43. Які повноваження нотаріусів при здійсненні нотаріальних дій та роль Нотаріальної палати України?
44. Які завдання, структура та система Бюро економічної безпеки України?
45. Які повноваження мають детективи Бюро економічної безпеки та особливості служби?
46. Яке правове регулювання, засади організації та функції Бюро економічної безпеки?
47. Яка загальна характеристика, структура та повноваження Національного антикорупційного бюро України?
48. Які принципи діяльності НАБУ, статус директора та порядок добору працівників?
49. Яке правове регулювання, система, основні функції та гарантії незалежності Державного бюро розслідувань?
50. Який правовий статус директора, вимоги до працівників ДБР, структура, функції та служба в ньому?

ГЛОСАРІЙ

А

Адвокат

фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю

Адвокатська таємниця

будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності (ст. 22 Закону)

Адвокатський запит

письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту

Адвокатура України

недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом (ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»)

Адміністративне судочинство

є формою реалізації судової влади у процесі якої вирішуються юридично значущі справи, що виникають у сфері управлінських правовідносин за наявності публічного інтересу

Адміністративні суди

спеціалізовані суди загальної юрисдикції, які здійснюють у порядку адміністративного провадження розгляд адміністративних справ, що пов'язані з

правовідносинами у сфері державного управління та місцевого самоврядування (справи адміністративної юрисдикції), крім справ адміністративної юрисдикції у сфері військового управління, розгляд яких здійснює військовий суд

Апеляція (лат. — звернення, скарга)

це спосіб оскарження судового вироку чи рішення, які не набрали чинності відповідно до процесуального законодавства, до апеляційного суду з метою перевірки їх законності та обґрунтованості

Б

Бюро економічної безпеки України

це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави

В

Верховний Суд України

найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції, що здійснює правосуддя, забезпечує однакове застосування законодавства усіма судами загальної юрисдикції

Виключність судової влади

означає, що жоден орган державної влади окрім суду не може вирішувати усі правові суперечки та приймати рішення, здійснюючи правосуддя

Виконавче провадження

це сукупність дій органів і посадових осіб, визначених Законом "Про виконавче провадження", спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених законами і рішеннями, що підлягають примусовому виконанню

Вища кваліфікаційна комісія суддів України

є державним колегіальним органом суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України

Вища рада правосуддя

є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів

Г

Гендерна рівність

рівні можливості самореалізації жінок і чоловіків, гарантії дотримання прав і свобод з урахуванням особливостей статей, взаємні обов'язки та спільна відповідальність в процесі життєдіяльності

Гласність судового процесу

це здійснення відкритого розгляду справ у суді, під час якого громадянин може реалізувати гарантоване законом право на отримання у суді усної або письмової інформації щодо результатів розгляду судової справи

Господарське судочинство

є формою реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають у сфері господарських правовідносин

Д

Державна архівна служба України

є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого забезпечує реалізацію державної політики у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, а також міжгалузеву координацію з питань, що належить до її компетенції

Державна реєстрація нормативно-правових актів

процедура із занесення нормативно-правового акту до державного реєстру та проведення його правової експертизи на відповідність чинному законодавству, насамперед, Конституції

Державна судова адміністрація України

є державним органом у системі правосуддя, підзвітним Вищій раді правосуддя, і безпосередньо здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених Законом України «Про судоустрій і статус суддів»

Державна таємниця

вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України, та які визнані у порядку, встановленому Законом України від 21 січня 1994 р. "Про державну таємничу" (в редакції Закону від 30 жовтня 2024 р.), державною таємницею і підлягають охороні державою

Державне бюро розслідувань

є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції

Державний примус

це державно-авторитарний вплив відповідних державних органів їх посадових та службових осіб на поведінку людей

Дізнавач

службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції України або уповноважена особа іншого підрозділу поліції, яка уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків

Дізнання

форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків (п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК України)

Діяльність органів прокуратури

один із засобів реалізації державної влади, яка функціонує виключно в інтересах цієї держави, вона закріплена в Конституції України та в інших правових актах

Доступність правосуддя

є нормативно закріпленою і реально забезпеченою можливістю для фізичних та юридичних осіб безперешкодно звертатись до суду за захистом своїх прав та інтересів

Досудове слідство

форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів (п. 6 ч. 1 ст. 3 КПК України)

Досудове слідство в рамках стадії досудового розслідування

здійснювана у передбаченій законом процесуальній формі в рамках стадії досудового розслідування пізнавальна, правозастосовна та правоохоронна діяльність слідчого, зміст якої полягає у збиранні, дослідженні, перевірці, оцінці та використанні доказів, встановленні об'єктивної істини, забезпеченню прав і свобод людини, провадженню слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій та самостійному застосуванні норм права з метою виконання завдань кримінального провадження, створення умов для здійснення справедливого правосуддя

Є

Європейський Суд з прав людини

міжнародний судовий орган, юрисдикція якого поширюється на всі держави-члени Ради Європи, що ратифікували Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, і включає всі питання, які стосуються тлумачення і застосування конвенції, включаючи міждержавні справи й скарги окремих осіб

Європейський суд з прав людини

судовий орган у системі контролю за виконанням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року державами — учасниками Конвенції

З

Забезпечення доведеності вини

принцип, що полягає, по-перше, у всебічному дослідженні, доборі та достовірності доказів у кримінальній справі, по-друге, — у забезпеченні доведеності невинуватості

Засада верховенства права

це правове положення, яке полягає в тому, що людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави, у тому числі і діяльності прокуратури

Засада законності

це головна загально-правова основа діяльності всіх суб'єктів правозастосування

Засада територіальності

означає розбудову системи прокуратури України відповідно до адміністративно-територіального устрою, закріпленого у ст. 133 Конституції України

Засади діяльності прокуратури

це керівні положення, які визначають найбільш істотні риси й ознаки діяльності органів прокуратури й основні вимоги, що ставляться до неї

Збори суддів

зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань

Здійснення правосуддя виключно судами

це ключовий принцип, на якому базується судочинство, який полягає у тому, що тільки суди мають право розглядати кримінальні, цивільні та інші справи на території України

Змагальність сторін

полягає у встановленні законом рівних можливостей для сторін, які беруть участь у судочинстві, використовувати засоби захисту своїх прав і інтересів в умовах змагального порядку судового розгляду справ

I

Імпічмент (англ. — осуд, обвинувачення, від старофранц. — перешкода, тортури)

це одна з форм конституційної відповідальності, що реалізується шляхом парламентської процедури, яка пов'язана з позбавленням президента недоторканності у зв'язку зі вчиненням ним певного злочину

К

Кадри СБУ складають

співробітники — військовослужбовці, працівники, які уклали трудовий договір із СБУ, а також військовослужбовці строкової служби

Касація (лат. — скасування, знищення)

це спосіб оскарження судових рішень, які вже набрали чинності у визначеному законом порядку, до вищого спеціалізованого суду або до ВСУ

Колегіальний або одноособовий розгляд справ у суді

справи у судах першої інстанції розглядаються суддею одноособово, колегією суддів або суддею і народними засідателями, а у випадках, визначених процесуальним законом, судом присяжних

Конституційне звернення

це письмове клопотання до КСУ про необхідність офіційного тлумачення Конституції та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод фізичної та юридичної особи

Конституційне подання

це письмове клопотання до КСУ про визнання правового акту (або його окремих положень) неконституційними, про визнання конституційності міжнародного договору або про необхідність офіційного тлумачення Конституції та законів України

Конституційне судочинство

це діяльність судових органів, що полягає в розгляді справ, предметом яких є конституційно-правові питання, пов'язані із забезпеченням дотримання Конституції України державними органами й у прийнятті щодо них рішень, що тягнуть за собою правові наслідки

Конституційний контроль

особливий напрям правоохоронної діяльності з перевірки відповідності законів та інших правових актів Конституції України

Конституційний Суд України

органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України

Конфлікт інтересів адвоката

суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності

Кримінальне судочинство

є формою реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються справи про кримінальні правопорушення. Зміст кримінального судочинства полягає в розгляді в судових засіданнях кримінальних справ і застосуванні встановлених законом видів покарання до осіб, які винні у вчиненні кримінального правопорушення або у виправданні невинних

Л

Ланка системи судустрою

це суд або сукупність однотипних судів, які мають однакову структуру, організаційну побудову, повноваження і у більшості випадків діють у межах територіальних одиниць, прирівняних одна до одної за адміністративним статусом

М

Міністерство внутрішніх справ України

є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України

Міністерство юстиції України

є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України

Міністр юстиції України

посадова особа Міністерства, яка відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України та актів Президента України в межах наданих повноважень

визначає пріоритети і стратегічні напрями роботи Міністерства та забезпечує реалізацію державної політики у відповідній сфері

Місцевими загальними судами

є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах)

Мова судочинства

відповідно до чинного законодавства судочинство в Україні здійснюється державною мовою

Н

Надання юридичної допомоги

це правоохоронна функція, яка полягає у наданні правової допомоги юридичним та фізичним особам при вирішенні питань захисту і охорони прав та інтересів у разі їх порушення або у разі захисту у кримінальних справах

Національна поліція України

це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку

Національне антикорупційне бюро України

є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових

Недоторканність особи

система гарантій права людини на свободу пересування

Незалежність судової влади

це принцип ефективної діяльності суду, що вільний від будь-якого зовнішнього чи внутрішнього впливу з боку органів законодавчої та виконавчої влади, фізичних та юридичних осіб

Незмінюваність суддів

полягає у тому, що професійні судді судів загальної юрисдикції обіймають посади безстроково, крім суддів, які призначаються на посаду вперше

Нововиявлені обставини

обставини, які під час розгляду справи судом першої інстанції не були відомі і спростовують висновки, вказані у судовому рішенні, яке вже набрало законної сили

Нотаріальна таємниця

сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо

Нотаріат

система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності

Нотаріат в Україні

це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності (ст. 1 Закону України «Про нотаріат»)

Нотаріус

це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про нотаріат»)

Нотаріус (лат. — писар, секретар)

представник органів та установ нотаріату, що законом уповноважений вчиняти нотаріальні дії

О

Обов'язковість судового рішення

судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями і громадянами на всій території України

Оперативно-розшукова діяльність

це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів

Організаційне забезпечення діяльності судів

це вид правоохоронної діяльності, який складається із заходів, що спрямовані на створення умов для повного, всебічного, об'єктивного та незалежного здійснення правосуддя

Ордер

письмовий документ, що у випадках, встановлених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги

П

Підтримання державного обвинувачення в суді прокурором

підтримуючи державне обвинувачення, прокурор бере участь у дослідженні доказів, подає суду свої міркування щодо застосування кримінального закону та визначення покарання підсудному

Повна вища юридична освіта

повна вища юридична освіта, здобута в Україні, а також повна вища юридична освіта, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку

Поліцейський

громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції

Помічник слідчого

працівник слідчого підрозділу, завданням якого є надання допомоги слідчому і виконання його доручень, пов'язаних з розслідуванням кримінальних правопорушень

Попередження, виявлення і розслідування правопорушень

це напрям правоохоронної діяльності, який полягає у застосуванні системи заходів загального і спеціального характеру уповноваженими державою правоохоронними органами

Посада Голови ВСУ

визначена структурою та штатним розкладом первинна структурна одиниця судового органу та апарату суду, яка спрямовує та здійснює загальне організаційне керівництво діяльністю суду, представляє всю систему судів загальної юрисдикції у відносинах з іншими органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, а також з судовими органами інших держав та міжнародними організаціями

Посада судді

це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця судового органу та його апарату, на яку законом покладено коло службових повноважень зі здійснення правосуддя

Право на оскарження судового рішення

це право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення, яке надається учасникам судового процесу та іншим особам у випадках, передбачених процесуальним законом

Право на судовий захист

гарантована можливість суб'єкта захистити свої права, свободи і законні інтереси у незалежному, неупередженому суді, який створюється відповідно до закону

Правоохоронна діяльність

це державна правомірна діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку вповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням установлених у законі процедур для здійснення цієї діяльності

Правосуддя

це державна діяльність, яку проводить суд шляхом розгляду і вирішення у судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ

Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді

полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом

Президія апеляційного суду

це постійно діючий орган суду, що сприяє діяльності голови суду та поширює демократичні і колегіальні принципи управління судовою установою

Презумпція невинуватості

полягає у тому, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню доти, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду

Прокуратура України

самостійний централізований орган державної влади, що діє в системі правоохоронних органів держави та забезпечує захист від неправомірних посягань на суспільний і державний лад, права й свободи людини, а також основи демократичного устрою засобами та методами, які передбачено законом

Прокурорська система

може бути визначена як централізована в масштабах України сукупність прокурорських органів, пов'язаних структурною єдністю і загальною функцією здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-

розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, нагляду при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, підтримують державне обвинувачення в суді, а також здійснюють представництво інтересів громадянина або держави в суді, у випадках визначених законом

Прокурорський нагляд в Україні

це державна діяльність спеціально уповноважених посадових осіб – прокурорів, щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, а також за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

Професійний суддя

це посадова особа судової влади України, яка відповідно до Конституції наділена повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі незалежно від законодавчої та виконавчої влади

Публічна служба

діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади АРК, органах місцевого самоврядування

С

Система судоустрою України

це сукупність усіх судів, що існують та функціонують в Україні, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності, з урахуванням адміністративно-територіальної побудови нашої держави (територіальності), спеціалізації, та як правило інстанційності, наділених повноваженнями здійснювати судову владу

Слідчий

службова особа органу Національної поліції України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень

Служба безпеки України

державний орган спеціального призначення, з правоохоронними функціями який забезпечує державну безпеку України (ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України»)

Служба судової охорони

є державним органом у системі правосуддя для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу

це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Справа адміністративної юрисдикції

публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень

Стаж роботи в галузі права

Стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею повної вищої юридичної освіти

Суб'єкт владних повноважень

орган державної влади, орган місцевого самоврядування, посадова чи службова особа, інший суб'єкт, які здійснюють владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень

Суд апеляційної інстанції

це суд, який розглядає апеляції на рішення судів першої інстанції, що не набрали законної сили, з вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскарження

Судова влада

це самостійна гілка державної влади, яка здійснюється уповноваженими на те державними органами – судами, і призначенням якої є розв'язання правових конфліктів та здійснення судового контролю у визначеній законом процедурі і з забезпеченням виконання, шляхом застосування юридичної відповідальності

Судове рішення

це процесуальний документ, що приймається суддею (у разі вирішення спору колегіально — більшістю голосів суддів) за результатами обговорення усіх обставин справи, ухвалюється у письмовій формі від імені України і складається із вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин

Судові інстанції

це процесуальне поняття, яке визначає побудову системи судоустрою «по вертикалі»

Судом касаційної інстанції

є суд який здійснює перегляд судових рішень, що набрали законної сили, тобто які вже виконані чи виконуються, і лише щодо законності судового рішення

Судом першої інстанції

є суд, уповноважений первісно розглянути й вирішити кримінальні, цивільні, господарські й адміністративні справи, справи про адміністративні правопорушення та інші справи, віднесені до юрисдикції цих судів

Ф

Функції прокуратури

це вид діяльності її органів, який зумовлюється соціальним призначенням прокуратури й характеризується визначенням предметом провадження та спрямуванням на вирішення відповідних завдань

Функція підтримання державного обвинувачення

діяльність прокуратури у встановлених кримінальним процесуальним законом формах, яка складається з аналізу матеріалів справи та доказування вини особи в судових органах, сприяння постановленню законного, обґрунтованого та справедливого вироку

Ц

Цивільне судочинство

є формою реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають із цивільних, сімейних та деяких інших правовідносин

Ю

Юридична діяльність

це вид соціальної діяльності, який здійснюють юристи з використанням правових засобів, дотримуючись в установлених законом випадках юридичної форми з метою розв'язання різних юридичних проблем

Юстиція (лат. — справедливість, законність)

термін поширювального тлумачення, що визначає систему судових установ, їх діяльність зі здійснення правосуддя та систему інших правозахисних органів, які охоплюють усі сфери застосування права

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агапова О.В. Роль Міністерства юстиції України у відновленні справедливості для України через міжнародний реєстр збитків. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 795–798.
2. Antoniuk U. V., Benkivskyi V. O., Darahan V. V., Voloshyna M. O. and other. Legal science and education in Ukraine and EU countries: a paradigm shift: collective monograph. Riga : “Baltija Publishing”, 2021. 488 p.
3. Darahan V., Boiko O., Rohalska V., Soldatenko O., Lytvynov V. Structuralfunctional providing of the operative-investigative crime prevention in the field of public procurement in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2021. № 10(42). P. 80–92.
4. Амелін О. Ю. Інформаційне забезпечення діяльності органів прокуратури України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2021. 224 с.
5. Антимонопольний комітет України. Офіційний сайт. URL:<https://amcu.gov.ua>.
6. Аулін О. Про Бюро економічної безпеки України. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 8 (213). С. 27–28. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/8.pdf>.
7. Бабаєва О. В., Дядик В. О. Бюро економічної безпеки України в системі органів кримінальної юстиції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №4. С. 505–509. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/127.pdf.
8. Бакаянова Н. М. Правовий статус Державного бюро розслідувань у світлі конституційного принципу поділу державної влади. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 84–88.
9. Бакаянова Н. М., Кубасенко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубасенко, О. Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с.
10. Банах С. В. Міжнародні стандарти організації та управління в органах прокуратури. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 140–148.
11. Богданенко А. Організація діяльності Національного антикорупційного бюро України та його місце в системі органів державної влади України. *Публічне урядування*. 2020. № 24(4). С. 23–31.

12. Бокоч М.В. Місце і роль рішень Європейського суду з прав людини у системі джерел конституційного права: дис. ... канд. юр. наук. Спец. 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Ужгород, 2021. 196 с.\
13. Брода, А. Ю., Присяжнюк, А. Г. Правовий статус Сіністерства юстиції України у сфері експертного забезпечення правосуддя. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. URL:<https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-8-01-16/2023-8-01-16>.
14. Василик Ю. Сучасна державна політика України у сфері нотаріату як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 9–14.
15. Виконання рішень суду. Конституційний Суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/556-vykonannya-rishen-sudu>.
16. Воробйов Є. Бюро економічної безпеки: головне про функції та структуру нового правоохоронного орган. 19.04.2021. URL: <https://bihus.info/byuroekonomichnoyi-bezpeky-golovne-pro-funkcziyi-ta-strukturu-novogo-pravooohoronnogooorganu>
17. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>.
18. Гурін Д. Правовий статус Державної міграційної служби в забезпеченні реалізації державної політики у сфері міграції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 7. С. 144–148.
19. Гуцул В.О. Міністерство юстиції України як суб'єкт нормотворення. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. Том 35 (74). № 2. С. 7–12.
20. Дараган В. В. Деякі проблеми нормативно-правового забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України. Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації: матеріали Міжнародної науково-практ. конф. (м. Дніпро, 4 листоп. 2021 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 88–90.
21. Деякі питання використання спеціальних бланків нотаріальних документів: постанова Кабінету Міністрів України від 09 груд. 2021 р. № 1290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1290-2021-%D0%BF>.
22. Деякі питання територіальних органів Міністерства юстиції: постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовт. 2019 р. № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2019-%D0%BF>.
23. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: 12.00.10: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2021. 223 с.
24. Добрянська Н. В., Гуцул В. О. Міністерство юстиції України, як суб'єкт нормотворчої діяльності: стан, проблеми, перспективи. *Наукові перспективи*. 2023. №1(31). С. 462–472.
25. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: Колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ: ВД «Дакор», 2021. 478 с.

26. Єрмаков Ю. В. Державна міграційна служба України як основний суб'єкт здійснення адміністративної процедури у сфері міграції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3(28). Т. 2. С. 51–55.
27. Желінський В. М. Поняття та види спеціальних принципів реєстраційної діяльності Міністерства Юстиції України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) № 3. С. 7–12.
28. Журанов Д. І. Актуальні проблеми державної реєстрації нормативно-правових актів. Сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7741
29. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена в резолюції 217 А (III) ГА ООН 10 груд. 1948 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
30. Загребаленко В. Спеціалізовані суб'єкти запобігання корупційній злочинності: проблемні питання. Новітні кримінально-правові дослідження-2020: Альманах наукових праць. Миколаїв: Миколаївський інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», 2020. С. 214–221.
31. Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України: матеріали Міжнародної науково-практ. конф. (м. Харків, Київ, 17 трав. 2021 р.); редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Харків; Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 212 с.
32. Каглинський О. Є. Правові засади діяльності Служби Безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони. *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 68–74. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/285/250>
33. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 283 с.
34. Калараш А. А. Функції судової влади: теоретико-правовий аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. Т. 2. С. 88–92.
35. Карелін В. В. Щодо компетенції бюро економічної безпеки України як суб'єкта запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економічної діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 1. С. 116–119.
36. Кісліцина І. О. До питання про конфіденційність листування адвоката з клієнтом на прикладі практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнар. конф. (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків: Право, 2021. С. 467–470.
37. Кісліцина І. О. Роль Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у боротьбі із корупцією в Україні. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квітня 2021 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2021. С. 151–155.

38. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату в Україні. *Право України*. 2020. № 9. С. 62–80.
39. Клочков В. Проблеми законодавчого забезпечення діяльності системи прокуратури та досудового слідства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 254–259.
40. Ковальчук І. С. Особливості здійснення професійних обов'язків адвоката в умовах воєнного часу. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.); НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. С. 59–61.
41. Ковальчук І. С. Особливості підвищення кваліфікації прокурорів. *Публічне та приватне право*. 2021. № 4. С. 151–154. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2021/26.pdf
42. Ковальчук І. С. Проблемні аспекти розмежування компетенції Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. *Право і суспільство*. 2021. № 1. Ч. 2. С. 98–102.
43. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
44. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
45. Комаров В., Баранкова В. Нотаріат в Україні та перспективи його розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 43–61.
46. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: прийм. 3 верес 1981 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
47. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Ратифікована Законом України від 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
48. Конвенція про статус біженців, 1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.
49. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: прийм. 10 груд. 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
50. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://surl.li/nwffnc>
51. Коршун А. О. Принцип гласності і відкритості діяльності органів судової влади: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Хай-ТекПрес, 2022. 191 с.
52. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
53. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 серп. 2021 р.: (Офіц. текст). Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2021. 452 с.

54. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>.
55. Крючко Н. І. Ознаки судової влади: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2021. 180 с.
56. Кубаєнко А. В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С.81–87 DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1707>
57. Кубаєнко А. В. Сучасні підходи до модернізації правоохоронної системи в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2022. № 56. С. 122–126. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.56.26>
58. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Михайловська Є.В. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 816 с.
59. Лежнін К. В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності Служби безпеки України в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 34/2022. С. 93–101.
60. Мельник В. І. Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта забезпечення функціонування системи економічної безпеки держави. *Правові горизонти*. 2020. Вип. 21 (34). С. 65–70.
61. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. Верховна Рада України: URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
62. Надежденко А.О. Правоохоронні органи як суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 4. URL: <https://surl.li/kzupax>
63. Нестерчук Л. П. Питання регулювання адвокатської таємниці країн Європейського Союзу та України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. № 61. С. 134–137. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/27.pdf>
64. Офіційний портал Судової влади України. URL: <https://court.gov.ua/>.
65. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.
66. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/page/misiya>.
67. Офіційний сайт Державного бюро розслідувань. URL: <https://dbr.gov.ua/>.
68. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>.
69. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

70. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.
71. Офіційний сайт Конституційного суду України. URL:
<http://www.ccu.gov.ua/>.
72. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL:
<https://mvs.gov.ua/>.
73. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL:
<https://minjust.gov.ua/>.
74. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України. URL:
<https://nabu.gov.ua/>.
75. Офіційний сайт Національної гвардії України. URL:
<https://ngu.gov.ua/ua>.
76. Офіційний сайт Нотаріальної палати України. URL: <https://npu.ua/>.
77. Офіційний сайт Офісу генерального прокурора. URL:
<http://www.gp.gov.ua/>
78. Офіційний сайт Служби безпеки України URL: <https://ssu.gov.ua/>.
79. Панов В. В. Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності детективів Національного антикорупційного бюро України: дис. доктора філософії в галузі права. Київ, 2021. 220 с.
80. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 1 (49). С. 23–30.
81. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. 396 с.
82. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. Г. Пишна, А. І. Берендєєва, Д. С. Афонін / за ред. М. В. Корнієнко. Одеса: ОДУВС, 2021. 252 с.
83. Правила внутрішнього службового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені Конференцією державних службовців Міністерства юстиції України (протокол від 05 травня 2022 року № 2–2022). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/09/20220509120448–29.pdf>
84. Правила внутрішнього трудового розпорядку Міністерства юстиції України: затверджені загальними зборами працівників Міністерства юстиції України, які не є державними службовцями (протокол від 01.12.2021 р. № 1–2021). URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/12/13/20211213101901–76.pdf>
85. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монограф.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. В. Кириченка. Дніпро: ЛІРА, 2022. 289 с.
86. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

87. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>.
88. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 черв. 2011 р. № 3460-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
89. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>.
90. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
91. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.
92. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
93. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 груд. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
94. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>.
95. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 груд. 2016 № 1798-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
96. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо врегулювання окремих питань правового статусу працівників Служби судової охорони: Закон України від 27.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-20#n23>.
97. Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про Національну гвардію України» щодо проведення робіт із розмінування, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2652-20#n2>.
98. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. №794-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
99. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 груд. 1993 р. №3781-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
100. П
ро державний кордон України: Закон України від 04.11.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>.
101. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>.
102. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04.03.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80?find=1&text>.
103. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15/conv#Text>.

104. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

105. Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України: Закон України від 20.10.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3014-15#Text>.

106. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів): Закон України від 23.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-20#Text>.

107. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

108. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 груд. 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>.

109. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 верес. 2012 р. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

110. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20>.

111. Про затвердження Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату: постанова Кабінету Міністрів України від 31 серп. 2011 року № 923. Верховна

112. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.

113. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text>.

114. Про затвердження Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України : наказ МВС України від 30.11.2018 № 971. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1468-18#Text>.

115. Про затвердження Положення про проходження служби співробітниками Служби судової охорони: Рішення Вищої ради правосуддя від 04.04.2019 № 1052/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1052910-19#Text>.

116. Про затвердження Положення про Службу судової охорони: Рішення Вищої ради правосуддя від 04.04.2019 № 1051/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051910-19#Text>.

117. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лют. 2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

118. Про затвердження Порядку видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю: наказ Міністерства юстиції України від 11 лип. 2012 р. № 1043/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1170-12>.

119. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2021 № 894. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2021-%D0%BF#n8>

120. Про затвердження Правил професійної етики нотаріусів України: наказ Міністерства юстиції України від 07 черв. 2021 р. № 2039/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21>.

121. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

122. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>.

123. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

124. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.

125. Про контрольно-розвідувальну діяльність: Закон України від 26 груд. 2002 р. № 374-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

126. Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 № 455/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455/2017#Text>.

127. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 № 454/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2017#Text>.

128. Про ліквідацію апеляційних судів та утворення апеляційних судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 № 452/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/2017#Text>.

129. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.

130. Про національну безпеку України: Закон України 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

131. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.

132. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
133. Про нотаріат: Закон України від 02 верес. 1993 р. № 3425-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
134. Про оборону України: Закон України від 22 берез. 2001 р. № 2331-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
135. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
136. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.
137. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
138. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.
139. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
140. Про Регламент Конституційного Суду України: Постанова Конституційного Суду України від 22.02.2018 № 1-пс/2018. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>.
141. Про реорганізацію місцевих загальних судів: Указ Президента України від 29.12.2017 № 451/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4512017-23386>.
142. Про розвідку: Закон України від 17 верес. 2020 р. № 912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
143. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
144. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
145. Про утворення Вищого антикорупційного Суду: Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2470-19#Text>.
146. Про утворення державної установи «Центр пробації»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 655-р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2017-%D1%80#Text>.
147. Про утворення Національного антикорупційного бюро України: Указ Президента України від 16.04.2015 № 217/2015. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/217/2015#Text>.
148. Прокуратура України [Електронне видання]: навч.-метод.посібник / кол. авт. Одеса: Фенікс, 2020. 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL <http://dspace.onua.edu.ua>
149. Пузирна, Н. (2021). Правові аспекти створення та діяльності бюро економічної безпеки України. Знання європейського права, (2), 80-83.<https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.210>

150. Свида О. Г. До питання щодо утворення, реорганізації або ліквідації судів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 594–597. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/141.pdf
151. Стратегія розвитку адвокатури 2021–2025. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1\(2\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf)
152. Судові та правоохоронні органи України: навч.-метод. посіб. / укл. Н. В. Копча, В. В. Копча. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. 46с.
153. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
154. Судові та правоохоронні органи України: підруч. / кол. авт.: Дараган В. В., Бойко О. П., Бублик Н.С. та ін. Дніпр : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с.
155. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. МВС України. Харків. нац. ун-т внутр. справ. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова. Харків. 2020. 512 с.
156. Фесянов П.О., Хомуйло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf
157. Фурса С. Інститут нотаріату в юридичній доктрині України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Право України*. 2020. № 9. С. 11–19.
158. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
159. Чернілевська К. Особливості здійснення судочинства в умовах воєнного стану. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/211140_osoblivost-zdysnennyasudochinstva-v-umovakh-vonnogo-stanu.
160. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124.
161. Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні: рішення Ради суддів України від 24.02.2022 № 9. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/documents?id=130&page=4&per-page=8>.
162. Щодо затвердження рекомендацій щодо роботи судів в умовах воєнного стану: рішення Ради суддів України від 05.08.2022 № 23. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/documents?id=130&page=3&per-page=8>.

Навчальне видання

**Надежденко Аліна Олексіївна
Камардіна Юлія Вікторівна**

СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

Навчально-методичний посібник